

Πρόγραμμα Ελλάδα – ΟΟΣΑ:
Παροχή Τεχνικής Βοήθειας για την
Καταπολέμηση της Διαφθοράς

Τεχνική Έκθεση για το Σύστημα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στην Ελλάδα

Το παρόν έγγραφο δημοσιεύεται με την ευθύνη του Γενικού Γραμματέα του ΟΟΣΑ. Οι απόψεις και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται εδώ δεν αντανακλούν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις των χωρών μελών του ΟΟΣΑ. Το παρόν έγγραφο, καθώς και οποιοσδήποτε χάρτης περιλαμβάνεται στο παρόν, δημοσιεύονται με κάθε επιφύλαξη ως προς το καθεστώς ή την κυριαρχία επί οποιουδήποτε εδάφους, ως προς τον καθορισμό των διεθνών συνόρων και των ορίων και ως προς το όνομα κάθε χώρας, πόλης ή περιοχής.

Λίγα λόγια για τον ΟΟΣΑ

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) αποτελεί ένα φόρουμ μέσω του οποίου οι κυβερνήσεις συγκρίνουν και ανταλλάσσουν τις εμπειρίες τους σε σχέση με πολιτικές που έχουν υλοποιήσει, προσδιορίζουν τις ορθές πρακτικές υπό το φως των αναδυόμενων προκλήσεων και προωθούν αποφάσεις και συστάσεις για τη δημιουργία καλύτερων πολιτικών για μια καλύτερη ζωή. Η αποστολή του ΟΟΣΑ είναι να προάγει πολιτικές που βελτιώνουν την οικονομική και κοινωνική ευημερία των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

Λίγα λόγια για το Πρόγραμμα Ελλάδας-ΟΟΣΑ

Η ελληνική κυβέρνηση δίνει προτεραιότητα στο αγώνα για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της δωροδοκίας και, με τη συνδρομή των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, δεσμεύεται να αναλάβει άμεσα δράση. Υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Καταπολέμησης της Διαφθοράς (ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ.), το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς (ΕΣΚΔ) προσδιορίζει τους βασικούς τομείς που χρήζουν μεταρρύθμισης και προβλέπει ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της ακεραιότητας και την καταπολέμηση της διαφθοράς και της δωροδοκίας. Ο ΟΟΣΑ, σε συνεργασία με την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανέπτυξε μια σειρά επικουρικών δράσεων για την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς. Το έργο αυτό έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί τον Ιανουάριο του 2018 και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ελλάδα. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε την [ιστοσελίδα του προγράμματος](#).

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ευχαριστίες

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε από το Τμήμα Δημόσιας Ακεραιότητας της Διεύθυνσης Δημόσιας Διακυβέρνησης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ως μέρος του Προγράμματος Ελλάδα-ΟΟΣΑ: Παροχή Τεχνικής Βοήθειας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Υπό την καθοδήγηση της Sarah Dix, η έκθεση εκπονήθηκε από τον Tilman Horre και την Πελαγία Πατσουλέ. Η Laura McDonald ήταν υπεύθυνη για την επιμέλεια και τα θέματα επικοινωνίας και η Meral Gedik για τη μορφοποίηση. Η Βούλα Ακριβάκη και η Alpha Zambou παρείχαν την απαραίτητη διοικητική υποστήριξη.

Ο ΟΟΣΑ εκφράζει τις ευχαριστίες του προς τη Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ.) για την ανοιχτή συνεργασία και τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε καθ' όλη τη διαδικασία της εκπόνησης της παρούσας έκθεσης. Ο ΟΟΣΑ ευχαριστεί επίσης τους ειδικούς που μοιράστηκαν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους. Η έκθεση αναλύθηκε και τροποποιήθηκε ακολούθως μετά από συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν με εκπροσώπους των πέντε οργάνων ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.) στις 2 και 3 Οκτωβρίου 2017.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε μελέτη και ανάλυση της σχετικής νομοθεσίας και των ετησίων εκθέσεων των οργάνων ελέγχου που έλαβε χώρα κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο 2017 και συμπληρώθηκε με τα σχόλια και τις πληροφορίες που παρείχαν τα όργανα ελέγχου από τον Ιούλιο έως τον Σεπτέμβριο 2017. Στην έκθεση περιλαμβάνεται η ανάλυση του Συστήματος Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στην Ελλάδα με αναφορά στα παρακάτω διεθνή πρότυπα:

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Recommendation of the Council on OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service (2003; στο εξής: OECD Guidelines).¹

Organisation of American States (OAS), “Model law on the declaration of interests, income, assets and liabilities of persons performing public functions” (2013), με τη συμβολή της Παγκόσμιας Τράπεζας, στο εξής: OAS Model Law on Declarations).²

Συστάσεις της Ομάδας Κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της διαφθοράς (GRECO) όσον αφορά τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων, ιδίως κατά τη διάρκεια του τέταρτου κύκλου αξιολόγησης.³

1 OECD 28 Μαΐου 2003 – [C\(2003\)107](#).

2 OAS [Model Law](#).

3 GRECO [ιστοσελίδα αξιολογήσεων](#).

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς - United Nations Convention against Corruption (UNCAC), άρθρο 8, παράγραφος 5 (σύγκρουση συμφερόντων και ασυμβίβαστα), και άρθρο 52 παράγραφος 5.⁴

Western Balkans Recommendation on Disclosure of Finances and Interests by Public Officials (2014; στο εξής: Western Balkans Recommendation)⁵

---

4 UNCAC (2003) [ιστοσελίδα σύμβασης](#).

5 ReSPA, [Σύσταση](#)

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	3
Επισκόπηση: Δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων στην Ελλάδα	13
GRECO	15
Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	15
Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, Παράρτημα 8, Ελλάδα, 2014.	16
UNCAC.....	16
Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς.....	17
Αξιολόγηση	19
Νομική βάση	19
Σκοπός.....	20
Πεδίο Εφαρμογής	20
Περιεχόμενο της δήλωσης.....	25
Υποβολή	35
Όργανα ελέγχου.....	37
Επαλήθευση.....	45
Δημόσια πρόσβαση.....	50
Κυρώσεις.....	55
Παράρτημα. Σχετική νομοθεσία, κώδικες και υπόδειγμα δήλωσης περιουσιακής κατάστασης	59

Συνοπτική Παρουσίαση

Η παρούσα Τεχνική Έκθεση στηρίζεται σε λεπτομερή επισκόπηση σχετικών νομοθετικών κειμένων και ετήσιων εκθέσεων των ελληνικών αρχών. Επιπλέον, πληροφορίες αντλήθηκαν από προφορικές συνεντεύξεις και γραπτά ερωτηματολόγια, στα οποία απάντησαν οι εμπλεκόμενοι φορείς, καθώς και από την Ημερίδα Διαβούλευσης και Εργασίας που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 2 Οκτωβρίου 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος Παροχής Τεχνικής Βοήθειας με τη συμμετοχή εκπροσώπων των οργάνων ελέγχου.

Το σύστημα υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης στην Ελλάδα έχει αποτελέσει αντικείμενο σημαντικών μεταρρυθμίσεων από το 2003 και μετά, με πιο πρόσφατες τις αλλαγές που επέφεραν οι δύο νέοι νόμοι του 2016. Ειδικότερα, τα παρακάτω στοιχεία αποτελούν θετικά χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού:

- Ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων.
- Ηλεκτρονική δημοσίευση των δηλώσεων των βουλευτών.
- Διττή λειτουργία των δηλώσεων για τους σκοπούς τόσο του εντοπισμού των συγκρούσεων συμφερόντων καθώς και όσο και των συγκαλυμμένων πηγών πλουτισμού.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις ευρείες εξουσίες των εποπτικών οργάνων, όπως η πρόσβαση σε τραπεζικά στοιχεία.
- Αξιοποίηση των εξουσιών και της εξειδικευμένης εμπειρίας και γνώσης επί ζητημάτων χρηματοοικονομικής φύσεως της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης για την επαλήθευση ενός σημαντικού αριθμού δηλώσεων.
- Ευρύ πεδίο εφαρμογής που περιλαμβάνει κατηγορίες υπόχρεων σε υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και από τις τρεις κρατικές εξουσίες (εκτελεστική, νομοθετική, δικαστική).
- Ποικίλες μορφές κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης της υποχρέωσης υποβολής δήλωσης.

Ως προς την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρονται μέσω της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι συνιστά παραδειγματική πρακτική σε σύγκριση με τα διεθνή δεδομένα.

Η τροποποίηση του συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης το 2016, βρίσκεται ακόμη στο αρχικό στάδιο εφαρμογής της. Ωστόσο, μπορούν ήδη να διατυπωθούν οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

- Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να διενεργούν τον έλεγχο βάσει συγκεκριμένης μεθοδολογίας για τον υπολογισμό και των εντοπισμό συγκαλυμμένων πηγών πλουτισμού. Η μεθοδολογία αυτή θα περιλαμβάνει έναν τύπο υπολογισμού, ο οποίος θα παρουσιάζει συγκεντρωτικά όλα τα πεδία της δήλωσης αντιστοιχώντας τις εισερχόμενες με τις εξερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές του υπόχρεου. Η χρήση ενός τέτοιου τύπου διασφαλίζει την ενιαία οικονομική ανάλυση των δηλώσεων από όλα τα όργανα ελέγχου, ενώ παράλληλα επιτρέπει τον αυτοματοποιημένο αριθμητικό έλεγχο.
- Για τη διεξαγωγή διεξοδικών ελέγχων σε δείγμα όλων των υπόχρεων, τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να έχουν πρόσβαση μέσω διαδικτύου σε όλες τις δημόσιες βάσεις δεδομένων. Ιδανικά, η πρόσβαση αυτή δεν περιορίζεται στην απλή εγγραφή του χρήστη (-ελεγκτή), αλλά σταδιακά θα πρέπει να επιτευχθεί η αυτοματοποιημένη διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων των οργάνων ελέγχου με τις βάσεις αυτές.
- Τα όργανα ελέγχου χρειάζονται συγκεκριμένη μεθοδολογία για τον εντοπισμό των συγκρούσεων συμφερόντων που ενδεχομένως δεν δηλώθηκαν από τους υπόχρεους.
- Οι εποπτικοί φορείς πρέπει να θεσπίσουν τυποποιημένες διαδικασίες/κατευθυντήριες γραμμές για τη διενέργεια των ελέγχων, συμπεριλαμβάνοντας τα εξής στοιχεία:
  - Κατάλογος κριτηρίων κινδύνου και κόκκινες σημαίες επιλογής των δηλώσεων που πρόκειται να υποβληθούν σε διεξοδικό έλεγχο.
  - Κατάλογος των ελάχιστων βάσεων δεδομένων που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε κάθε έλεγχο.
  - Θέσπιση συγκεκριμένων χρονικών πλαισίων για την εξακρίβωση των δεδομένων, στα οποία θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται όχι μόνο δεδομένα που αφορούν την τρέχουσα περίοδο αλλά και τα προηγούμενα έτη.
  - Το δείγμα των υπόχρεων που ελέγχεται κάθε χρόνο (εκτός από τους υπόχρεους για τους οποίους έχει υποβληθεί σχετική καταγγελία).
- Για την ενίσχυση της διαφάνειας, θα πρέπει να διασφαλίζεται η παρακολούθηση και ανάλυση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης από την κοινωνία των πολιτών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν τα δεδομένα είναι διαθέσιμα σε μηχανικά αναγνώσιμη μορφή και εφόσον επιτρέπεται η δωρεάν λήψη των εν λόγω αρχείων.

Το σύστημα υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης μπορεί επίσης να επωφεληθεί από μια σειρά προτάσεων για τη βελτίωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, οι περιλαμβάνουν τα εξής:

Πεδίο Εφαρμογής

Σύσταση 1: Να εξεταστεί η δυνατότητα επέκτασης της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για τις δηλώσεις που υποβάλλονται από τους δημοσίους υπαλλήλους κατά το διορισμό τους, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ. Παράλληλα, να εξεταστεί κατά πόσο η υποχρέωση του άρθρου 28 συνεπάγεται διπλή υποχρέωση υποβολής δήλωσης, η οποία οδηγεί σε επικαλύψεις και συνεπώς, αν θα έπρεπε να απλοποιηθεί η διαδικασία με σκοπό τον εξορθολογισμό του συστήματος και τη διευκόλυνση των υπόχρεων.

Σύσταση 2: Να εξεταστούν ενδεχόμενες ασάφειες και επικαλύψεις όσον αφορά τις κατηγορίες των υπόχρεων και να αξιολογηθεί κατά πόσο υπάρχει ανάγκη αποσαφήνισης.

Σύσταση 3: Να εξεταστεί η ένταξη άλλων υψηλού κινδύνου κατηγοριών δημοσίων υπαλλήλων στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, όπως οι ιατροί των δημόσιων νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, ώστε να υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης.

Σύσταση 4: Ο ισχύων περιορισμός που αφορά σε συζύγους και ανήλικα τέκνα θα μπορούσε να επανεξεταστεί και πιθανώς να αντικατασταθεί από έναν όρο, ο οποίος να καλύπτει τους άγαμους συμβίους, τα ενήλικα τέκνα, και τους γονείς του υπόχρεου.

Σύσταση 5: Να διασφαλίζεται η πλήρης διαφάνεια σε ο, τι αφορά την οικονομική πηγή των εισοδημάτων που εισφέρουν στον γάμο οι νέοι σύζυγοι. Αντίστοιχα, οι διαζευγμένοι σύζυγοι θα πρέπει να υποχρεούνται σε χωριστή υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης μετά το διαζύγιο.

Περιεχόμενο της δήλωσης

Σύσταση 6: Να εξεταστεί η δυνατότητα επαναφοράς της υποχρέωσης δήλωσης πολύτιμων κινητών πραγμάτων με μειωμένα όρια τιμών και σύμφωνα με την πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Σύσταση 7: Να οριστεί ένα σωρευτικό όριο για όλα τα κινητά πράγματα που αποκτήθηκαν εντός ενός έτους (π.χ. στο διπλάσιο του προσφάτως μειθέντος ορίου για το κάθε κινητό πράγμα).

Σύσταση 8: Να εξεταστεί η δυνατότητα παροχής εκτιμήσεων για την αξία κινητών πραγμάτων από τους υπόχρεους, σε περίπτωση που αυτά δεν αποκτώνται με σύμβαση πώλησης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι εκτιμήσεις αυτές δεν συνεπάγονται την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που η αξία της εκτίμησης διαφοροποιείται από την αγοραία αξία.

Σύσταση 9: Να εξεταστεί η πιθανότητα υπαγωγής του «πραγματικού δικαιούχου» στις προβλεπόμενες μορφές κατοχής στοιχείων περιουσιακής κατάστασης, εφόσον προσδιοριστεί σαφώς το περιεχόμενο του όρου.

Σύσταση 10: Να εξεταστεί η δυνατότητα ένταξης στο περιεχόμενο της δήλωσης των δαπανών μεγάλης αξίας που όμως δεν αφορούν περιουσιακά στοιχεία αλλά άλλου είδους συναλλαγές, όπως οι πολυτελείς διακοπές, δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων, κλπ. (π.χ. € 1,000 ανά έτος και πιστωτή).

Σύσταση 11: Να εξεταστεί το ενδεχόμενο εισαγωγής υποχρέωσης δήλωσης των δανείων που χορηγούνται προς τρίτα μέρη και ξεπερνούν ένα συγκεκριμένο όριο τιμής. Η υποχρέωση θα πρέπει να αφορά όλες τις κατηγορίες των υπόχρεων.

Σύσταση 12: Τροποποίηση του Νόμου 3213/2003 προκειμένου να συμπεριληφθούν τα ψηφιακά νομίσματα.

Σύσταση 13: Ο νόμος 3213/2003 ή άλλο δεσμευτικό νομοθετικό κείμενο θα πρέπει να ορίζει έναν τύπο για τον υπολογισμό των αναντιστοιχιών που εντοπίζονται μεταξύ εισοδήματος και του τρόπου ζωής των υπόχρεων.

Σύσταση 14: Η αρχική δήλωση θα πρέπει να υποβάλλεται κατά την ημερομηνία έναρξης της θητείας (ή την ακριβώς προηγούμενη ημέρα).

Σύσταση 15: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να υιοθετήσουν συγκεκριμένη μεθοδολογία για τον εντοπισμό περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Υποβολή

Σύσταση 16: Η προθεσμία για την υποβολή των διορθώσεων της δήλωσης πρέπει να ξεκινά αμέσως μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των δηλώσεων.

Σύσταση 17: Το σύστημα ηλεκτρονικής υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης θα πρέπει να συμπληρωθεί με σαφείς οδηγίες προς τους υπόχρεους.

Σύσταση 18: Να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημοσίευσης των καταλόγων των υπόχρεων, ώστε να επιτρέπεται η επαλήθευσή τους από το ευρύτερο κοινό.

Όργανα ελέγχου

Σύσταση 19: Θα πρέπει να αξιολογηθεί η μέχρι τώρα εμπειρία από τη συν-αρμοδιότητα των περισσότερων οργάνων ελέγχου και να εξεταστούν εναλλακτικές επιλογές, όπως η συγχώνευσή τους σε ένα ή περισσότερα (αλλά λιγότερα σε αριθμό) όργανα.

Σύσταση 20: Όλα τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ίδιες βάσεις δεδομένων (ιδίως στις βάσεις τραπεζικών και φορολογικών δεδομένων).

Σύσταση 21: Να διασφαλιστεί ότι η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει σαφή νομική βάση για την πρόσβαση των οργάνων ελέγχου σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων του εξωτερικού.

Σύσταση 22: Να προσχωρήσει η Ελλάδα στη συμφωνία σχετικά με τη διεθνή ανταλλαγή δεδομένων, ώστε τα όργανα ελέγχου να αποκτήσουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων του εξωτερικού, οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες στο κοινό ή δεν είναι διαθέσιμες σε κάποια γλώσσα που να χρησιμοποιείται από το προσωπικό των οργάνων ελέγχου (όπως, για παράδειγμα, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά).

Επαλήθευση

Σύσταση 23: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να καθορίσουν κριτήρια κινδύνου και να αναπτύξουν πληροφοριακά συστήματα για την ιεράρχηση των υπό έλεγχο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Σύσταση 24: Η επαλήθευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης θα πρέπει να αξιοποιεί τραπεζικά, φορολογικά ή άλλα παρόμοια στοιχεία, που ενδεχομένως να είναι απόρρητα.

Σύσταση 25: Όλα τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να έχουν διαδικτυακή πρόσβαση σε όλες τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων.

Σύσταση 26: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να θεσπίσουν τυποποιημένες διαδικασίες για τη διεξαγωγή των ελέγχων.

Πρόσβαση του κοινού

Σύσταση 27: Να εξεταστούν οι πιθανές επιλογές για τη διεύρυνση του κύκλου των προσώπων, των οποίων οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τις ισχύουσες συνταγματικές επιταγές περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Σύσταση 28: Στο μέτρο που η Σύσταση 27 δεν έχει (ακόμη) εφαρμοστεί, να εξεταστούν οι δυνατότητες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συγκεκριμένων προσώπων κατόπιν ειδικού αιτήματος που να δικαιολογείται από έννομο συμφέρον βάσει της νομοθεσίας περί ελεύθερης πρόσβασης στην πληροφορία και σύμφωνα με τις ισχύουσες συνταγματικές αρχές.

Σύσταση 29: Να εξεταστούν οι πιθανές επιλογές, ώστε να διασφαλίζεται η μηχανική ανάγνωση και η δωρεάν λήψη των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που δημοσιεύονται.

Σύσταση 30: Να εξεταστούν οι πιθανές λύσεις, ώστε να αρθεί η απαγόρευση του άρθρου 2 παρ. 3 ν. 3213/2003 κατά τρόπο συμβατό με τις συνταγματικές επιταγές και τη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Κυρώσεις

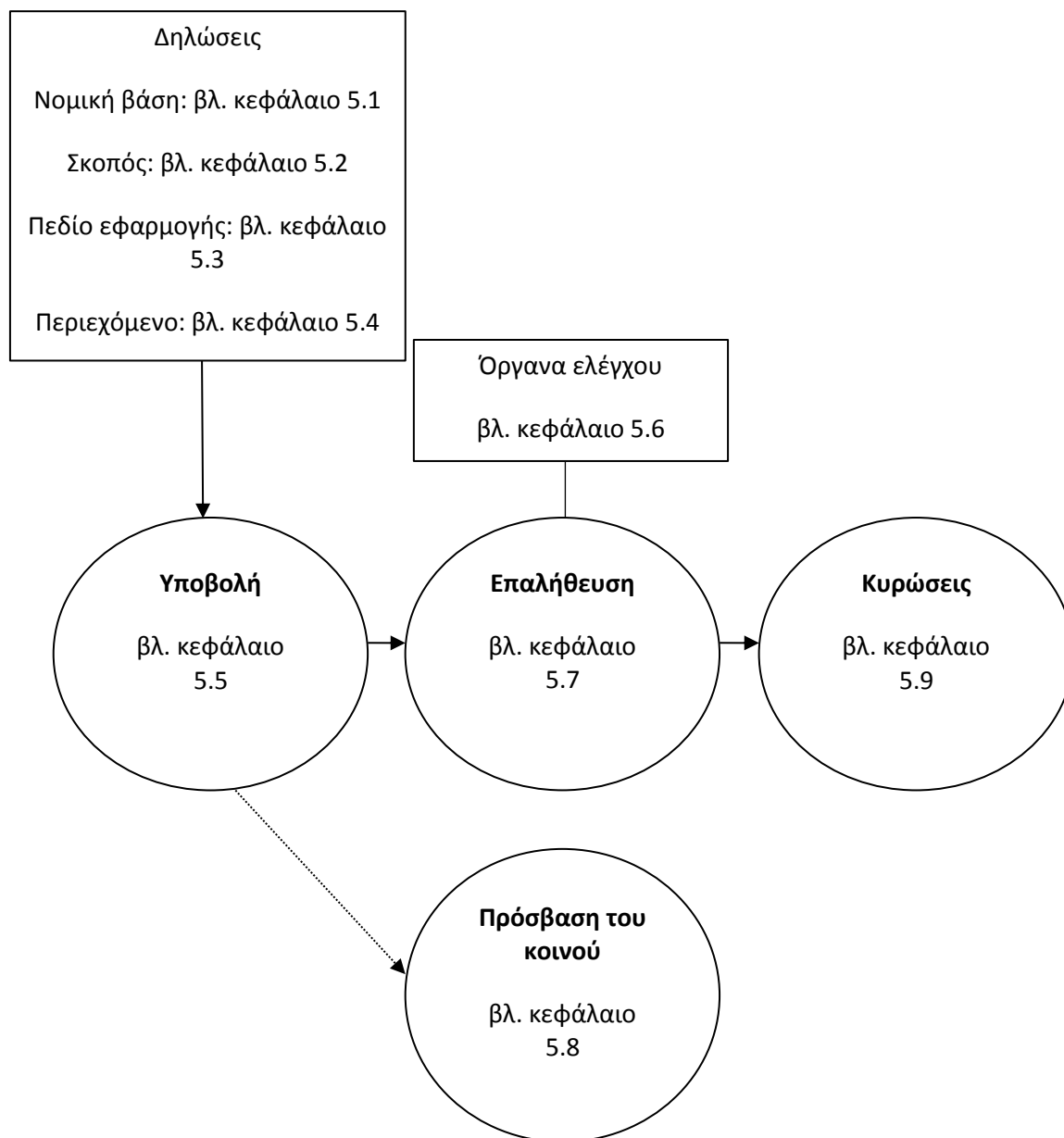
Σύσταση 31: Να εκδοθεί η απαραίτητη Υπουργική Απόφαση για την επιβολή διοικητικών προστίμων σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης.

Σύσταση 32: Να εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης της νομοθεσίας, ώστε να είναι δυνατή η επιβολή κατάσχεσης ή δήμευσης ή/και ο καταλογισμός (ή άλλος παρόμοιος κυρωτικός μηχανισμός) χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του αδικαιολόγητου πλουτισμού και της επίσημης θέσης του υπόχρεου, από την οποία αντλεί την ιδιότητά του.

Σύσταση 33: Να εξεταστούν πιθανοί τρόποι για την ευαισθητοποίηση των φορολογικών αρχών σχετικά με την ανάγκη ειδοποίησης των οργάνων ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα όταν οι δαπάνες δεν δικαιολογούνται από το (δηλωθέν) εισόδημα.

Σύσταση 34: Να εξεταστούν τρόποι για τη βελτίωση της συνεργασίας με τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές, ώστε οι τελευταίες να δεσμεύονται για την πληροφόρηση των οργάνων ελέγχου σχετικά με την έκβαση των σχετικών υποθέσεων.

Σχήμα 1. Διάγραμμα Ροής

Επισκόπηση: Δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων στην Ελλάδα

Η Ελλάδα καθιέρωσε για πρώτη φορά τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης το **1927**, όταν δύο βουλευτές υπέβαλαν στη Βουλή πρόταση για τη θέσπιση νόμου περί του «πόθεν έσχες» των δημόσιων λειτουργών⁶. Σχεδόν 40 έτη αργότερα, τον Ιούλιο **1964**, η Βουλή ψήφισε το πρώτο νομοσχέδιο για το «πόθεν έσχες» (ν. 4351/1964). Η ετήσια υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης κατέστη υποχρεωτική για τον Πρωθυπουργό, τους Αρχηγούς και τους Κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων, τους Υπουργούς, τους Υφυπουργούς, τους Βουλευτές, τους Γενικούς Γραμματείς Υπουργείων, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, καθώς και για τους συζύγους και τα ανήλικα τέκνα τους. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης υποβάλλονταν στον Πρόεδρο της Βουλής κατά τον μήνα Απρίλιο κάθε έτους, και περιλάμβαναν λεπτομερή στοιχεία, ιδίως σχετικά με τα ακίνητα των υπόχρεων, τα μεταφορικά μέσα, τις τραπεζικές καταθέσεις και συμμετοχές σε επιχειρήσεις.

Ο νόμος 1738/1987 προέβλεψε λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία επαλήθευσης και εισήγαγε νέες κατηγορίες υπόχρεων. Στη συνέχεια, ο νόμος 2429/1996 διεύρυνε περαιτέρω τις κατηγορίες των υπόχρεων.

Στις 31 Δεκεμβρίου **2003**, η Ελλάδα ψήφισε τον νόμο 3213/2003 «Δήλωση και έλεγχος περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων, ιδιοκτητών μέσων μαζικής ενημέρωσης και άλλων κατηγοριών προσώπων». Δυνάμει του παρόντος νόμου, ο έλεγχος της δήλωσης επικεντρώνεται κυρίως στον εντοπισμό και την πρόληψη του αδικαιολόγητου πλουτισμού (οικονομική διάσπαση). Το νομικό αυτό πλαίσιο έχει υποστεί πολλές αλλαγές, ιδίως με τους εξής τροποποιητικούς νόμους:

- Νόμος 4281/2014, άρθρα 222-229, ο οποίος εισάγει μια δεύτερη, χωριστή δήλωση οικονομικών συμφερόντων (με επίκεντρο την σύγκρουση συμφερόντων).
- Νόμος 4389/2016, άρθρα 172-183, ο οποίος, μεταξύ άλλων, θέσπισε κατώτατα όρια για τα κινητά περιουσιακά στοιχεία ορισμένης αξίας, επέκτεινε τις κατηγορίες των υπόχρεων που υποβάλουν δήλωση περιουσιακής κατάστασης στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και τη Γ' Μονάδα, εισάγοντας παράλληλα την υποχρέωση

6 Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Παναζή Άννα, [Τελική Εργασία](#): Ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) ως θεσμός διαφάνειας, Αθήνα, 2015, σελ. 11, 13, 17-22.

των τραπεζών να χορηγούν πιστοποιητικά καταθέσεων και θεσπίζοντας ένα ισχυρότερο καθεστώς κυρώσεων.

- Νόμος 4396/2016, άρθρο4 παράγραφος5, με το οποίο αποσαφηνίζεται ο ορισμός των υπεράκτιων (offshore) εταιρειών.
- Οι τροποποιήσεις του νόμου 4281/2014 τέθηκαν σε ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2015, ωστόσο οι διατάξεις που εισήγαγαν νέες κατηγορίες υπόχρεων εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά από την 1η Ιουλίου 2015. Οι δύο νόμοι του 2016 τέθηκαν σε ισχύ από την ημέρα της δημοσίευσής τους.⁷ Οι βασικότερες αλλαγές που επήλθαν με τους τροποποιητικούς νόμους τους 2016 αφορούν τα εξής:
- **Τράπεζες** και κάθε είδους πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να χορηγούν χωρίς επιβάρυνση βεβαιώσεις περί του υπολοίπου των καταθέσεων κατόπιν σχετικού αιτήματος των υπόχρεων·
- Το **περιεχόμενο** των δηλώσεων επεκτάθηκε (περιλαμβάνοντας πλέον και τη μίσθωση θυρίδων, κινητά μεγάλης αξίας, δάνεια και οποιοδήποτε είδους οφειλές που προέρχονται από διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, φόρους και τέλη προς το Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέλη προς Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και εισφορές προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης για συγκεκριμένες κατηγορίες των δηλούντων)·
- **Πρόσβαση του κοινού** σε ορισμένες κατηγορίες δηλώσεων·
- Επαναπροσδιορισμός των αρμοδιοτήτων των **οργάνων ελέγχου** ως προς την επαλήθευση των δηλώσεων.
- Πρόβλεψη για **επιβολή προστίμων** σε υπόχρεους που δεν παρέχουν εξηγήσεις στα όργανα ελέγχου κατά τη διαδικασία επαλήθευσης.
- Διοικητικά πρόστιμα σε περίπτωση **εκπρόθεσμης υποβολής**.
- Απαγόρευση συμμετοχής σε εταιρεία με έδρα στην αλλοδαπή για πολιτικά πρόσωπα, απαγορεύσεις συμμετοχής με έδρα μη συνεργάσιμα φορολογικά κράτη και κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς, η οποία συνεπάγεται την ποινική ευθύνη του υπόχρεου σε περίπτωση παράβασης.
- Κεντρικό σύστημα για την **ηλεκτρονική υποβολή** των δηλώσεων.

Οι παρακάτω διεθνείς εκθέσεις εξετάζουν το σύστημα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης μετά την υιοθέτηση του βασικού νόμου 3213/2003. Ωστόσο, οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης αποτελούν μόνο ένα μέρος αυτών των εκθέσεων, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η GRECO

7 Νόμος 4389/2016 με ημερομηνία δημοσίευσης 27 Μαΐου 2016 και νόμος 4396/2016 με ημερομηνία δημοσίευσης 8 Ιουνίου 2016.

(Ομάδα Κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Διαφθοράς) αναφέρεται στις τροπολογίες του Αυγούστου 2014,⁸ αλλά δεδομένου ότι οι εν λόγω εκθέσεις συντάχθηκαν νωρίτερα, καμία από αυτές δεν μπόρεσε να λάβει υπόψη τις αλλαγές του 2016.

GRECO

Έκθεση αξιολόγησης για την Ελλάδα: Τέταρτος Κύκλος Αξιολόγησης, Πρόληψη της διαφθοράς βουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων, 22 Οκτωβρίου 2015.⁹

«Η GRECO προτείνει να αναθεωρηθεί το σύστημα δήλωσης περιουσιακών στοιχείων, εσόδων και συμφερόντων έτσι ώστε να περιλαμβάνονται επαρκώς όλες οι σχετικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των χρεών και υποχρεώσεων, και να διασφαλίζεται ότι το κοινό έχει άνετη πρόσβαση στις δηλώσεις για επαρκές χρονικό διάστημα..»

«η GRECO προτείνει να καταστεί λειτουργική η νεοσυσταθείσα Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (ΕΕΔΠΚ) το ταχύτερο δυνατόν και να της δοθούν όλα τα απαραίτητα μέσα για να εκπληρώνει τα καθήκοντά της αποτελεσματικά και προληπτικά και να λογοδοτεί κατά περιόδους και δημοσίως σχετικά με τα αποτελέσματα της δραστηριότητάς της.»¹⁰

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Compliance Report, The Third Economic Adjustment Programme for Greece, 9 Ιουνίου 2016:¹¹

«Συνεχίζεται η εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Σε συνέχεια του νόμου πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς και του κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της κυβέρνησης το 2014, η τροποποίησης της νομοθεσίας σχετικά με τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης ως προαπαιτούμενη δράση της πρώτης αξιολόγησης αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά το πλαίσιο για τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων

8 Η αποστολή στη χώρα έλαβε χώρα κατά το χρονικό διάστημα 1-5 Δεκεμβρίου 2014.

9 GRECO [Έκθεση](#) (22 Οκτωβρίου 2015), σελ. 21-22, υπ' αριθμ. 52-53.

10 ό.π., υπ' αριθμ. 57-58.

11 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Έκθεση Συμμόρφωσης \(Compliance Report\)](#) (9 Ιουνίου 2016), σελ. 12.

κατά τρόπο έγκαιρο, αποτελεσματικό και ανεξάρτητο, συμμορφώνοντας την Ελλάδα με τις βέλτιστες πρακτικές.»

Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, Παράρτημα 8, Ελλάδα, 2014.¹²

«Οι αιρετοί και οι διορισμένοι αξιωματούχοι υπόκεινται σε αυστηρό σύστημα δημοσιοποίησης περιουσιακών στοιχείων («πόθεν έσχες»), το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις οδήγησε σε ποινικές διώξεις (π.χ. βλ. παράδειγμα στο προηγούμενο τμήμα). Οι φορολογικές δηλώσεις των υπουργών και βουλευτών είναι διαθέσιμες στο κοινό και συνήθως δημοσιεύονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ωστόσο, δεν γίνονται συστηματικά έλεγχοι και η συνεργασία μεταξύ των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και των αρχών επιβολής του νόμου για τον εντοπισμό παραβάσεων των υποχρεώσεων δημοσιοποίησης περιουσιακών στοιχείων έχει αποδώσει περιορισμένα αποτελέσματα. Επιπλέον, στην περίπτωση των βουλευτών, κάθε έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων πραγματοποιείται από την επιτροπή ελέγχου του Κοινοβουλίου, η οποία αποτελείται κατά κύριο λόγο από βουλευτές και από τρεις εκπροσώπους του δικαστικού σώματος. Ως εκ τούτου, το εν λόγω σύστημα ελέγχου δεν μπορεί από μόνο του να διασφαλίσει πλήρως την αμεροληψία.»

UNCAC

Η Έκθεση Επισκόπησης ανά χώρα που αφορά την Ελλάδα συντάχθηκε το 2015 και βασίστηκε σε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο 2014.¹³

«Αδίκημα παραπλήσιο του αδικήματος που περιγράφεται στο άρθρο 20 της Σύμβασης (καθιερώνοντας, υπό τον τίτλο «**παράνομος πλουτισμός**», την ποινική ευθύνη του υπόχρεου σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, ο οποίος επωφελούμενος από την ιδιότητά του αποκτά ή προσπορίζει σε τρίτον αθέμιτο περιουσιακό όφελος) υπήρχε μέχρι πρότινος στο άρθρο 4 ν. 3213/2003. Παρόλο που το αδίκημα αυτό προβλεπόταν στην ελληνική νομοθεσία με διάφορες παραλλαγές από το 1964, η αντικειμενική του υπόσταση παρέμενε ασαφής, ενώ οι σχετικές διατάξεις δεν εφαρμόστηκαν ποτέ στην πράξη ως αντικείμενες σε θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές (*nullum crimen sine lege certa*). Ως εκ τούτου, κατά την πρόσφατη αναθεώρηση της νομοθεσίας για την

12. Έκθεση της ΕΕ κατά της διαφθοράς, [Παράρτημα 8](#), Ελλάδα (3 Φεβρουαρίου 2014), σελ. 10.

13. UNCAC [Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα](#), σελ. 33, υπ' αριθμ. 71.

καταπολέμηση της διαφθοράς που οδήγησαν στην ψήφιση του νόμου 4254/2014, αποφασίστηκε η κατάργηση της σχετικής διάταξης.

Παράλληλα, εξετάστηκε η εφαρμογή του άρθρου 20 της Σύμβασης, και αποφασίστηκε ότι οι διατάξεις του νόμου 3213/2003, σύμφωνα με τις οποίες καθιερώνεται ένα σύστημα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που περιλαμβάνει το αδίκημα της «μη υποβολής ή ψευδούς υποβολής» πληρούν τις προϋποθέσεις του εν λόγω άρθρου. Πράγματι, ο στόχος της πρόληψης και της καταπολέμησης της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα συνδέεται άρρηκτα με τη διαφάνεια όσον αφορά την κατοχή των περιουσιακών στοιχείων από δημόσιους υπαλλήλους. Η διαφάνεια λειτουργεί επίσης ως αντικίνητρο αυξάνοντας τον κίνδυνο επιβολής ανεπιθύμητων νομικών συνεπειών (ποινικών και πειθαρχικών κυρώσεων) σε υπόχρεα πρόσωπα που δεν μπορούν να αιτιολογήσουν τυχόν ουσιώδη αύξηση των περιουσιακών τους στοιχείων.

[...] Οι παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού: Οι αξιολογητές σημειώνουν ότι η Ελλάδα δεν έχει ποινικοποιήσει τον παράνομο πλουτισμό. Ωστόσο, η νομοθεσία προβλέπει το αδίκημα της παράλειψης υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, εισοδημάτων και εσόδων από δημόσιο υπάλληλο ή άλλο υπόχρεο πρόσωπο. [...] οι ελληνικές αρχές εξήγησαν ότι εξέτασαν προσεκτικά το ενδεχόμενο ποινικοποίησης του παράνομου πλουτισμού αλλά τελικά το απέρριψαν.»¹⁴

Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς

Εθνικό Σύστημα Ακεραιότητας – Τελική Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα (12 Φεβρουαρίου 2013):¹⁵

«Σοβαρή κριτική έχει ασκηθεί αναφορικά με τον τρόπο σύνταξης και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των βουλευτών. Συγκεκριμένα, ο ισχύον τρόπος αποτύπωσης της περιουσίας τους δεν επιτρέπει την ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων περί της προέλευσης των εισοδημάτων τους, ενώ αμφισβητείται έντονα και ο ουσιαστικός έλεγχος των εν λόγω δηλώσεων. Επιπλέον, δίνεται αποσπασματική δημοσιότητα στις δηλώσεις κάποιων βουλευτών κατά την περίοδο υποβολής των δηλώσεων περιουσιακής

14. ό.π, σελ. 36, υπ' αριθμ. 75 (έμφαση από τον συγγραφέα).

15. Διεθνής Διαφάνεια Ελλάδος, [NIS Assessment](#), σελ. 39.

κατάστασης, ενώ οι δηλώσεις αυτές στο σύνολό τους, δεν είναι διαρκώς προσβάσιμες.»

Δεν υπάρχουν περαιτέρω εκθέσεις σχετικά με τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης από άλλους διεθνείς φορείς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ή ο ΟΟΣΑ.

Αξιολόγηση

Νομική βάση

Το σύστημα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης διακρίνεται από μια πληθώρα διάσπαρτων νόμων και κανονισμών:

Νόμος/κανονισμός	Υπόχρεος ή όργανο ελέγχου	Κύριο αντικείμενο ρύθμισης
Νόμος 3213/2003	Όλοι	Δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης: περιεχόμενο, επαλήθευση, κυρώσεις
Νόμος 4281/2014, άρθρο 229	Όλοι	Δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων: περιεχόμενο
Νόμος 4389/2016	Όλοι	Ενιαία ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων
Νόμος 3691/2008, άρθρο 7β	Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης – Γ' Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης και αντίστοιχα οι κατηγορίες υπόχρεων που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητάς της	Αρμοδιότητα ελέγχου
Νόμος 3345/2005, άρθρο 14 παράγραφος 4	Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, και αντίστοιχα οι κατηγορίες υπόχρεων που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητάς του	Άρση τραπεζικού ή φορολογικού απορρήτου
Απόφαση 16327/2016 (του Προέδρου της Βουλής Ελλήνων)	Επιτροπή 3 ^Α και αντίστοιχα οι κατηγορίες υπόχρεων που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητάς της	Έντυπα δηλώσεων, υποβολή

Νόμος/κανονισμός	Υπόχρεος ή όργανο ελέγχου	Κύριο αντικείμενο ρύθμισης
Απόφαση 11536/2016 (της Ολομέλειας της Βουλής)	Επιτροπή 3Α	Λειτουργία της Επιτροπής
Κοινή υπουργική απόφαση 1068/2017¹⁶	Όλα τα όργανα ελέγχου, εκτός από την Επιτροπή 3 ^Α ους επιθεωρητές υπεύθυνοι 3Α και αντίστοιχα τις κατηγορίες υπόχρεων που εμπíπτουν στην αρμοδιότητά τους	Έντυπα δηλώσεων, υποβολή

Σκοπός

Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης εξυπηρετούν τους σκοπούς αφενός της πρόληψης και αφετέρου του εντοπισμού παραβιάσεων των διατάξεων περί σύγκρουσης συμφερόντων ή/και παράνομου πλουτισμού. Ιδανικά, το εκάστοτε σύστημα ελέγχου θα πρέπει να εξυπηρετεί και τους δύο αυτούς σκοπούς,¹⁷ όπως συμβαίνει με το ελληνικό σύστημα ελέγχου. Ενώ ο νόμος 3213/2003 εστιάζει στο στοιχείο του παράνομου πλουτισμού, ο νόμος 4281/2014 φέρνει στο προσκήνιο τα προσωπικά συμφέροντα που συνδέονται με χρηματοοικονομικά και μη στοιχεία του υπόχρεου.

Πεδίο Εφαρμογής

Το σύστημα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα υπόχρεων που προέρχονται και από τις τρεις διαφορετικές εξουσίες (νομοθετική, δικαστική, εκτελεστική), συμπεριλαμβανομένων υπουργών, βουλευτών, ευρωβουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων.

Η υποχρέωση υποβολής δήλωσης εκτείνεται επίσης στους δημοσίους υπαλλήλους, καθώς και εργαζόμενους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α' και Β' βαθμού), των ανεξάρτητων αρχών, ανώτερους αξιωματούχους του αμυντικού τομέα, διοικητικών στελεχών των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δημοσίων επιχειρήσεων, δημοσίων οργανισμών, καθώς και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται από κρατικούς πόρους σε ποσοστό $\geq 50\%$ ετησίως), καθώς και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη των δημόσιων νοσοκομείων (ιατροί Διευθυντές και Συντονιστές Διευθυντές που υπηρετούν στα νοσοκομεία και τα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας – ΕΣΥ). Παρατηρείται, επομένως, ότι μόνο υπάλληλοι χαμηλότερων μισθολογικών βαθμίδων του δημοσίου εξαιρούνται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης

16. Απόφαση 12244/2015 της Προέδρου της Βουλής Διεκπ. 7978 - ΦΕΚ 2113/Β/30-9-2015, όπως αντικαταστάθηκε από την Κοινή Υπουργική Απόφαση 1846 οικ./2016 - ΦΕΚ 3300/Β/13-10-2016, όπως αντικαταστάθηκε από την Κοινή Υπουργική Απόφαση 1069/2017 - ΦΕΚ 3702/Β/19-10-2017.

17. Western Balkan Recommendation, ό.π., σημείο Α.

περιουσιακής κατάστασης, καθώς και εργαζόμενοι δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών και νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου που δεν εμπλέκονται στη διοίκηση των εν λόγω φορέων.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 28 του Κώδικα Δημοσίων Υπαλλήλων (ν.2683/1999) θεσπίζει υποχρέωση των δημοσίων υπαλλήλων να δηλώνουν εγγράφως, κατά τον διορισμό τους, την περιουσιακή τους κατάσταση. Μετά την υποβολή της αρχικής δήλωσης, οι δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν να δηλώνουν οιαδήποτε «ουσιώδη μεταβολή ή μη» κάθε δύο έτη. Ωστόσο, εκκρεμεί μέχρι σήμερα η έκδοση της αναγκαίας υπουργικής απόφασης για τον καθορισμό της μορφής της δήλωσης αυτής και συνεπώς, ελάχιστοι δημόσιοι υπάλληλοι γνωρίζουν την υποχρέωσή τους αυτή. Μέχρι στιγμής και κατά τον βαθμό που οι δημόσιοι υπάλληλοι συμμορφώνονται με αυτή τη διάταξη, οι δηλώσεις υποβάλλονται εγγράφως στο Τμήμα Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού για κάθε δημόσιο οργανισμό ή υπηρεσία.

Σύσταση 1: Να εξεταστεί η δυνατότητα επέκτασης της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για τις δηλώσεις που υποβάλλονται από τους δημοσίους υπαλλήλους κατά το διορισμό τους, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ. Παράλληλα, να εξεταστεί κατά πόσο η υποχρέωση του άρθρου 28 συνεπάγεται διπλή υποχρέωση υποβολής δήλωσης, η οποία οδηγεί σε επικαλύψεις και συνεπώς, αν θα έπρεπε να απλοποιηθεί η διαδικασία με σκοπό τον εξορθολογισμό του συστήματος και τη διευκόλυνση των υπόχρεων.

Θετικά αξιολογείται η υπαγωγή στην υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης των αρχηγών **πολιτικών κομμάτων** που εκπροσωπούνται στο Εθνικό ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, των ιδιοκτητών, μετόχων, εταίρων, προέδρων κλπ επιχειρήσεων ή εταιριών που δραστηριοποιούνται στα **μέσα μαζικής ενημέρωσης**, καθώς και των **δημοσιογράφων**.¹⁸ Συνολικά, το σύστημα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης στην Ελλάδα κατατάσσεται διεθνώς ανάμεσα στα κορυφαία συστήματα σε ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής του σε μια ευρεία γκάμα υπόχρεων.

Εκπρόσωποι των οργάνων ελέγχου που συμμετείχαν σε συνεντεύξεις για την εκπόνηση της παρούσας έκθεσης επισήμαναν την ανάγκη να επαναπροσδιοριστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι **κατηγορίες** των υπόχρεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κριτήρια είναι ασαφή, ενώ σε άλλες περιπτώσεις υπάρχουν **επικαλύψεις** (υπόχρεοι που οφείλουν να υποβάλλουν τη δήλωσή τους σε δύο διαφορετικά όργανα ελέγχου) — στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να είναι σαφές ότι μόνο ένα όργανο εποπτείας είναι υπεύθυνο για τους ελέγχους.

Σύσταση 2: Να εξεταστούν ενδεχόμενες ασάφειες και επικαλύψεις όσον

18. Φαίνεται ότι η υποχρέωση δήλωσης περιουσιακών στοιχείων των δημοσιογράφων είναι αποτελεσματική στην Ελλάδα, μια χώρα με ισχυρό κράτος δικαίου. Ωστόσο, η θέσπιση αντίστοιχης υποχρέωσης σε άλλα κράτη, ιδίως εκτός ΕΕ, πιθανόν να είναι προβληματική.

αφορά τις κατηγορίες των υπόχρεων και να αξιολογηθεί κατά πόσο υπάρχει ανάγκη αποσαφήνισης.

Η εξαίρεση ιατρών δημόσιων νοσοκομείων (που δεν εμπλέκονται στη διοίκηση) δεν συνάδει με τον αυξημένο κίνδυνο του παράνομου πλουτισμού. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της διαφθοράς, σημειώνει σχετικά τα εξής:

«Ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης συγκαταλέγεται μεταξύ των τομέων στους οποίους η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά τη διαφθορά. Αντιπροσωπεύει το 10 % του ΑΕΠ. Τόσο οι άτυπες πληρωμές όσο και οι προμήθειες εξοπλισμού και φαρμάκων πλήττονται από τη διαφθορά. Σύμφωνα με το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο του 2013, 11% των Ελλήνων ερωτηθέντων που επισκέφθηκαν δημόσιες ιατρικές εγκαταστάσεις κατά το προηγούμενο έτος παραδέχθηκαν ότι κατέβαλαν πρόσθετη πληρωμή («φακελάκι») (μέσος όρος ΕΕ: 5%) και εξ αυτών 24% αισθάνθηκαν ότι όφειλαν να προθούν σε πρόσθετη πληρωμή ή να προσφέρουν κάποιο δώρο πριν από την παροχή της περίθαλψης. Η έρευνα της Transparency International (Διεθνής Διαφάνεια) για το 2011 σχετικά με τη δωροδοκία ήσσονος σημασίας στην Ελλάδα, υπολόγισε την πρόσθετη πληρωμή - «φακελάκι» - που δίνεται συνήθως στα δημόσια νοσοκομεία για χειρουργικές επεμβάσεις από 100 έως 30 000 ευρώ, για ταχύτερη θεραπεία από 30 έως 20 000 ευρώ και για ιατρικές εξετάσεις από 30 έως 500 ευρώ. Άτυπες πληρωμές φαίνεται ότι γίνονται συνήθως για την απόκτηση πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, την παράκαμψη της λίστας αναμονής ή την εξασφάλιση της παροχής ιατρικής περίθαλψης από συγκεκριμένο ειδικό ιατρό.»

Πρόσφατα προληπτικά και καταστατικά μέτρα, που θεσπίστηκαν τον Απρίλιο 2017, στοχεύουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος.¹⁹ Ωστόσο, αυτό σημαίνει ότι είναι περισσότερο κρίσιμο να εντοπίζεται ο παράνομος πλουτισμός των ιατρών και να δηλώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τους, σε σχέση με άλλες κατηγορίες υπόχρεων κατά το ισχύον νομικό πλαίσιο. Οι ελληνικές αρχές έχουν επισημάνει ότι στην πράξη, στα περιστατικά δωροδοκίας που αφορούν σε μεγάλα ποσά συνήθως εμπλέκονται διευθυντές νοσοκομείων και όχι απλοί ιατροί που υπηρετούν σε δημόσια νοσοκομεία.

19. Euractiv (14 April 2017), [Greece creates e-platform to tackle corruption in healthcare](#); Keep Talking Greece (13 April 2017), [Greece to probe corruption in health sector worth €85billion](#): “Greece’s parliament on Wednesday voted to open an investigation into alleged health scandals and corruption going back two decades, involving bribes and inflated prices for medical equipment and medicine. A broad majority of 187 lawmakers in the 300-seat parliament approved a government proposal to look into suspected mismanagement between 1997 and 2014.”

Σύσταση 1: *Να εξεταστεί η ένταξη άλλων υψηλού κινδύνου κατηγοριών δημοσίων υπαλλήλων στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, όπως οι ιατροί των δημόσιων νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, ώστε να υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης.*

Όλοι οι υπόχρεοι των παραπάνω κατηγοριών οφείλουν να δηλώνουν επίσης την περιουσιακή κατάσταση των συζύγων τους και των ανήλικων τέκνων τους (ά.1 παρ.1 ν. 3213/2003). Η διάταξη αυτή υιοθετεί μια προσέγγιση που μάλλον περιορίζει το πεδίο εφαρμογής του νόμου. Τα περιουσιακά στοιχεία συνήθως αποκρύπτονται και μετακινούνται μεταξύ των μελών του ίδιου **νοικοκυριού**. Παράλληλα, είναι δύσκολο εντός του ίδιου νοικοκυριού να διακρίνουμε τις πηγές εισοδημάτων του κάθε μέλους. Μια συνήθης και χρήσιμη προσέγγιση για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού είναι η ένταξη των «μελών του ίδιου νοικοκυριού»²⁰ στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η σύναψη γάμου ή ηλικία.²¹ Αυτό θα περιλαμβάνει ιδίως τους γονείς και τα ενήλικα τέκνα, που σήμερα δεν εμπίπτουν στον ορισμό των μελών της οικογένειας (παρόλο που στην πράξη χρησιμοποιούνται συχνά για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων). Από την άλλη πλευρά, η χρήση του όρου «μέλη του ίδιου νοικοκυριού» θα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του νόμου και στους συντρόφους των υπόχρεων που δεν μπορούν να θεωρηθούν ως σύζυγοι. Η ρύθμιση αυτή κρίνεται ορθή, καθώς οι δηλώσεις των συντρόφων των υπόχρεων, μεταξύ των οποίων δεν έχει τελεστεί γάμος, δεν θα πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής νομικής μεταχείρισης. Αν ένα ζευγάρι έχει συνάψει γάμο εδώ και δύο μήνες (το οποίο συνήθως υπονοεί ότι μοιράζονται και την ίδια στέγη, αποτελούν δηλαδή το «ίδιο νοικοκυριό»), ο υπόχρεος θα πρέπει να υποβάλει την αντίστοιχη δήλωση για τον/την σύζυγό του. Το ίδιο θα πρέπει να εφαρμόζεται και για ζευγάρια που δεν έχουν συνάψει μεταξύ τους γάμο, δεδομένου μάλιστα ότι πιθανώς να συζούν για πολλά έτη.

Σε αυτό το πλαίσιο εντοπίζονται δύο βασικοί προβληματισμοί. Πρώτον, προβάλλεται το επιχείρημα ότι είναι δύσκολο να αποδειχθεί εάν κάποιος μοιράζεται την ίδια στέγη με άλλα πρόσωπα. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές χώρες που ακολουθούν την προσέγγιση του «ίδιου νοικοκυριού» προσέγγισης και βάσει αυτής διενεργούν τους ελέγχους.²² Για παράδειγμα, το όργανο ελέγχου θα μπορούσε να αξιοποιήσει πληροφορίες που παρέχονται από τις καταχωρήσεις περί μόνιμης κατοικίας. Επίσης, οι εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με προβληματικές δηλώσεις από πρόσωπα του εγγύτερου περιβάλλοντος που γνωρίζουν τον υπόχρεο, μπορούν να φανούν χρήσιμες σε αυτές τις

20. Βλέπε για παράδειγμα τον σχετικό ορισμό στο [Slovenian Integrity and Prevention of Corruption Act \(Σλοβενικός Νόμος για την Ακεραιότητα και την Καταπολέμηση της Διαφθοράς\)](#), Άρθρο 4 (7): “Family members’ means spouses, children, adopted children, parents, adoptive parents, brothers, sisters, or any other persons living with an individual in the same household or in a common-law partnership.”
21. Western Balkan Recommendation, ό.π., σημείο Β.3. Βλέπε για παράδειγμα τις αξιολογήσεις του [Eastern Partnership Project](#) για τα συστήματα ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης στην Αρμενία και την Ουκρανία; βλέπε επίσης το Άρθρο 4 υποπαράγραφο α) του [Georgian Law on Conflict of Interest \(Γεωργιανός Νόμος περί Σύγκρουσης Συμφερόντων\)](#), και σε ReSPA/Tilman Hoppe, “[Asset declarations in practice – A regional study of Western Balkan countries](#)”, 2013.
22. Βλέπε για παράδειγμα Σλοβενία, Υποσημείωση **Error! Bookmark not defined.**.

περιπτώσεις. Δεύτερον, τα ομόφυλα ζευγάρια πιθανόν να μοιράζονται την ίδια στέγη. Η υπαγωγή τους σε υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης πιθανόν να τους εξέθετε δημοσίως. Κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε προβλήματα δεδομένης της χαμηλής κατάταξης της Ελλάδας σε ζητήματα δυσμενών διακρίσεων λόγω γενετήσιου προσανατολισμού. Η εξαίρεση των ομόφυλων ζευγαριών από την εν λόγω ρύθμιση θα πρέπει να εξεταστεί ως πιθανή λύση.²³

Σύσταση 4: Ο ισχύων περιορισμός που αφορά σε συζύγους και ανήλικα τέκνα θα μπορούσε να επανεξεταστεί και πιθανώς να αντικατασταθεί από έναν όρο, ο οποίος να καλύπτει τους άγαμους συμβίους, τα ενήλικα τέκνα, και τους γονείς του υπόχρεου.

Ένα κοινό μοτίβο που χρησιμοποιείται για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων έχει ως εξής: Ο υπόχρεος αποκτά περιουσιακά στοιχεία από παράνομες πηγές, τα οποία καλύπτει **συνάπτοντας γάμο** κατά την κρίσιμη οικονομική περίοδο προσποιούμενος κατά την υποβολή της επόμενης ετήσιας δήλωσης ότι ο/η σύζυγος εισέφερε τα ύποπτα περιουσιακά στοιχεία στον γάμο (ώστε ουσιαστικά να φαίνεται ότι ο/η σύζυγος είχε ανέκαθεν στην κτήση του τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία ή ότι αυτά αποκτήθηκαν πριν από την κρίσιμη οικονομική περίοδο). Αντίστοιχο είναι το πρόβλημα και με διαζύγια, στις περιπτώσεις διαζευγμένων συζύγων που αποκρύπτουν το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, ενώ, στην πραγματικότητα, το ζεύγος εξακολουθεί να απολαμβάνει από κοινού τους καρπούς από . Η λύση για αυτές τις περιπτώσεις εντοπίζεται στην ξεχωριστή υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης για τους διαζευγμένους συζύγους.

Σύσταση 5: Να διασφαλίζεται η πλήρης διαφάνεια σε ο, τι αφορά την οικονομική πηγή των εισοδημάτων που εισφέρουν στον γάμο οι νέοι σύζυγοι. Αντίστοιχα, οι διαζευγμένοι σύζυγοι θα πρέπει να υποχρεούνται σε χωριστή υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης μετά το διαζύγιο.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα όργανα ελέγχου στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα που συμμερίζονται και οι ελεγκτικοί φορείς άλλων χωρών: Πώς μπορούν **να υποχρεωθούν τα μέλη της οικογένειας** να συνεργαστούν κατά την υποβολή της δήλωσης; Οι πιθανές λύσεις είναι οι εξής: α) πρόβλεψη ξεχωριστών κυρώσεων για τα μέλη της οικογένειας,²⁴ β) οι δηλώσεις να υπόκεινται υποχρεωτικά σε έλεγχο, όταν τα μέλη της οικογένειας αρνούνται να παρέχουν τις σχετικές πληροφορίες. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό υπάρχει ελάχιστη διεθνής

23. Βλέπε σχετικά, Council of Europe Eastern Partnership Project (2015), [Expert Opinion on Draft Laws of the Republic of Moldova](#) σχετικά με: «τη δήλωση περιουσιακών στοιχείων, τα προσωπικά συμφέροντα, τις συγκρούσεις συμφερόντων και τα δώρα» (“the declaration of wealth, personal interests, conflicts of interest and gifts”), σελ. 13.

24. Στην Αλβανία προβλέπεται σχετική ποινή: RAI (2011), Rules and experiences on integrity issues, σελ. 57.

καθοδήγηση.²⁵ Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει να επανεξετάσουν τις προαναφερθείσες ή άλλες επιλογές υπό το πρίσμα του τι είναι εφικτό κατά το ελληνικό νομικό πλαίσιο.

Περιεχόμενο της δήλωσης

Χρηματοοικονομικές πτυχές

Κινητά πράγματα: Κατώτατα όριο

Το κατώτατο όριο για τα κινητά πράγματα είναι εξαιρετικά υψηλό (30,000 EUR). Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα ενός αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα Υπουργείου (EUR 2, 800/μήνα).²⁶ Η ρύθμιση αυτή φαίνεται δυσανάλογα ελαστική λαμβάνοντας υπόψη ότι ένας υψηλόβαθμος δημόσιος υπάλληλος μπορεί να δαπανήσει ολόκληρο το ετήσιο εισόδημά του σε ένα κινητό πράγμα υψηλής αξίας χωρίς να υποχρεούται να συμπεριλάβει τη δαπάνη αυτή στη δήλωσή του.. Η Παγκόσμια Τράπεζα πρότεινε πρόσφατα μια «νομισματική αξία για κοσμήματα, αντικείμενα καλλιτεχνικής, συλλεκτικής και αρχαιολογικής αξίας, τα οποία θα πρέπει να δηλώνονται-όπως 5,000EUR ή 6,000 δολάρια ΗΠΑ, ανάλογα με την εκάστοτε χώρα εφαρμογής».²⁷ Αντίστοιχα, το Συμβούλιο της Ευρώπης πρότεινε στην Ουκρανία κατώτατο όριο της τάξης των 2,000 EUR για κινητά πράγματα.²⁸ Το αντίστοιχο όριο για την Αλβανία είναι 5,000 US \$, 4,000 EUR για την Κροατία και 5,000 EUR για το Κοσσυφοπέδιο.²⁹ Πέραν τούτου, η δήλωση κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας αποτελεί ενιαίο χαρακτηριστικό όλων των συστημάτων ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που εστιάζουν στον εντοπισμό του αδικαιολόγητου πλουτισμού.³⁰

Ορισμένοι από τους εκπροσώπους των εμπλεκόμενων φορέων εξέφρασαν την ανησυχία ότι ακόμη και το όριο των 30,000 EUR δεν είναι εφικτό. Μάλιστα, η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων προσέφυγε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου η παρούσα διάταξη να κηρυχθεί αντισυνταγματική. Τα βασικά επιχειρήματα προβάλλει ότι η υποχρέωση δήλωσης μετρητών χρημάτων και κινητών μεγάλης αξίας δεν αποτελεί πρόσφορο μέτρο για τη διαπίστωση της περιουσιακής κατάστασης του υπόχρεου ή μεταβολής αυτής που δεν δικαιολογείται από τα νόμιμα έσοδά του. Η ακρίβεια της δήλωσης ως προς την κατοχή ή μη των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων και η εξακρίβωση του ύψους τους μπορεί να επαληθευθεί μόνο με κατ' οίκον έρευνα από το αρμόδιο ελεγκτικό όργανο, η οποία, στην προκειμένη περίπτωση, θα αντέκειτο

25. Η πιο πρόσφατη δημοσίευση δεν παρέχει διευκρινίσεις ως προς το ζήτημα αυτό: World Bank (2017), [Getting the Full Picture on Public Officials – A How-To Guide for Effective Financial Disclosure](#).

26. Ekathimerini (20 Ιανουαρίου 2016), [New salaries for high-ranking civil service officials decided](#).

27. World Bank (2017), [Getting the Full Picture on Public Officials – A How-To Guide for Effective Financial Disclosure](#), σελ. 38.

28. Συμβούλιο της Ευρώπης (Δεκέμβριος 2012), [Country risk assessment – Ukraine](#), “Financial Supervision of Public Officials”, σελ. 16; όπως επαναλαμβάνεται στο “Expert Opinion on: Financial Control of Asset Declarations in Ukraine” (Οκτώβριος 2016), σελ. 13.

29. ReSPA/Tilman Hoppe, ό.π., σελ. 19 και 50.

30. World Bank (2013), [Financial Disclosure Systems, A Background Primer](#), σελ. 3.

στη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 του Συντάγματος (άσυλο της κατοικίας). Ένα άλλο επιχείρημα αφορά στην ασάφεια της διάταξης, δεδομένου ότι οι υπόχρεοι δεν μπορούν να εκτιμήσουν από μόνοι τους την αξία των κινητών πραγμάτων. Ως εκ τούτων, το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ' αριθ. 2649/2017 απόφαση κήρυξε αντισυνταγματικό το άρθρο 2 παράγραφος 1.³¹

Παρ' όλα αυτά, κρίνεται σκόπιμο ο Έλληνας νομοθέτης να εξετάσει σε ποιο βαθμό η υποχρέωση δήλωσης κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας μπορεί να διατηρηθεί, πιθανόν με νέα μορφή και διατύπωση. Η υποχρέωση αυτή συνιστά κοινό χαρακτηριστικό των συστημάτων ελέγχου που εστιάζουν στον εντοπισμό του αδικαιολόγητου πλουτισμού.³² Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι το ελληνικό σύστημα ελέγχου δεν προβλέπει εκτίμηση της αξίας από τους υπόχρεους, πλην ορισμένων εξαιρέσεων. Σχετικά με τις συναλλακτικές αξίες (αξία αγοράς κλπ.), ακολουθεί ειδική ανάλυση παρακάτω (βλ. «Κινητά: Αξίες»). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, ότι κατά τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, επισημάνθηκε ότι η ελληνική φορολογική νομοθεσία υποχρεώνει τους φορολογούμενους να δηλώνουν κάθε κτήση κινητών που υπερβαίνουν σε αξία τα 10,000 EUR. Η ρύθμιση αυτή θέτει το ερώτημα, γιατί η συγκεκριμένη διάταξη παραμένει συνταγματική, ενώ το ίδιο δεν ισχύει για το αντίστοιχο πολύ υψηλότερο όριο της δήλωσης κινητών πραγμάτων. Επιπλέον, φαίνεται ότι η αγορά κινητών πραγμάτων μπορεί να αποδειχθεί χωρίς τη διενέργεια κατ' οίκον έρευνας (κάτι το οποίο δεν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία) βάσει αποδείξεων, πιστωτικών καρτών, τραπεζικών βεβαιώσεων ή μαρτύρων (π.χ. συγγενείς, προηγούμενους πωλητές με τους οποίους έχει συναλλαχθεί ο υπόχρεος, τους ίδιους τους αγοραστές κλπ.). Τέλος, στο πλαίσιο ενός συστήματος ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης το αρμόδιο όργανο ελέγχου δεν οφείλει να αποδείξει ότι ο υπόχρεος έχει στην κατοχή του κινητά τα οποία δεν δήλωσε. Η ίδια η υποχρέωση απειλεί τον υπόχρεο με την επιβολή ποινών στην περίπτωση μη δήλωσης. Συνεπώς, η υποχρέωση αυτή εξυπηρετεί τον σκοπό οι δηλώσεις να εμποδίζουν τους (διεφθαρμένους) δημόσιους λειτουργούς να απολαμβάνουν τα παράνομα έσοδά τους.

Σύσταση 6: Να εξεταστεί η δυνατότητα επαναφοράς της υποχρέωσης δήλωσης πολύτιμων κινητών πραγμάτων με μειωμένα όρια τιμών και σύμφωνα με την πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Η υπ' αριθμ. 2649/2017 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ορίζει επίσης ότι η υποχρέωση δήλωσης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων περιορίζει σε δυσανάλογο βαθμό το **δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας** των υπόχρεων, καθώς και το **απαρβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής** (θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί, ότι οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των δικαστών και των εισαγγελέων **δεν** δημοσιεύονται). Κατά το μέτρο που οι δηλώσεις αυτές είναι ή θα

31. Δεν διατίθεται επίσημη μετάφραση στα Αγγλικά για την παρούσα Απόφαση. Τα συμπεράσματα που αναφέρονται εδώ προέρχονται από δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης.

32. World Bank (2013), [Financial Disclosure Systems, A Background Primer](#), σελ. 3.

έπρεπε να είναι προσβάσιμες βάσει της νομοθεσίας για την ελεύθερη πληροφόρηση των πολιτών (“Freedom of Information Laws”), τα στοιχεία που αφορούν τα τιμαλφή και τα μετρητά μπορούν να παραλειφθούν. Η δυνατότητα της παράλειψης των επίμαχων στοιχείων θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν και κατά την εξέταση της Σύστασης 6 (παρόλο που οι περισσότερες, αν όχι όλες οι χώρες, όπου οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, οι πληροφορίες σχετικά με μεγάλης αξίας κινητά πράγματα περιλαμβάνονται στο δημοσιευμένο κείμενο).

Κινητά πράγματα: Σώρευση

Επιπλέον, φαίνεται να υπάρχει μόνο ένα κατώτατο όριο για κάθε **κινητό πράγμα**, χωρίς να προβλέπεται ένα συνολικό κατώτατο όρια για όλα τα κινητά πράγματα που αγοράζονται εντός ενός έτους. Η κατάσταση αυτή είναι προβληματική για δύο λόγους:

- Πρώτον, ένας υπόχρεος μπορεί, για παράδειγμα, να αγοράσει **εντός ενός έτους**, 10 ή περισσότερα κινητά πράγματα αξίας 29,000 EUR το καθένα, τα οποία ανέρχονται σε συνολική αξία 290,000EUR, χωρίς να οφείλει να δηλώνει την απόκτηση των εν λόγω αντικειμένων. Εδώ περιλαμβάνονται κινητά πράγματα που μπορούν εύκολα να αποκρύπτονται, όπως κέρματα ή ράβδους από πολύτιμα μέταλλα.
- Δεύτερον, ο υπόχρεος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το εν λόγω κατώτο όριο για να καλύψει κάποιο **παράνομο εισόδημα**: Ενδεχομένως, για παράδειγμα, να ζητηθεί από κάποιον υπόχρεο να παρέχει εξηγήσεις για τον τρόπο με τον οποίο μπόρεσε να αγοράσει ένα αυτοκίνητο αξίας 200,000 EUR (εφόσον το ετήσιο εισόδημά του ανέρχεται σε 8,000 EUR). Στην περίπτωση αυτή ο υπόχρεος μπορεί να ισχυριστεί ότι είχε στην κατοχή του περισσότερα κινητά πράγματα κάτω από το όριο που συνεπάγεται την υποχρέωση δήλωσης (π.χ. 10 τεμάχια κάθε ράβδοι χρυσού αξίας περίπου 20,000 EUR). Στη συνέχεια τα εν λόγω αντικείμενα πωλήθηκαν στη συνολική αξία των 200,000 EUR. Με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο, καμία από τις ως άνω πωλήσεις δεν οφείλουν να συμπεριληφθούν στη δήλωση του υπόχρεου, δεδομένου ότι η αξία του κάθε αντικειμένου της πώλησης βρίσκεται κάτω από το προβλεπόμενο όριο: Άρθρο 2 παρ. 1 υποπαρ. β στοιχείο i) «Σε περίπτωση εκποίησης μνημονεύεται το εισπραχθέν τίμημα.»

Πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, ότι η Παγκόσμια Τράπεζα πρότεινε το όριο των 5,000 EUR ακόμη και στην περίπτωση της «**σωρευτικής χρηματικής αξίας**».³³ Το Συμβούλιο της Ευρώπης συνέστησε πρόσφατα σε άλλη χώρα τη θέσπιση αντίστοιχου σωρευτικού ορίου, ως εξής: «Ως εκ τούτου, συνιστάται να συμπεριληφθεί εναλλακτικό κατώτατο όριο [εναλλακτικό σε σχέση με τα μεμονωμένα κινητά πράγματα] για όλα τα κινητά που αγοράζονται εντός ενός έτους, για παράδειγμα το σωρευτικό όριο μπορεί να είναι το διπλάσιο του ισχύοντος κατώτατου ορίου για κάθε κινητό πράγμα χωριστά

33. ό.π. (έμφαση από τον συγγραφέα).

(9,000EUR), εφόσον το καθένα από τα κινητά έχει ελάχιστη αξία, για παράδειγμα 50 EUR.»³⁴

Σύσταση 7: Να οριστεί ένα σωρευτικό όριο για όλα τα κινητά πράγματα που αποκτήθηκαν εντός ενός έτους (π.χ. στο διπλάσιο του προσφάτως μειωθέντος ορίου για το κάθε κινητό πράγμα).

Όλα τα κατώτατα όρια προβλέφθηκαν για **πρώτη φορά** με τη θέσπιση των δηλώσεων οικονομικών συμφερόντων στον νόμο 4281/2014. Όσον αφορά τον νόμο 3213/2003, τα πρώτα κατώτατα όρια η θεσπίστηκαν στα τέλη Μαΐου 2016, με τις τροπολογίες του άρθρου 173 παράγραφος 1 ν. 4389/2016. Κατά το προϊσχύσαν νομικό πλαίσιο δεν υπήρχε πρόβλεψη κατώτατων ορίων σε ο, τι αφορά το περιεχόμενο της δήλωσης, ενώ και σε ο, τι αφορά την καταγραφή των δηλούμενων περιουσιακών στοιχείων, (εισερχόμενες και εξερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές) το κείμενο του νόμου αρκείται σε μία μάλλον γενικόλογη διατύπωση.

Κινητά πράγματα: Εκτιμήσεις

Θετικά χαρακτηρίζεται η ρύθμιση του ν. 3213/2003 που προβλέπει ότι δεν απαιτείται οι υπόχρεοι να προβαίνουν σε εκτίμηση της αξίας των δηλούμενων περιουσιακών στοιχείων, αλλά αρκείται σε συναλλακτικές αξίες, όπως η τιμή πώλησης/αγοράς, οι επίσημες εκτιμήσεις που παρέχονται από τις φορολογικές αρχές για την επιβολή σχετικών φόρων, οι αναγραφόμενες αξίες σε ασφαλιστικές συμβάσεις (άρθρο 2 παράγραφος 1, υποπαρ. α, στοιχείο vi). Ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να μην υπάρχει διαθέσιμη επίσημη εκτίμηση της αξίας του υπό κρίση αντικειμένου. Αυτές μπορούν να είναι μόνο οι περιπτώσεις κατά τις οποίες το κινητό πράγμα αποκτήθηκε χωρίς την καταβολή κάποιου αντιτίμου (αιτία δωρεάς ή άλλο). Τότε, τα εν λόγω κινητά πράγματα δεν παίζουν κάποιο ρόλο για την εξισορρόπηση των εσόδων και των δαπανών του υπόχρεου (βλέπε παρακάτω στο σημείο «Υπολογισμός του παράνομου πλουτισμού»). Στις λίγες υποθέσεις, όπου πράγματι δεν υφίσταται αγοραία αξία του κινητού πράγματος, θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι οι υπόχρεοι μπορούν να παρέχουν «καλόπιστες» εκτιμήσεις της αξίας. Οι εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να αναφέρονται στη δήλωση και, σε περίπτωση λάθους, να αποκλείονται οι κυρώσεις για την υποβολή ψευδούς δήλωσης. Ο αποκλεισμός των κυρώσεων πιθανόν να συνάγεται ήδη ερμηνευτικά από το κείμενο του νόμου αλλά οι σχετικές ρυθμίσεις θα πρέπει να επανεξεταστούν, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιβληθούν οι κυρώσεις αυτές. Για παράδειγμα, πώς μπορεί ο υπόχρεος να γνωρίζει ότι ένας πίνακας που αγοράστηκε για 900 EUR, υπολογίζεται σήμερα σε αξία 5,000 EUR; Το Συμβούλιο της Επικρατείας κήρυξε αντισυνταγματικό το άρθρο 2 παράγραφος 1, υποπαρ. α, στοιχείο (vi) με την υπ' αριθ. 2649/2017 απόφασή του. Η παρακάτω σύσταση θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά την αναδιατύπωση του άρθρου 2 παράγραφος 1, υποπαρ. α, στοιχείο (vi), ώστε να συμμορφώνεται με την πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας.

34. Council of Europe PCF (Οκτώβριος 2016), Expert Opinion on: Financial Control of Asset Declarations in Ukraine, σελ. 13.

Σύσταση 8: *Να εξεταστεί η δυνατότητα παροχής εκτιμήσεων για την αξία κινητών πραγμάτων από τους υπόχρεους, σε περίπτωση που αυτά δεν αποκτώνται με σύμβαση πώλησης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι εκτιμήσεις αυτές δεν συνεπάγονται την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που η αξία της εκτίμησης διαφοροποιείται από την αγοραία αξία.*

De facto έλεγχος

Το άρθρο 17 του OAS Model Law σχετικά με τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης αναφέρεται στην ανάγκη να εξεταστεί η πραγματική κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων (de facto έλεγχος):

«Η διαδικασία [ελέγχου] μπορεί να περιλαμβάνει την επαλήθευση περιουσιακών στοιχείων που δεν έχουν δηλωθεί και τα οποία η αρμόδια αρχή έχει επαρκείς λόγους να πιστεύει ότι βρίσκονται υπό τον de facto έλεγχο του υπόχρεου.»³⁵

Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται, ενδεικτικά, στις παρακάτω περιπτώσεις:³⁶ Για παράδειγμα, ένας υπόχρεος κατέχει το 30 % των μετοχών μιας εταιρείας, το οποίο και δηλώνει. Ωστόσο, η επιχείρηση έχει στην κατοχή της ένα πολυτελές αυτοκίνητο που συνήθως χρησιμοποιείται από τον υπόχρεο. Στην περίπτωση αυτή, ο υπόχρεος χρησιμοποίησε για την αγορά του αυτοκινήτου της εταιρείας αδήλωτα εισοδήματα. Η έμμεση ιδιοκτησία ή de facto κατοχή του αυτοκινήτου μέσω της εταιρείας καθιστά δυνατή την αγορά και χρήση ενός πολυτελούς περιουσιακού στοιχείου από τον υπόχρεο, χωρίς αυτό να αναφέρεται στην δήλωση περιουσιακής κατάστασης (ακόμη και αν ο υπόχρεος θεωρητικά θα έπρεπε να δηλώσει το υπό κρίση περιουσιακό στοιχείο ως φορολογητέο εισόδημα, και η χρήση του αυτοκινήτου επισήμως παραβιάζει τις διατάξεις του εμπορικού δικαίου περί «αφανούς διανομής κερδών» ή «παράνομη ανάμεταβίβαση των εισφορών κεφαλαίου». Μια άλλη προβληματική περίπτωση παρουσιάζεται όταν ο ονομαστικός κύριος παρέχει πληρεξούσιο στον πραγματικό δικαιούχο (ο οποίος τυγχάνει και υπόχρεος σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης) παραχωρώντας έτσι κάθε εξουσία επί της εταιρείας στον πραγματικό δικαιούχο. Όπως ορίζει η Παγκόσμια Τράπεζα:

«Στα περισσότερα συστήματα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης απαιτείται οι υπόχρεοι να παρέχουν πληροφορίες που αφορούν μόνο περιουσιακά στοιχεία που οι ίδιοι ή τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν στην κυριότητά τους (για τα οποία, δηλαδή, κατέχουν σχετικό τίτλο ιδιοκτησίας). Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι οι υπόχρεοι οφείλουν να δηλώνουν τις μετοχές τους, χωρίς όμως να απαιτείται να δηλώνουν τις μετοχές που κατέχει νομικό πρόσωπο ή άλλο νομικό μόνιμο (π.χ. καταπίστευμα, ίδρυμα ή εταιρεία) που βρίσκεται υπό τον έλεγχό τους. Ως εκ τούτου, οι σχετικές πληροφορίες μπορούν να μην περιλαμβάνονται στη φόρμα της δήλωσης και χωρίς ο υπόχρεος να έχει υποβάλει ψευδή δήλωση [...]. Η περίπτωση αυτή δεν είναι

35. Της 22ας Μαρτίου 2013, [SG/MESICIC/doc.344/12 rev. 2](#).

36. Παράδειγμα από [Expert Opinion on Draft Laws of the Republic of Moldova](#), σελ. 12.

απλώς ένα θεωρητικό παράδειγμα αλλά αποτελεί πραγματικότητα που αναφέρεται συχνά από τους ελεγκτές, γεγονός που καθιστά το ζήτημα του «πραγματικού δικαιούχου» ιδιαίτερα σημαντικό. Η παράλειψη παροχής πληροφοριών για περιουσιακά στοιχεία, των οποίων οι υπόχρεοι θεωρούνται οι «τελικοί δικαιούχοι», είναι ένα σημαντικό κενό που εντοπίζεται στα περισσότερα συστήματα δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, και επιτρέπει στους διεφθαρμένους υπόχρεους να αποκρύπτουν τα περιουσιακά τους στοιχεία κατά τον έλεγχο. [...] Εφόσον περιληφθεί η πραγματική κυριότητα στο έντυπο της δήλωσης, είναι δυσκολότερο για τους υπόχρεους να αποστασιοποιηθούν από όσα πραγματικά έχουν στην κυριότητά τους.»³⁷

Σύσταση 9: Να εξεταστεί η πιθανότητα υπαγωγής του «πραγματικού δικαιούχου» στις προβλεπόμενες μορφές κατοχής στοιχείων περιουσιακής κατάστασης, εφόσον προσδιοριστεί σαφώς το περιεχόμενο του όρου.

Μεγάλες δαπάνες

Σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς, οι υπόχρεοι δεν οφείλουν να δηλώνουν δαπάνες που δεν θεωρούνται περιουσιακά στοιχεία, όπως οι πολυτελείς διακοπές ή τα δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων, κλπ. Προτείνεται η επέκταση της υποχρέωσης δήλωσης, ώστε να περιλαμβάνονται σε αυτήν και τα εν λόγω στοιχεία, προκειμένου να καθίσταται δυσκολότερο για τους διεφθαρμένους υπόχρεους να απολαμβάνουν τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητές τους. Μια τέτοια ρύθμιση θα ήταν σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα.³⁸ Στη Γεωργία, λόγω χάρη, οι υπόχρεοι δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν να δηλώνουν «οποιαδήποτε δαπάνη» που αφορά τους ίδιους ή τα μέλη της οικογένειάς τους κατά την περίοδο αναφοράς, και η οποία ανέρχεται σε περισσότερα από 540 EUR η καθεμία, εφόσον δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις λοιπές κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων (όπως κινητά πράγματα κ.λπ.).³⁹ Πράγματι, είναι συχνά δύσκολο να εντοπιστούν αυτού του είδους οι δαπάνες, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις τα δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων του εξωτερικού εντοπίστηκαν, για παράδειγμα, αξιοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις κρίνεται σκόπιμο να συγκρίνονται οι υπό κρίση δαπάνες με τα δηλωθέντα στοιχεία, ώστε να ανιχνεύονται τυχόν αναντιστοιχίες.

37. World Bank (2017), [Getting the Full Picture on Public Officials – A How-To Guide for Effective Financial Disclosure](#), σελ. 44.

38. Western Balkan Recommendation, ό.π., C.2: “other expenses”.

39. Άρθρο 15 παρ. μ [Law of Georgia on the Conflict of Interests and Corruption in Public Service \(Γεωργιανός Νόμος περί Σύγκρουσης Συμφερόντων\)](#) (όπως τροποποιήθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2015).

Σύσταση 10: Να εξεταστεί η δυνατότητα ένταξης στο περιεχόμενο της δήλωσης των δαπανών μεγάλης αξίας που όμως δεν αφορούν περιουσιακά στοιχεία αλλά άλλου είδους συναλλαγές, όπως οι πολυτελείς διακοπές, δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων, κλπ. (π.χ. € 1,000 ανά έτος και πιστωτή).

Αύξηση της αγοραίας αξίας

Το άρθρο 2 παρ. 1 υποπαρ. β στοιχείο i ν. 3213/2003 ορίζει τα εξής: «Σε περίπτωση απόκτησης νέου περιουσιακού στοιχείου ή επαύξησης υφιστάμενου, στη δήλωση περιλαμβάνεται, υποχρεωτικώς, το ύψος της σχετικής δαπάνης, καθώς και αναλυτική παράθεση της πηγής προέλευσης των σχετικών πόρων. ». Κατά τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, κατέστη σαφές ότι η διάταξη αυτή δεν αφορά την εικονική αύξηση της αγοραίας αξίας (π.χ. ραγδαία αύξηση της αξίας μετοχών). Πρόκειται για ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό που μόνο θετικά μπορεί να αξιολογηθεί, καθώς η εικονική επαύξηση της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου δεν σχετίζεται με την αντιστοίχιση των εισοδημάτων με τις δαπάνες του εκάστοτε υπόχρεου. Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης εμπíπτουν μόνο δαπάνες που οδηγούν σε επαύξηση της αξίας, όπως η προσθήκη πισίνας σε υφιστάμενη κατοικία ή η επέκταση ενός κτιρίου.

Μηχανικά αναγνώσιμα δεδομένα

Η διαδικτυακή πλατφόρμα για την υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης καταχωρεί τις **εισερχόμενες** και **εξερχόμενες** ταμειακές ροές στο ίδιο πεδίο. Από τη νομική σκοπιά αυτό δεν φαίνεται προβληματικό. Ωστόσο, στην πράξη, οι εισερχόμενες και εξερχόμενες ταμειακές ροές θα πρέπει να είναι διακριτές στο έντυπο της δήλωσης. Διαφορετικά καθίσταται αδύνατος ο αυτόματος υπολογισμός της αξιοπιστίας της δήλωσης εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (π.χ. το προηγούμενο έτος) ή διαχρονικά (π.χ. από την ανάληψη των καθηκόντων), όπως φαίνεται από τον παρακάτω τύπο υπολογισμού (βλέπε παρακάτω στο σημείο «Αντιστοιχία μεταξύ εισοδήματος και δαπανών»).

Δάνεια που λαμβάνονται από υπόχρεο

Σύμφωνα με τον ν. 3213/2003, οι υπόχρεοι που εμπíπτουν στις ρυθμίσεις του άρθρου 3^A οφείλουν να δηλώνουν τα δάνεια που λαμβάνουν («δανειακές υποχρεώσεις»). Οι λοιπές κατηγορίες υπόχρεων δηλώνουν τα ποσά που λαμβάνονται από δάνεια στο πεδίο «εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή». Η θέση αυτή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για τον εξής λόγο: Οι υπόχρεοι συχνά αιτιολογούν τον τρόπο ζωής τους επικαλούμενη τη λήψη δανείων από «φίλους» (και κατ' αυτόν τον τρόπο καλύπτουν τα αντίστοιχα ποσά που ενδεχομένως προέρχονται από δωροδοκίες). Πρόκειται για ένα από τα συνηθέστερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα όργανα ελέγχου. Το Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe Practitioner Manual) συγκαταλέγει την περίπτωση των

δανείων στις «κόκκινες σημαίες» (red flags) για τη διενέργεια ελέγχων.⁴⁰ Ωστόσο, εάν οι υπόχρεοι οφείλουν να δηλώνουν τα ποσά που λαμβάνουν από δάνεια, δεν μπορούν να επικαλεστούν δάνεια χρονολογούνται σε περίοδο προγενέστερη του τρέχοντος έτους, και, συνεπώς, δεν μπορούν να αιτιολογήσουν εκ των υστέρων τον πολυτελή τρόπο ζωής που διήγαγαν πριν από το τρέχον έτος.

Δάνεια που χορηγούνται από τον υπόχρεο

Στο ισχύον νομικό πλαίσιο δεν υπάρχει υποχρέωση δήλωσης των δανείων που εκχωρούνται από τους υπόχρεους σε τρίτα πρόσωπα. Όταν όμως το ποσό του δανείου υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο κατώτατο όριο, κρίνεται σκόπιμο το ποσό αυτό να περιλαμβάνεται στη δήλωση, καθώς θεωρείται στοιχείο ενδεικτικό του τρόπου ζωής του υπόχρεου: η εκταμίευση μεγάλων χρηματικών ποσών σε τρίτους ως δάνειο θέτει το ερώτημα «από πού προέρχονται τα χρήματα».

Σύσταση 11: Να εξεταστεί το ενδεχόμενο εισαγωγής υποχρέωσης δήλωσης των δανείων που χορηγούνται προς τρίτα μέρη και ξεπερνούν ένα συγκεκριμένο όριο τιμής. Η υποχρέωση θα πρέπει να αφορά όλες τις κατηγορίες των υπόχρεων.

Bitcoins και συναφείς περιπτώσεις

Το άρθρο 2 παράγραφος 1 υποπαρ. α στοιχεία (iv) και (v) ν. 3213/2003 τυγχάνει εφαρμογής «μόνο» στην περίπτωση των παραδοσιακών χρηματοοικονομικών μέσων (μετρητά, τραπεζικές καταθέσεις, κ.λπ.). Σήμερα, η σημασία των ψηφιακών νομισμάτων ή των ψηφιακά αποθηκευμένων χρημάτων («προπληρωμένες κάρτες»)⁴¹ αυξάνεται συνεχώς. Μια πιθανή τροποποίηση του ισχύοντος νόμου θα μπορούσε να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την εξής διάταξη: «Χρηματικά ποσά που έχουν προκατατεθεί σε ηλεκτρονικά ή άλλου είδους μέσα πληρωμής με την προοπτική να αποκτήσουν στο μέλλον συναλλακτική αξία συμπεριλαμβάνονται στις καταθέσεις».

Σύσταση 12: Τροποποίηση του Νόμου 3213/2003 προκειμένου να συμπεριληφθούν τα ψηφιακά νομίσματα.

Περιγραφικές πληροφορίες

Οι δηλώσεις πρέπει να αποδεικνύουν όχι μόνο τα αριθμητικά δεδομένα, αλλά επίσης να περιλαμβάνουν περιγραφικές πληροφορίες που επιτρέπουν τη συσχέτιση με συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία.⁴² Διαφορετικά, οι υπόχρεοι έχουν τη δυνατότητα

40. Council of Europe Eastern Partnership Project/Tilman Hoppe/Valts Kalnins, [Practitioner manual on processing and analysing income and asset declarations of public officials](#), 2014, σελ. 30.

41. Βλέπε για παράδειγμα: FATF (2013), [FATF Guidance for a Risk-Based Approach to Prepaid Cards, Mobile Payments and Internet-Based Payment Services](#).

42. Western Balkan Recommendation, ό.π., C.3.

να δηλώνουν έναν τραπεζικό λογαριασμό στο εξωτερικό (ενώ στην πραγματικότητα έχουν τρεις) και αν το όργανο ελέγχου εντοπίσει έναν από τους τρεις αυτούς λογαριασμούς, ο υπόχρεος θα ισχυριστεί ότι πρόκειται για τον λογαριασμό που δηλώθηκε.

Αντιστοιχία μεταξύ εσόδων και δαπανών

Στους υφιστάμενους νόμους και κανονισμούς δεν περιλαμβάνεται τύπος υπολογισμού του παράνομου πλουτισμού. Η εν λόγω έλλειψη είναι προβληματική σε πολλές χώρες για τους εξής λόγους: Εκ πρώτης όψεως, ο υπολογισμός του παράνομου πλουτισμού φαίνεται εύκολος. Ωστόσο, στην πράξη, υπάρχουν συχνά εκούσιες ή ακούσιες αποκλίσεις στη μέθοδο, καθώς και στην αντίληψη επί των χρηματοοικονομικών ζητημάτων. Ως εκ τούτου, το όργανο ελέγχου μπορεί να προσεγγίζει μια υπόθεση ως περίπτωση παράνομου πλουτισμού, αλλά οι εισαγγελικές και δικαστικές αρχές να καταλήξουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, με τους αριθμούς, μπορεί να υπάρχει μόνο ένα αποτέλεσμα. Διαφωνίες μεταξύ των οργάνων ελέγχου και των αρχών επιβολής του νόμου είναι συχνά αποτέλεσμα της έλλειψης σαφώς διαρθρωμένης μεθοδολογίας. Ο παρακάτω πίνακας παραθέτει έναν τύπο υπολογισμού βάσει των χρηματοοικονομικών ροών που ορίζονται στο άρθρο 2 του νόμου 3213/2003:

Χρηματοοικονομικές ροές κατά την περίοδο αναφοράς (οικονομική χρήση)	
Εισερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές	Εξερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές
>€ 15,000 σε μετρητά κατά το τέλος της προηγούμενης περιόδου	Ακίνητα >€ 0
Καταθέσεις σε τραπεζικούς και άλλους λογαριασμούς αποταμιεύσεων στο τέλος της προηγούμενης περιόδου	Κινητά >€ 30,000
Έσοδα από κάθε πηγή >€ 0	Τα πλωτά και τα εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και τα κάθε χρήσης οχήματα >€ 0
Έσοδα από την πώληση περιουσιακών στοιχείων >€ 0 (ως μέρος των «εσόδων από κάθε πηγή»)	Δάνεια που εξοφλήθηκαν >€ 0
Δάνεια που έχουν ληφθεί >€ 0 (ως μέρος των «εσόδων από κάθε πηγή»)	Μίσθωση θυρίδων σε τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα
	Ελάχιστες δαπάνες διαβίωσης*
	Μετρητά >€ 15,000 στο τέλος της (τρέχουσας) περιόδου αναφοράς
	Καταθέσεις σε τραπεζικούς και άλλους λογαριασμούς αποταμιεύσεων στο τέλος της (τρέχουσας) περιόδου αναφοράς
= μερικό σύνολο εισερχομένων	= μερικό σύνολο εξερχομένων

* Το πεδίο αυτό δεν περιλαμβάνεται στη δήλωση, αλλά θα πρέπει να προστίθεται το σχετικό ποσό, καθώς όλοι οι υπόχρεοι δαπανούν χρήματα για τη διαβίωσή τους.

Σύσταση 13: Ο νόμος 3213/2003 ή άλλο δεσμευτικό νομοθετικό κείμενο θα πρέπει να ορίζει έναν τύπο για τον υπολογισμό των αναντιστοιχιών που εντοπίζονται μεταξύ εισοδήματος και του τρόπου ζωής των υπόχρεων.

Ο παράνομος πλουτισμός δεν συνιστά πλέον αδίκημα στην Ελλάδα — βλ. σχετικά παρακάτω στο τμήμα «Κυρώσεις». Ωστόσο, οι εισερχόμενες και εξερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές παραμένουν σημαντικές. Μια δήλωση που περιλαμβάνει περισσότερες δαπάνες από όσες μπορούν να δικαιολογηθούν από το εισόδημα του υπόχρεου είναι πάντα προβληματική, καθώς εγείρονται ερωτήματα ως προς τα μη δηλωθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και το ενδεχόμενο φοροδιαφυγής. Ο τύπος υπολογισμού είναι επίσης σημαντικός για τον προσδιορισμό του αριθμού των περιουσιακών στοιχείων ή της αξίας των χρημάτων που **κατασχέθηκαν** ή για τα οποία συντρέχει περίπτωση «καταλογισμού», κατά το ά. 12 ν. 3213/2003 (βλ. κατωτέρω υπό την επικεφαλίδα «Κυρώσεις»). Επιπλέον, οι **μονάδες εσωτερικού ελέγχου** των εργοδοτών πρέπει να γνωρίζουν για τις υποθέσεις παράνομου πλουτισμού των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να είναι σε θέση να διενεργούν ειδικούς ελέγχους για τον εντοπισμό πιθανών πηγών παράνομου εισοδήματος στον χώρο εργασίας ή να **μεταθέτουν** τον δημόσιο υπάλληλο σε άλλη θέση εργασίας βάσει εκτιμήσεων κινδύνου.

Περίοδοι

Κατ' αρχήν, όλες οι πληροφορίες που δηλώνονται αφορούν το εκάστοτε οικονομικό έτος. Ως εκ τούτου, όλες οι εισερχόμενες και εξερχόμενες χρηματοοικονομικές ροές πραγματοποιούνται εντός της ίδιας περιόδου. Αυτό είναι σημαντικό για κάθε τύπο υπολογισμού του παράνομου πλουτισμού (π.χ. μπορούμε να συγκρίνουμε τα έσοδα και τις δαπάνες μόνο εντός της περιόδου και όχι από διαφορετικούς μήνες/έτη).

Παρόλα αυτά, υπάρχουν ορισμένες αποκλίσεις: Η αρχική δήλωση πρέπει να υποβληθεί εντός 90 ημερών από την απόκτηση της ιδιότητας του υπόχρεου. Οι αναγραφόμενες τιμές αφορούν την ημερομηνία υποβολής. Συνεπώς, οι τιμές διαφοροποιούνται ανάλογα με την εκάστοτε ημερομηνία υποβολής. Αυτό δημιουργεί ένα κενό δημοσιονομικής λογοδοσίας μεταξύ της απόκτησης της ιδιότητας του υπόχρεου και την υποβολή της δήλωσης. Με άλλα λόγια, παραμένει το ερώτημα ποια τα εισοδήματα του υπόχρεου πέρα από ,από τον επίσημο μισθό του, κατά το διάστημα μεταξύ της απόκτησης της ιδιότητας και της ημερομηνίας υποβολής της δήλωσης. Επιπλέον, η προθεσμία των 90 ημερών για την υποβολή της αρχικής δήλωσης θα μπορούσε να ξεκινά μετά το τέλος του ημερολογιακού έτους. Για παράδειγμα, υπόχρεος που αποκτά την ιδιότητά του/της στις 15 Νοεμβρίου 2015 πρέπει να υποβάλλει την αρχική δήλωση μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου 2016. Αν υποθεθεί ότι υποβάλλει την αρχική δήλωση στις 14 Φεβρουαρίου 2016, η ημερομηνία αναφοράς για τα περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αρχική δήλωση θα πρέπει να είναι η 14η Φεβρουαρίου 2016. Η ημερομηνία αναφοράς για επόμενη ετήσια δήλωση (έτους 2015) θα είναι η 31η Δεκεμβρίου 2015, που όμως προηγείται χρονικά της ημερομηνίας αναφοράς της αρχικής δήλωσης και δημιουργεί προφανή αντίφαση στο σύστημα.

Σύσταση 14: Η αρχική δήλωση θα πρέπει να υποβάλλεται κατά την ημερομηνία έναρξης της θητείας (ή την ακριβώς προηγούμενη ημέρα).

Ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων

Τα περισσότερα χρηματοοικονομικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στη δήλωση περιουσιακής κατάστασης, σύμφωνα με τον ν. 3213/2003 σχετίζονται επίσης και με τη σύγκρουση συμφερόντων (για παράδειγμα οι μετοχές μιας εταιρίας – υποδεικνύουν αφενός χρήματα που δαπανώνται και αφετέρου τα συμφέροντα του υπόχρεου στην εν λόγω εταιρεία). Επιπλέον, το άρθρο 229 παράγραφος 1 ν.4281/2014 αφορά πληροφορίες σχετικές με τα οικονομικά και μη συμφέροντα των υπόχρεων και ιδίως αμειβόμενες δραστηριότητες ή συμμετοχές σε νομικά πρόσωπα που ασκούν επιρροή στην διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής. Η ρύθμιση αυτή αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις δύο κύριες πηγές των μη οικονομικών συμφερόντων⁴³ και, κατά συνέπεια αξιολογείται θετικά.

Η δήλωση περιουσιακής κατάστασης και η δήλωση οικονομικών συμφερόντων καταχωρούνται ξεχωριστά στο ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής, με αποτέλεσμα τις επικαλύψεις των παρεχόμενων πληροφοριών, ιδίως σε ο, τι αφορά τα εισοδήματα και τις αμειβόμενες δραστηριότητες.

Τα όργανα ελέγχου δεν διαθέτουν μέχρι στιγμής μια συγκεκριμένη μεθοδολογία (κατευθυντήρια γραμμή) για τον ενεργό εντοπισμό των αποκρυπτόμενων συγκρούσεων συμφερόντων. Συνήθως, οι ελεγκτές επαληθεύουν απλώς την ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται στην δήλωση, χωρίς να προχωρούν σε περαιτέρω διερεύνηση. Κατά συνέπεια, εντοπίζονται μόνο οι «παθητικές» (ή πιθανές) συγκρούσεις συμφερόντων (ασυμβίβαστα, όπως μία μη δηλωθείσα επιχείρηση του υπόχρεου), και όχι οι «ενεργητικές» (πραγματικές) συγκρούσεις συμφερόντων (για παράδειγμα, μία δηλωθείσα επιχείρηση ιδιοκτησίας ενός μέλους της οικογένειας του υπόχρεου, η οποία εμπλέκεται σε δημόσια σύμβαση).

Σύσταση 15: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να υιοθετήσουν συγκεκριμένη μεθοδολογία για τον εντοπισμό περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Υποβολή

Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης υποβάλλονται κατά την έναρξη των καθηκόντων του υπόχρεου ε την απόκτηση της ιδιότητάς του («αρχική δήλωση»), κάθε χρόνο καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του και μετά τη λήξη της θητείας ή την απώλεια της ιδιότητας (άρθρο 1 παράγραφος 2, ν. 3213/2003). Οι πολιτικοί που έχουν την ιδιότητα του υπόχρεου πρέπει να υποβάλουν δήλωση έως και 3 έτη μετά την λήξη της θητείας τους ή την απώλεια της ιδιότητάς τους. Οι δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων υποβάλλονται σε ετήσια βάση (άρθρο 229 παράγραφος 1 ν. 4281/2014).

43. World Bank (2013), [Conflicts of Interest, A Background Primer](#).

Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται μια ολοκληρωμένη εικόνα όσον αφορά το οικονομικό προφίλ του υπόχρεου, η οποία είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα.⁴⁴

Οι προθεσμίες υποβολής των δηλώσεων έχουν ως εξής:

- **Αρχική δήλωση:** 90 ημέρες μετά την απόκτηση της ιδιότητας του υπόχρεου.
- **Ετήσια δήλωση:** 3 μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων.
- **Δήλωση εξόδου:** υποβάλλεται όπως η ετήσια δήλωση για το φορολογικό έτος κατά τη λήξη της θητείας ή την απώλεια της ιδιότητας, καθώς και για ένα έτος μετά από τη λήξη της θητείας ή την απώλεια της ιδιότητας.

Τόσο η δήλωση περιουσιακής κατάστασης όσο και η δήλωση οικονομικών συμφερόντων υποβάλλονται με τη χρήση **ηλεκτρονικών εντύπων**⁴⁵ και σε μια **ενιαία** διαδικτυακή εφαρμογή (ΡΟΤΗΝ, μέσω του συστήματος υπηρεσιών TAXISNET).⁴⁶ Η πρακτική αυτή είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα.⁴⁷ Η ηλεκτρονική υποβολή εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 2016 για τη δήλωση περιουσιακής κατάστασης και αφορούσε το οικονομικό έτος 2015 (με έκτακτη περίοδο υποβολής από Οκτώβριο έως Δεκέμβριο 2016).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 4 ν. 3213/2003 (όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 173 παράγραφος 4, του ν. 4389/2016), οι υπόχρεοι μπορούν αυθορμήτως να συμπληρώσουν ελλείψεις ή ανακρίβειες της δήλωσης εντός ενός μηνός από την υποβολή της. Η διάταξη αυτή είναι ασαφής, καθώς επιτρέπει σε υπόχρεους, οι οποίοι υπέβαλαν καθυστερημένα τη δήλωσή τους να παρατείνουν την προθεσμία υποβολής κατά ένα μήνα. Το ζήτημα αυτό μπορεί να επιλυθεί με την ακόλουθη τροποποίηση της διάταξης: «Ελλείψεις ή ανακρίβειες της δήλωσης, μπορούν να συμπληρωθούν από τον υπόχρεο αυθορμήτως εντός ενός μηνός **από τη λήξη της προθεσμίας** για την υποβολή των δηλώσεων».

Σύσταση 16: Η προθεσμία για την υποβολή των διορθώσεων της δήλωσης πρέπει να ξεκινά αμέσως μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των δηλώσεων.

Παρουσιάζεται η ανάγκη για την παροχή σαφών οδηγιών σχετικών με τη χρήση του συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα κεφάλαιο με «Συχνές Ερωτήσεις και Απαντήσεις» (Q&A). Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης: «Οι μισοί υπόχρεοι δεν

44. Western Balkan Recommendation, ό.π., D.1.

45. Νόμος 4389/2016, Κοινή Υπουργική Απόφαση 1846 οικ./2016 - ΦΕΚ 3300/Β/13-10-2016, όπως αντικαταστάθηκε από την Κοινή Υπουργική Απόφαση 1069/2017 - ΦΕΚ 3702/Β/19-10-2017.

46. Άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 16327 Απόφασης της Προέδρου της Βουλής, ΦΕΚ Β' 3301/13-10-2016; το ίδιο ισχύει για όλες τις κατηγορίες υπόχρεων σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 της ΚΥΑ 1846/2016, όπως αντικαταστάθηκε από την ΚΥΑ 1069/2017.

47. Western Balkan Recommendation, ό.π., D.2.

γνωρίζουν πώς να υποβάλουν σωστά τη δήλωσή τους». Πρόκειται για ένα κοινό πρόβλημα σε όλα τα κράτη, όπου οι ρυθμίσεις περί υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης είναι ακόμη πρόσφατες ή έχουν πρόσφατα τροποποιηθεί.

Σύσταση 17: Το σύστημα ηλεκτρονικής υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης θα πρέπει να συμπληρωθεί με σαφείς οδηγίες προς τους υπόχρεους.

Η ασάφεια που επικρατεί ως προς τις κατηγορίες των υπόχρεων επίσης δημιουργεί προβλήματα κατά τη σύνταξη των καταλόγων. Σύμφωνα με τον ν. 3213/2003, το όργανο ελέγχου είναι εν τέλει αρμόδιο να αποφασίσει ποιος θα πρέπει να περιλαμβάνεται στον κατάλογο σε περίπτωση αμφισβητήσεων. Ωστόσο, μόνο οι ίδιοι οι εργοδότες των υπόχρεων είναι σε θέση να γνωρίζουν τις ακριβείς αρμοδιότητες και θέσεις εργασίας τους. Επιπλέον, ανακύπτει ο κίνδυνος να μη συμπεριληφθούν όλοι οι υπόχρεοι στους καταλόγους είτε λόγω αμέλειας είτε λόγω εσκεμμένης παράλειψης. Λαμβάνοντας υπόψη μόνο τον αριθμό των καταλόγων που διαβιβάζονται στην Γ' Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ο οποίος ανέρχεται σε 3.500, είναι προφανές ότι τα όργανα ελέγχου θα μπορούσαν να ελέγξουν την πληρότητα των καταλόγων ή μόνο ένα πολύ μικρό δείγμα τους. Επιπλέον, δεν υπάρχει δυνατότητα επαλήθευσης των καταλόγων από το κοινό, καθώς οι δηλώσεις των περισσότερων κατηγοριών υπόχρεων δεν υπόκεινται σε δημοσίευση. Ωστόσο, η δημοσίευση των στοιχείων που περιλαμβάνονται στους καταλόγους είναι εφικτή. Μια τέτοια ρύθμιση καθιστά δυνατό τον έλεγχο από το κοινό, ώστε τα όργανα ελέγχου να ειδοποιούνται σε περίπτωση παραλείψεων ή εσφαλμένων κατηγοριοποιήσεων.

Σύσταση 18: Να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημοσίευσης των καταλόγων των υπόχρεων, ώστε να επιτρέπεται η επαλήθευσή τους από το ευρύτερο κοινό.

Όργανα ελέγχου

Δικαιοδοσία

Υπάρχουν πέντε κύρια όργανα ελέγχου για την επαλήθευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (μετά την τελευταία τροποποίηση του 2017, τα όργανα ελέγχου είναι πλέον τέσσερα σε αριθμό).⁴⁸ Κάθε όργανο ελέγχει τόσο τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, όσο και τις δηλώσεις συμφερόντων των εκάστοτε κατηγοριών υπόχρεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του.

48. Ήδη από το τέλος του 2017, οι υπόχρεοι που υπέβαλαν τη δήλωσή τους στην Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος, υποβάλλουν πλέον στη Γ' Μονάδα, η οποία είναι αρμόδια για τον έλεγχο των δηλώσεων αυτών (Ν. 4504/2017).

Υπόχρεοι ⁴⁹	Όργανο ελέγχου ⁵⁰
Πολιτικοί (Υπουργοί, αρχηγοί πολιτικών κομμάτων, βουλευτές, Δήμαρχοι, Περιφερειάρχες, κ.λπ.)	Ανεξάρτητη Επιτροπή του άρθρου 3α ν. 3213/2003
Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς της Βουλής και της Γενικής Κυβέρνησης Γενικοί Γραμματείς Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Αντιδήμαρχοι, Δικαστικοί και Εισαγγελικοί Λειτουργοί, δημοσιογράφοι κλπ.	Γ' Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
Τα μέλη των Σωμάτων Επθεώρησης και Ελέγχου του Δημοσίου, , ο πρόεδρος , τα μέλη και οι υπάλληλοι της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, κ.λπ.	Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης
Το αστυνομικό προσωπικό, οι συνοριακοί φύλακες, οι ειδικοί φρουροί, το πολιτικό προσωπικό που υπηρετεί στην Ελληνική Αστυνομία, κλπ.	Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας

Ο μεγάλος αριθμός οργάνων ελέγχου είναι ασυνήθιστος. Οι περισσότερες, αν όχι όλες οι χώρες έχουν ένα ή το πολύ δύο διαφορετικά όργανα ελέγχου. Η Σύσταση των Δυτικών Βαλκανίων (Western Balcan Recommendation) παρουσιάζει συνοπτικά το πρόβλημα της πληθώρας των ελεγκτικών φορέων:

«Για τον ίδιο λόγο, οι οικονομικοί έλεγχοι δεν πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαφορετικών κατακερματισμένων οντοτήτων, όπως χωριστά τμήματα ανθρώπινου δυναμικού: κάτι τέτοιο απαιτεί την επάνδρωση διαφορετικών φορέων με προσωπική που θα έχει επαρκείς γνώσεις και εμπειρίες επί χρηματοπιστωτικών ζητημάτων. Επιπλέον, η προσέγγιση της κατάτμησης των αρμοδιοτήτων περιλαμβάνει τον κίνδυνο τα όργανα ελέγχου να βρίσκονται πολύ κοντά στην ίδια βαθμίδα ιεραρχίας και έτσι, να διακυβεύεται η ανεξαρτησία του ελέγχου. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει επίσης οι δικαστές και οι βουλευτές να υπόκεινται σε έλεγχο από ειδικά αυτοδιοικούμενα όργανα: Εφόσον όλες οι κατηγορίες υπόχρεων υπόκεινται σε ενιαία φορολογική διοίκησης, αντιστοίχως θα πρέπει να είναι εφικτός και ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.»⁵¹

Επιπλέον, κάθε όργανο ελέγχου θα αποκτήσει διαφορετική εξειδίκευση επί χρηματοοικονομικών ζητημάτων, και ιδίως σε ο, τι αφορά τα πιθανά μοτίβα

49. Όπως ορίζει το άρθρο 1 (παρ.1) ν. 3213/2003.

50. Όπως ορίζει το άρθρο 3 ν. 3213/2003.

51. Βλ. Ε.3.

απόκρυψης του παράνομου πλουτισμού, τη συλλογή αποδείξεων, και την επίλυση δύσκολων υποθέσεων. Ο διαμοιρασμός αυτής της γνώσης και της εμπειρίας καθίσταται συνήθως δυνατός, εφόσον οι ελεγκτές εργάζονται στον ίδιο φορέα. Παράλληλα, η πλειάδα ελεγκτικών οργάνων περιπλέκει το έργο των φορέων που είναι αρμόδιοι για την παροχή πληροφοριών και στοιχείων, προκειμένου να επαληθευτεί το περιεχόμενο των δηλώσεων, δεδομένου ότι οι εν λόγω φορείς καλούνται να εγκαθιδρύσουν και να διατηρήσουν δεσμούς επικοινωνίας με τέσσερα διαφορετικά όργανα ελέγχου που το καθένα ακολουθεί διαφορετικές διαδικασίες.

Σύσταση 19: Θα πρέπει να αξιολογηθεί η μέχρι τώρα εμπειρία από τη συν-αρμοδιότητα των περισσότερων οργάνων ελέγχου και να εξεταστούν εναλλακτικές επιλογές, όπως η συγχώνευσή τους σε ένα ή περισσότερα (αλλά λιγότερα σε αριθμό) όργανα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός από τα παραπάνω τέσσερα βασικά όργανα ελέγχου, υπάρχουν και άλλοι ελεγκτικοί φορείς με συντρέχουσα αρμοδιότητα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης σε ad hoc βάση, ιδίως κατόπιν σχετικής καταγγελίας ή στο πλαίσιο εσωτερικής διαδικασίας κατά την οποία εγείρονται ερωτήματα ως προς τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου. Οι φορείς αυτοί είναι κυρίως οι εξής: το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων του Υπουργείου Οικονομικών και η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Εκ του νόμου αρμοδιότητες και εξουσίες

Ο παρακάτω κατάλογος αφορά τις νομικές διατάξεις βάσει των οποίων τα όργανα ελέγχου μπορούν να αντλήσουν στοιχεία για την επαλήθευση των δηλώσεων:

<p>Ανεξάρτητη Επιτροπή του άρθρου 3α ν. 3213/2003</p>	<p>Άρθρο 3β παράγραφος 1 ν. 3213/2003:</p> <p>«Η Επιτροπή έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής, υπηρεσίας ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, καθώς και στο σύστημα «Τειρεσίας» και μπορεί να ζητά, στο πλαίσιο των ελέγχων και των ερευνών, τη συνεργασία και την παροχή στοιχείων κάθε είδους από φυσικά πρόσωπα, δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου και οργανισμούς οποιασδήποτε μορφής, υποχρεωμένων όλων στην άμεση παροχή των ανωτέρω στοιχείων [...]».</p> <p>Άρθρο 3 παράγραφος 4 ν. 3213/2003 ορίζει: «Κατά τη διάρκεια του ελέγχου, το όργανο ελέγχου μπορεί να καλεί τους ελεγχόμενους για να δώσουν διευκρινίσεις ή να προσκομίσουν συμπληρωματικά παραστατικά στοιχεία, εντός ρητής προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις είκοσι (20) ημέρες, η οποία μπορεί να παραταθεί για διάστημα δέκα (10) το πολύ ημερών.»</p>
---	--

<p>Γ' Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες</p>	<p>Άρθρο 7β ν. 3691/2008:</p> <p>(1) Οι Μονάδες της Αρχής έχουν πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, καθώς και στο σύστημα "Τειρεσίας".</p> <p>(2) Οι Μονάδες μπορούν να ζητούν στο πλαίσιο των ελέγχων και των ερευνών τους τη συνεργασία και την παροχή στοιχείων κάθε είδους από φυσικά πρόσωπα, δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου και οργανισμούς οποιασδήποτε μορφής.</p>
<p>Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης</p>	<p>Άρθρο 6 παράγραφος 11 ν. 3491/2006:</p> <p>«Η άρνηση οργάνων, υπαλλήλων ή λειτουργών των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 να συμπράξουν, να συνεργασθούν και να χορηγήσουν στοιχεία ή έγγραφα κατά τη διεξαγωγή έρευνας, επιθεώρησης ή ελέγχου από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή, κατόπιν εντολής του, από τα Σώματα και τις Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου, συνιστά το πειθαρχικό παράπτωμα της παράβασης καθήκοντος [...]».</p>
<p>Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας</p>	<p>Άρθρο 3 παράγραφος 4 στοιχείο α) ΠΔ 148/2005:</p> <p>«Για την εκπλήρωση της αποστολής της η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων προβαίνει, δια των αρμοδίων οργάνων της, σε κάθε απαραίτητη και πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού του ελέγχου νόμιμη ενέργεια. Μπορεί ιδίως:</p> <p>α. Να ζητεί πληροφορίες και στοιχεία από οποιαδήποτε αρχή και από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που έχουν, αντιστοίχως, την υποχρέωση να δώσουν τις ζητούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή τους..»</p> <p>Άρθρο 1 παράγραφος 3 ν. 2713/1999:</p> <p>«Οι άλλες αστυνομικές, καθώς και όλες οι πολιτικές και στρατιωτικές αρχές υποχρεούνται, όταν τους ζητηθεί, να συνδράμουν αμέσως και ουσιαστικά τα όργανα της Υπηρεσίας.»⁵²</p>

52. Βλ. επίσης Ετήσια Έκθεση ΓΕΔΔ (2015), σελ. 318: Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με εισαγγελικές αρχές, ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ., ΣΟΕΕ, ΣΕΕΔΔ, ΣΕΠΕ, Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Συνήγορο του Πολίτη, Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, ΣΔΟΕ, Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, Υπουργεία, ευρωπαϊκού και διεθνείς οργανισμούς.

<p>Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος</p>	<p>Άρθρο 4 παρ. 4 ΠΔ 112/2007: «Για την εκπλήρωση της αποστολής του το Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων προβαίνει, δια των αρμοδίων οργάνων του, σε κάθε απαραίτητη και πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού του ελέγχου νόμιμη ενέργεια. Μπορεί ιδίως να: α. ζητεί πληροφορίες και στοιχεία από οποιαδήποτε Αρχή και από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που έχουν, αντιστοίχως, την υποχρέωση να δώσουν τις ζητούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή τους.»</p> <p>Άρθρο 3 παρ. 5 ν. 3569/2007: «Στο πλαίσιο των ελέγχων των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης του προσωπικού του Λ.Σ., που διενεργούνται από στελέχη του Γραφείου Εσωτερικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, είναι δυνατή ύστερα από έγγραφη εντολή του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, η άρση του τραπεζικού, χρηματιστηριακού και φορολογικού απορρήτου.»</p>
--	--

Η Επιτροπή «3Α» και η Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες είναι τα μόνα όργανα ελέγχου που έχουν δυνατότητα άρσης του τραπεζικού, φορολογικού και χρηματιστηριακού απορρήτου. Στην περίπτωση της Επιτροπής 3Α απαιτείται η συνδρομή άλλων αρχών για την άρση των εν λόγω απορρήτων (η Επιτροπή δεν διαθέτει δηλαδή από μόνη της εξουσία άρσης απορρήτου, όπως για παράδειγμα η Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες ή η Ελληνική Αστυνομία). Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης έχει τη δυνατότητα άρσης των εν λόγω απορρήτων με γραπτή εντολή του (άρθρο 14 παράγραφος 4 ν. 3345/2005). Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται ερώτημα για ποιον λόγο το προνόμιο αυτό δεν είναι διαθέσιμο σε όλα τα όργανα ελέγχου. Η ανομοιομορφία που παρατηρείται ως προς τις εξουσίες των οργάνων ελέγχου σχετίζεται επίσης με τις σκέψεις που εκτέθηκαν ανωτέρω, όσον αφορά τη συνένωση των υφιστάμενων ελέγχου και τη συγκέντρωση των σχετικών αρμοδιοτήτων και εξουσιών υπό τη σκέπη ενός ενιαίου φορέα (με προνομιακή πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες).

Σύσταση 20: Όλα τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ίδιες βάσεις δεδομένων (ιδίως στις βάσεις τραπεζικών και φορολογικών δεδομένων).

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες, όπου η Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες ορίζεται αρμόδια για τον έλεγχο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Σε σύγκριση με τα διεθνή δεδομένα, η πρακτική αυτή θεωρείται βέλτιστη για τους εξής λόγους: Τα Financial

Intelligence Units ,στην κατηγορία των οποίων εντάσσεται και η ελληνική Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, διαθέτουν ειδικευμένο προσωπικό εκπαιδευμένο στον εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών ροών. Οι υπάλληλοι των μονάδων αυτών είναι εξοικειωμένοι με τους τρόπους συνεργασίες με τις εθνικές και διεθνείς φορολογικές και διωκτικές αρχές, καθώς και με τις αντίστοιχες μονάδες του εξωτερικού. Από τη στιγμή που παραλαμβάνεται μια πληροφορία σχετική με πιθανή νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το προσωπικό της Αρχής έχει εύκολη πρόσβαση σε επιπλέον χρηματοοικονομικές πληροφορίες για την καλύτερη τεκμηρίωση των υποθέσεων (όπως επιτάσσουν τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα, όπως η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης-FATF).⁵³ Το παράδειγμα της Ελλάδας θα πρέπει να παρουσιάζεται ως καλή πρακτική στο διεθνές επίπεδο, ώστε να επωφεληθούν και άλλες χώρες από αυτό.

Δεδομένα στην αλλοδαπή

Κατά πάγια πρακτική, δημόσιοι υπάλληλοι που εμπλέκονται σε αδικήματα διαφθοράς δαπανούν τον πραγματικό πλούτο που αποκομίζουν από τις παράνομες δραστηριότητές τους στο εξωτερικό για αγορά ακινήτων ή επιχειρήσεων, καθώς και για την κατάθεση χρηματικών ποσών σε τραπεζικούς λογαριασμούς της αλλοδαπής. Επίσης, συνηθίζουν να προωθούν τα ιδιωτικά τους συμφέροντα χρησιμοποιώντας αλλοδαπές εταιρίες ως μεσάζοντες. Για παράδειγμα, δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι επιθυμούν να συμμετάσχουν σε διαγωνιστική διαδικασία για δημόσια σύμβαση, που διεξάγεται στο υπουργείο τους, αξιοποιούν προς τον σκοπό αυτόν εταιρεία της ιδιοκτησίας τους με έδρα στο εξωτερικό. Ορθώς, επομένως, απαιτείται στην Ελλάδα να συμπληρώνονται στο σώμα της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης στοιχεία που αφορούν εισοδήματα και περιουσιακά στοιχεία της αλλοδαπής.

Αυτό έρχεται σε αντίθεση τόσο με τη διαδικασία επαλήθευσης όσο και με τη νομοθεσία, η οποία αφορά μόνο τις εγχώριες βάσεις δεδομένων. Τα εθνικά όργανα ελέγχου μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε αλλοδαπές βάσεις δεδομένων με τους εξής τρεις τρόπους:

- **Συνεργασία** με τα όργανα ελέγχου άλλων χωρών: Αυτό αφορά κυρίως τα δεδομένα που δεν είναι δημοσίως διαθέσιμα. Η συνεργασία αυτή μπορεί να απαιτείται να θεσμοθετηθεί μέσω τη θέσπιση σχετικού ερείσματος στην ελληνική νομοθεσία ή/και κάποιο μνημόνιο συνεργασίας ή άλλου είδους συμφωνία, ακόμη κι αν αυτή υφίσταται μόνο σε ad hoc περιπτώσεις για διακρατική συνεργασία με το όργανο ελέγχου συγκεκριμένης χώρας.
- Πρόσβαση σε **ηλεκτρονικές** βάσεις δεδομένων του εξωτερικού: Πρόκειται για βάσεις δεδομένων διαθέσιμες στο ευρύ κοινό σε γλώσσα κατανοητή στους υπαλλήλους των εθνικών οργάνων ελέγχου.
- Αξιοποίηση των διαύλων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σε **ποινικές** υποθέσεις ή τους διαύλους των διεθνών θεσμών για την καταπολέμηση της

53. www.fatf-gafi.org/.

νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (FIUs): Υπάρχουν δύο βασικά εμπόδια ως προς το εργαλείο αυτό. Πρώτον, πρόκειται για μια χρονοβόρο διαδικασία που συχνά διαρκεί μήνες έως και έτη. Δεύτερον, απαιτείται υπόνοια τέλεσης ποινικού αδικήματος ως προϋπόθεση για την εκκίνηση της διαδικασίας. Ωστόσο, ο σκοπός της επαλήθευσης του περιεχομένου μια δήλωσης περιουσιακής κατάστασης έγκειται ακριβώς στην ταυτοποίηση των πιθανών υπονοιών. Ως εκ τούτου, ο διάυλος αυτός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις περιπτώσεις.

Οι οργανισμοί ακεραιότητας 9 βαλκανικών κρατών διαπραγματεύθηκαν ένα **σχέδιο συμφωνίας** που επιτρέπει τη διεθνή ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των συμβαλλομένων οργανισμών ακεραιότητας, όπως στοιχεία από κτηματολόγια, μητρώα επιχειρήσεων, κ.λπ. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει στα όργανα ελέγχου να έχουν άμεση πρόσβαση σε αλλοδαπές διαδικτυακές βάσεις δεδομένων.⁵⁴ Το σχέδιο συμφωνίας είναι ανοικτό σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Το σχέδιο αυτό υποστηρίζεται από την Αυστριακή Κυβέρνηση, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Παγκόσμια Τράπεζα, μεταξύ άλλων. Η διατύπωση αυτού του Σχεδίου της Συνθήκης βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη Σύμβαση Αμοιβαίας Διοικητικής Συνδρομής σε Φορολογικά Ζητήματα,⁵⁵ η οποία εκπονήθηκε από κοινού από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τον ΟΟΣΑ. Το κείμενο της Σύμβασης προσαρμόστηκε ώστε να ανταποκρίνεται στο πλαίσιο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Η τελική διακήρυξη της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που πραγματοποιήθηκε στην Τεργέστη στις 12 Ιουλίου 2017, ενθάρρυνε τις κυβερνήσεις «να εγκρίνουν και να υιοθετήσουν τη Διεθνή Συνθήκη για την Ανταλλαγή Δεδομένων σχετικά με την Δημοσιοποίηση Περιουσιακών Στοιχείων και τις Συγκρούσεις Συμφερόντων της Περιφερειακής Πρωτοβουλίας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς».⁵⁶

Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της επαλήθευσης των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Οι ελεγκτές παραπονούνται συχνά για την αδυναμία πρόσβασης σε αλλοδαπές βάσεις δεδομένων.⁵⁷ Ωστόσο, οι εθνικοί νομοθέτες αρχίζουν να αναγνωρίζουν το πρόβλημα. Ο ουκρανικός νόμος σχετικά με την πρόληψη της διαφθοράς περιλαμβάνει διάταξη η οποία εξουσιοδοτεί το όργανο ελέγχου να «λαμβάνει πληροφορίες από αλλοδαπές αρχές, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών στις οποίες υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση, για ζητήματα που αφορούν την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς». Η διάταξη φαίνεται ασαφής στη διατύπωσή της, ωστόσο σχετικός κανονισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης παρέχει τις απαραίτητες διευκρινίσεις.⁵⁸

54. <http://rai-see.org/regional-data-exchange-on-asset-disclosure-and-conflict-of-interest/>.

55. [Ιστοσελίδα](#) της σύμβασης.

56. [Ιστοσελίδα](#) του Υπουργείου Εξωτερικών της Ιταλίας.

57. ReSPA/Tilman Hoppe, [Asset declarations in practice – A regional study of Western Balkan countries](#), 2013, σελ. 219.

58. Μέρος III Άρθρο 11 της υπ' αριθμ. 56 Απόφασης της 10^{ης} Φεβρουαρίου 2017 σχετικά με τη «Διαδικασία ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των προσώπων που είναι επιφορτισμένα με κρατικές λειτουργίες ή λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης» ("Procedure for conducting control and detailed audit of declarations of persons authorized to discharge

«Η Εθνική Υπηρεσία [αρμόδια για την επαλήθευση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων] έχει το δικαίωμα να στέλνει αιτήματα σε δημόσιες αρχές και άλλους φορείς των αλλοδαπών κρατών προκειμένου να λαμβάνει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον λεπτομερή έλεγχο της δήλωσης.

Για την επαλήθευση των στοιχείων των υπόχρεων που περιλαμβάνονται στη δήλωση, η Εθνική Υπηρεσία έχει το δικαίωμα να λαμβάνει πληροφορίες από δημόσιες βάσεις δεδομένων, μητρώα της αλλοδαπή, υποχρεούμενη στην καταβολή σχετικού τέλους κατά τον νόμο, εφόσον αυτό απαιτείται για την πρόσβαση στην πληροφορία.»

Η Εθνική Υπηρεσία έχει ήδη κάνει χρήση αυτής της διάταξης και, κατά τη διενέργεια ελέγχου έχει λάβει, για παράδειγμα, υπόψη της μητρώα εταιρειών του εξωτερικού, τα οποία είναι διαθέσιμα στην αγγλική γλώσσα.

Σύσταση 21: *Να διασφαλιστεί ότι η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει σαφή νομική βάση για την πρόσβαση των οργάνων ελέγχου σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων του εξωτερικού.*

Σύσταση 22: *Να προσχωρήσει η Ελλάδα στη συμφωνία σχετικά με τη διεθνή ανταλλαγή δεδομένων, ώστε τα όργανα ελέγχου να αποκτήσουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων του εξωτερικού, οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες στο κοινό ή δεν είναι διαθέσιμες σε κάποια γλώσσα που να χρησιμοποιείται από το προσωπικό των οργάνων ελέγχου (όπως, για παράδειγμα, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά).*

Εθνική συνεργασία

Τα όργανα ελέγχου συνεργάζονται στο πλαίσιο του Συντονιστικού Οργάνου Επιθεώρησης και Ελέγχου (ΣΟΕΕ). Επιπλέον, ελεγκτικά όργανα και αρχές συνεργάζονται άτυπα μεταξύ τους σε καθημερινή βάση. Η άτυπη αυτή συνεργασία περιλαμβάνει και τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ), η οποία αποτελεί τον φορέα λειτουργίας του ηλεκτρονικού συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Στο πλαίσιο της εν λόγω συνεργασίας, τα όργανα ελέγχου έχουν θεσπίσει Κέντρο Εξυπηρέτησης Υπόχρεων σε δήλωση Πόθεν Έσχες (ΚΕΥ – ΠΟΘΕΝ, Help Desk), στο οποίο μπορούν να απευθύνουν τα ερωτήματά τους οι υπόχρεοι πολίτες. Για τη θεσμοθέτηση ενός επίσημου πλαισίου συνεργασίας, διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με την υπογραφή ενός μνημονίου συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.

Προσωπικό

Ορισμένα όργανα ελέγχου παρουσιάζουν ελλείψεις προσωπικού. Για παράδειγμα, η Μονάδα Γ' διαθέτει αυτή τη στιγμή 10 υπαλλήλους αποκλειστικά για την επαλήθευση και τον έλεγχο των δηλώσεων, επιπλέον 5 άτομα παρέχουν τη συνδρομή τους σε

---

functions of the state or local self-government bodies”), όπως καταχωρήθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ουκρανίας την 13η Φεβρουαρίου 2017 στον υπ’ αριθμ 201/30069 φάκελο.

συνδυασμό με τα λοιπά τους καθήκοντα. Το προσωπικό των 10 υπαλλήλων είναι αρμόδιο για τη διενέργεια περίπου 2,000 – 3,000 υποχρεωτικών ελέγχων ετησίως (από το σύνολο των 120,000 υποβληθεισών δηλώσεων). Οι εν λόγω αριθμοί αντιστοιχούν στη διενέργεια ενός (1) ελέγχου από κάθε υπάλληλο ανά εργάσιμη ημέρα (επί τη βάση 220 εργάσιμων ημερών ανά έτος).

Συγκριτικά, η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του **Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής** είχε 6 άτομα προσωπικό μέχρι και το τέλος του 2017, των οποίων τα καθήκοντα αφορούσαν εν μέρει και τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης (δειγματοληπτικός έλεγχος 7,500 δηλώσεων). Η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της **Ελληνικής Αστυνομίας** επίσης διαθέτει περίπου 6 υπαλλήλους για τη διενέργεια 200 ελέγχων ετησίως (σε σύνολο 75,000 υποβληθεισών δηλώσεων) μεταξύ άλλων καθηκόντων για τα οποία είναι αρμόδιοι. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διενέργεια των ελέγχων αποτελεί ένα μόνο μέρος των καθηκόντων των υπαλλήλων – ο περισσότερος χρόνος αφιερώνεται στην παροχή καθοδήγησης προς τους υπόχρεους, τον χειρισμό περιπτώσεων καθυστερημένης ή μη υποβολής, καθώς και στις απαραίτητες εργασίες για τη μετάβαση από την έγχαρτη στην ηλεκτρονική διαδικασία υποβολής, κλπ.

Η «Επιτροπή 3α» φαίνεται να είναι ο μοναδικός επαρκώς επανδρωμένος οργανισμός, καθώς έχει τη δυνατότητα να αναθέτει σε ορκωτούς ελεγκτές ή ειδικούς επιστήμονες τη διενέργεια λογιστικής ή οικονομικής πραγματογνωμοσύνης ή άλλων ελεγκτικών πράξεων. Ειδικότερα, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της 14 ορκωτούς ελεγκτές, οι οποίοι ελέγχουν περί τις 940 δηλώσεις ετησίως. Τα νούμερα αυτά αντιστοιχούν σε τρεις (3) εργάσιμες ημέρες για τον έλεγχο κάθε δήλωσης (επί τη βάση 220 εργάσιμων ημερών ανά έτος). Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η Επιτροπή δέχεται μεγάλο αριθμό αναφορών από πολίτες σχετικά με εικαζόμενες ψευδείς δηλώσεις, δεδομένου ότι όσες δηλώσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή 3^Α δημοσιεύονται στο διαδίκτυο.

Επαλήθευση

Βήματα

Ο νόμος 3213/2003 προβλέπει τέσσερα βήματα για την επαλήθευση του περιεχομένου των υποβαλλόμενων δηλώσεων:

1. **Εμπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης:** Υποβλήθηκε η δήλωση του υπόχρεου εντός της προκαθορισμένης από τον νόμο προθεσμίας;
2. Εγκυρότητα και πληρότητα (**τυπικός έλεγχος**): Συμπληρώθηκαν ορθώς οι ελάχιστες απαιτούμενες πληροφορίες στο σώμα της δήλωσης;
3. Λογικός και αριθμητικός έλεγχος (έλεγχος **αξιοπιστίας**): Καλύπτονται οι δαπάνες για την απόκτηση νέων περιουσιακών στοιχείων από το δηλωθέν εισόδημα;
4. Πλήρης **έλεγχος**: Είναι τα δηλωθέντα στοιχεία ακριβή και πλήρη;

Τα βήματα 1, 2 και 4 εφαρμόζονται και στους δύο τύπους δηλώσεων (δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης και δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων), ενώ το βήμα 3

αφορά μόνο τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης. Η συνδυαστική εφαρμογή των παραπάνω βημάτων ανταποκρίνεται στα διεθνή πρότυπα.⁵⁹

Για το **βήμα 1**, τα όργανα ελέγχου πρέπει να γνωρίζουν πόσοι και ποιοι υπόχρεοι υπάγονται στην αρμοδιότητά τους (κατάλογοι υπόχρεων). Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 1 παράγραφος 3 ν. 3213/2003 υποχρεώνει τους εργοδότες και τους επικεφαλής των οικείων φορέων να υποβάλουν τον Φεβρουάριο κάθε έτους καταλόγους των ελεγχόμενων προσώπων.

Για το **βήμα 3**, τα όργανα ελέγχου πρέπει να λαμβάνουν σαφείς οδηγίες για τον τρόπο ανάλυσης των στοιχείων που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις και την υπαγωγή τους σ' έναν τύπο υπολογισμού της αντιστοιχίας του εισοδήματος και των συνθηκών διαβίωσης των υπόχρεων. Οι οδηγίες αυτές δεν υφίστανται ακόμη, ωστόσο σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξή τους παρέχονται στα πλαίσια του δεύτερου παραδοτέου του παρόντος έργου.

Προτεραιοποίηση των ελέγχων

Σύμφωνα με τα πορίσματα των συνεντεύξεων που διεξήχθησαν, οι δηλώσεις προτεραιοποιούνται κυρίως βάσει υποβαλλόμενων καταγγελιών (υποθέσεις που καταγγέλλονται από τους πολίτες ή αναδεικνύονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) ή εισαγγελικών παραγγελιών. Η Επιτροπή 3^Α είναι το μόνο όργανο ελέγχου, το οποίο υποχρεούται από τον νόμο να ελέγξει όλες τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης που υποβάλλονται σε αυτήν και πράγματι, κατορθώνει να εκπληρώσει το έργο της στην πράξη (935 συνολικά ελεγχθείσες δηλώσεις το 2015, και 939 το 2016). Όσον αφορά τα λοιπά όργανα ελέγχου, ο όγκος των υποβαλλόμενων καταγγελιών και εισαγγελικών παραγγελιών δεν αφήνει περιθώρια για προτεραιοποίηση των δηλώσεων βάσει άλλων κριτηρίων.

Ο νόμος 3231/2003 προβλέπει ότι για την **προτεραιοποίηση** των δηλώσεων που υπόκεινται σε έλεγχο (βήμα 4), τα αρμόδια όργανα ελέγχου λαμβάνουν υπόψη τους τεχνικές ανάλυσης επικινδυνότητας με τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων (άρθρο 3 παρ. 3). Η πλειονότητα των οργάνων ελέγχου δεν διαθέτουν μέχρι στιγμής κατάλογο με «κόκκινες σημαίες» (red flags) και κριτήρια επικινδυνότητας, τα οποία, εφόσον εντοπιστούν, πυροδοτούν τη διενέργεια ελέγχου (για παράδειγμα ύποπτα κέρδη από τυχερά παίγνια, δάνεια μεταξύ ιδιωτών, κλπ.). Μόνη εξαίρεση αποτελεί το γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης (ΓΕΔΔ). Για την προτεραιοποίηση των διενεργούμενων ελέγχων χρησιμοποιούνται οι εξής «κόκκινες σημαίες» (red flags):

- Αναντιστοιχίες μεταξύ των δηλούμενων εσόδων και των τραπεζικών καταθέσεων του υπόχρεου
- Αλλαγές στις τραπεζικές καταθέσεις του υπόχρεου
- Χρηματικά εμβάσματα στο εξωτερικό
- Απόκτηση και μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων εντός του ίδιου έτους

59. Western Balkan Recommendation, ό.π., σημείο Ε.

- Αναντιστοιχίες που εντοπίζονται στις τραπεζικές καταθέσεις του υπόχρεου λόγω ανάλωσης παγίου κεφαλαίου
- Εργασιακή θέση του υπόχρεου: υπηρεσία, αρμοδιότητες, χρονικό διάστημα σε θέση ευθύνης
- Σύζυγος του υπόχρεου που απασχολείται στην ίδια υπηρεσία ή στον ίδιο οργανισμό
- Επαγγελματική δραστηριότητα του/της συζύγου ή πρώτου βαθμού συγγενών: λογιστής

Διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές υποδεικνύουν επίσης τα ακόλουθα κριτήρια: ασυνήθη δάνεια μεταξύ ιδιωτών, απροσδόκητα κέρδη (καζίνο, λαχεία, δώρα, κλπ), απόκτηση των στοιχείων του ενεργητικού μιας επιχείρησης του υπόχρεου από συγγενείς πρώτου βαθμού, ασυνήθιστα κέρδη από συμφωνίες πώλησης ενεργητικού, περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν υπό όρους ευνοϊκότερους από αυτούς που συνήθως επικρατούν στην αγορά, κλπ.⁶⁰ Στο πλαίσιο του παρόντος **έργου**, έχει καταρτιστεί ένας λεπτομερής **κατάλογος** προτεινόμενων κριτηρίων επικινδυνότητας ως ξεχωριστό παραδοτέο/τεχνικό έγγραφο. Ο κατάλογος των κριτηρίων επικινδυνότητας συζητήθηκε με εκπροσώπους από όλα τα όργανα ελέγχου κατά τη διάρκεια της συνάντησης εργασίας που πραγματοποιήθηκε στις 3 Οκτωβρίου 2017.

Εάν τα κριτήρια κινδύνου ήταν διαθέσιμα στο ευρύ κοινό, θα ήταν εύκολο για τους υπόχρεους να εξαπατήσουν το σύστημα και να διαφύγουν του ελέγχου, καθώς θα γνωρίζουν σε ποιες περιπτώσεις γείρονται υποψίες που ενδεχομένως να αποτελέσουν έναυσμα για τη διενέργεια ελέγχων. Ως εκ τούτου, τα κριτήρια κινδύνου που εφαρμόζουν οι φορολογικές αρχές για την επιλογή των ελέγχων αποτελούν συνήθως εμπιστευτικές πληροφορίες.

Σύσταση 23: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να καθορίσουν κριτήρια κινδύνου και να αναπτύξουν πληροφοριακά συστήματα για την ιεράρχηση των υπό έλεγχο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Πρόσβαση στα δεδομένα

Τα όργανα ελέγχου δεν διαθέτουν ομοιόμορφη πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων. Η διαφοροποίηση που απαντάται αφορά τόσο το εύρος της πρόσβασης, όσο και τον βαθμό αυτοματοποίησης (ηλεκτρονική ή έγχαρτη πρόσβαση – ύστερα από σχετικό αίτημα). Για παράδειγμα, η **Γ' Μονάδα** έχει άμεση πρόσβαση σε όλες τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (Συμπεριλαμβανομένου του Συστήματος Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών), με μόνη εξαίρεση το Γενικό Εμπορικό Μητρώο. Επίσης, η Γ' Μονάδα μπορεί να άρει οποιοδήποτε νομικά προστατευόμενο απόρρητο, όπως π.χ. το τραπεζικό απόρρητο. Η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας

60. Council of Europe Eastern Partnership Project/Tilman Hoppe/Valts Kalnins, [Practitioner manual on processing and analysing income and asset declarations of public officials](#), 2014, σελ. 30.

έχει επίσης ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις εθνικές βάσεις δεδομένων (κατά το μέτρο που η Ελληνική Αστυνομία διαθέτει αντίστοιχη πρόσβαση και για την εκπλήρωση των λοιπών καθηκόντων της). Συγκριτικά, η πλειονότητα των **υπολοίπων οργάνων ελέγχου** έχουν περιορισμένη πρόσβαση και εξουσίες. Η μόνη διαδικτυακή πλατφόρμα, στην οποία έχουν πρόσβαση είναι το rothen.gr, δηλαδή η πλατφόρμα ηλεκτρονικής υποβολής των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, η οποία είναι συνδεδεμένη με τις υπηρεσίες του TAXISNET (την ηλεκτρονική πλατφόρμα για τις φορολογικές δηλώσεις). Ωστόσο, εντοπίζονται δύο περιορισμοί: Πρώτον, τα φορολογικά δεδομένα που βρίσκονται διαθέσιμα στο TAXISNET δηλώνονται από τους ίδιους τους φορολογούμενους. Δεύτερον, οι ελεγκτές μπορούν να έχουν πρόσβαση στο TAXISNET μόνο ύστερα από σχετική άδεια του υπόχρεου(ο οποίος εκφράζει τη συναίνεσή του σημειώνοντας το σχετικό τετραγωνίδιο πριν από την ολοκλήρωση της υποβολής της δήλωσης). Το μοναδικό όργανο ελέγχου με εξουσία άρσης νομικά προστατευόμενων απορρήτων, πέρα από τη Μονάδα Γ', είναι ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, ο οποίος μπορεί να άρει το φορολογικό, τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό απόρρητο.

Αυτή διαφοροποίηση των εξουσιών των οργάνων ελέγχου είναι **αντιφατική** — γιατί ένα όργανο ελέγχει να έχει εξουσίες και αρμοδιότητες που δεν ισχύουν για τα λοιπά όργανα; Για παράδειγμα, γιατί ο έλεγχος της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης ενός εισαγγελικού λειτουργού να διευκολύνεται από την πολύ αποτελεσματική πρόσβαση σε τραπεζικά δεδομένα που συνεπάγεται η υποβολή της στη Γ' Μονάδα, η οποία διαθέτει την αντίστοιχη εξουσία, ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα για τον έλεγχο της δήλωσης ενός αστυνομικού, ο οποίος υποβάλει στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας; Με άλλα λόγια, γιατί υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες εντοπισμού του μη δηλωθέντος πλουτισμού ενός υψηλόβαθμου αστυνομικού; Το ίδιο επιχείρημα στην αντεστραμμένη του μορφή έχει ως εξής: Δεδομένου ότι οι αστυνομικοί δεν είναι πολιτικώς εκτιθέμενα πρόσωπα και ως εκ τούτου, δεν υπόκεινται στον δημόσιο έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των πολιτών, όπως για παράδειγμα ένας εκλεγμένος δήμαρχος, θα πρέπει οι δηλώσεις τους να υπόκεινται σε πιο προσεκτικό έλεγχο από το αρμόδιο όργανο ελέγχου. Πέραν τούτου, δεν δικαιολογείται η έλλειψη πρόσβασης των περισσότερων οργάνων ελέγχου στα φορολογικά στοιχεία των υπόχρεων, παρόλο που οι κατηγορίες των στοιχείων που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης συμπίπτουν με τα στοιχεία που δηλώνονται στις φορολογικές αρχές.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόσβαση σε **τραπεζικά** δεδομένα είναι ένα εξαιρετικά θετικό στοιχείο του ελληνικού συστήματος: Μέσω του Συστήματος Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών, η Γ' Μονάδα και ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης εξασφαλίζουν πρόσβαση στα ακόλουθα στοιχεία:⁶¹

- Διεθνής Αριθμός Τραπεζικού Λογαριασμού (IBAN),
- Υπόλοιπο λογαριασμού κατά το τέλος του έτους,

61. Άρθρο 62 παρ. 2 ν. 4170/2013, με το οποίο συστήνεται «Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών» (Σ.Μ.Τ.Λ. και Λ.Π.) υπό τη διαχείριση της Διεύθυνσης Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Άρθρο 6 της Α.Υ.Ο. Πολ. 1258/05.12.2013).

- Όνομα (τα) κατόχου (-ων),
- Πιστώσεις/χρεώσεις για οποιαδήποτε ημέρα.

Σύσταση 24: Η επαλήθευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης θα πρέπει να αξιοποιεί τραπεζικά, φορολογικά ή άλλα παρόμοια στοιχεία, που ενδεχομένως να είναι απόρρητα.

Σύσταση 25: Όλα τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να έχουν διαδικτυακή πρόσβαση σε όλες τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων.

Η ποιότητα των δεδομένων ποικίλλει μεταξύ των διαφόρων βάσεων δεδομένων, ενώ ορισμένες εξ αυτών δεν είναι ακόμη διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Οι εκπρόσωποι της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων επεσήμαναν ότι μια προσωρινή λύση θα μπορούσε να είναι η δυνατότητα **τηλεφόρτωσης/εξαγωγής** των διαθέσιμων στοιχείων από τις βάσεις δεδομένων χωρίς να απαιτείται απευθείας διαδικτυακή πρόσβαση. Ακολούθως, τα στοιχεία που τηλεφορτώνονται/εξάγονται θα μπορούν να αξιοποιηθούν μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης για την αυτόματη επαλήθευση.

Ως θετικό στοιχείο του ελληνικού συστήματος χαρακτηρίζεται η διασύνδεση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων με τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου και τον Αριθμό Ταυτότητας. Αυτό επιτρέπει την αντιστοίχιση των στοιχείων με τη χρήση **αποκλειστικών αναγνωριστικών κωδικών**.

Εξέλιξη των ελέγχων

Για κάθε όργανο ελέγχου θα πρέπει να οριστούν τυποποιημένες διαδικασίες όσον αφορά τα ακόλουθα σημεία:

- Έναν συγκεκριμένο αριθμό δημόσιων βάσεων δεδομένων που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.
- Ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εντός του οποίου ελέγχονται τα στοιχεία, συμπεριλαμβάνοντας όχι μόνο στοιχεία της τρέχουσας περιόδου αλλά και προηγούμενων ετών.
- Τι δείγμα υπόχρεων ελέγχεται ετησίως, πέρα από τους υπόχρεους για τους οποίους διεξήχθη έλεγχος έπειτα από την υποβολή καταγγελίας;
- Ποιο από τα όργανα ελέγχου θα αναλύσει τα δεδομένα που περιλαμβάνονται στην ηλεκτρονική βάση υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης για την ανίχνευση κοινών ονομάτων, εταιρειών και άλλων επαναλαμβανόμενων χαρακτηριστικών που θα μπορούσαν να αποτελούν ενδείξεις παράνομων εισοδημάτων (για παράδειγμα το ίδιο νομικό πρόσωπο χρησιμοποιείται από περισσότερους υπόχρεους για τη δικαιολόγηση νόμιμων εισοδημάτων);
- Ποιες αρχές θα ενημερωθούν στο τέλος του ελέγχου σε περίπτωση που υπάρχουν σχετικά ευρήματα (φορολογικές αρχές, Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της

Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, εισαγγελικές αρχές, εργοδότες κ.λπ.);

Σύσταση 26: Τα όργανα ελέγχου θα πρέπει να θεσπίσουν τυποποιημένες διαδικασίες για τη διεξαγωγή των ελέγχων .

Υπολογισμός αδικαιολόγητου πλουτισμού.

Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω στο σημείο 5.4.1, οι ισχύοντες νόμοι και κανονισμοί δεν περιέχουν τύπο για τον υπολογισμό του παράνομου πλουτισμού. Το εκάστοτε όργανο ελέγχου αναπτύσσει εσωτερικά έναν τέτοιο σταθερό και ομοιόμορφο τύπο υπολογισμού του **αδικαιολόγητου** πλουτισμού. Ορισμένα από τα όργανα ελέγχου ήδη εφαρμόζουν τύπο αυτόν, ο οποίος σε ορισμένες περιπτώσεις ενσωματώνεται σε ένα υπολογιστικό φύλλο Excel (π.χ. Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας, Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος).

Μετάβαση νομικού πλαισίου

Σε περίπτωση μεταρρύθμισης του νομικού πλαισίου για τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, παρατηρείται συχνά το φαινόμενο ο νέος νόμος να ακυρώνει τις δηλώσεις που υποβλήθηκαν υπό το προηγούμενο καθεστώς ή δεν επιτρέπουν τον έλεγχο τους. Πρόκειται για σημαντική παράβλεψη των νεότερων νόμων, η οποία μπορεί να συμβαίνει σκοπίμως. Επομένως, το άρθρο 15 ν.3213/2003 αποτελεί πολύ θετικό χαρακτηριστικό του νομικού πλαισίου στην Ελλάδα, καθώς εξασφαλίζει ρητά ότι ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης ανάγεται ή, για ορισμένες περιπτώσεις υπόχρεων, μπορεί να αναχθεί μετά από κρίση της πενταμελούς Επιτροπής, ως το έτος 1990.

Δημόσια πρόσβαση

Στο διαδίκτυο

Η διαφάνεια που χαρακτηρίζει τη διαδικασία υποβολής των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό του ελληνικού συστήματος. Σύμφωνα με πρόσφατο πόρισμα της **GRECO** σχετικά με την Τουρκία: «Επιπλέον, οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης δεν υπόκεινται σε κανενός είδους δημόσιο έλεγχο, δεδομένου ότι τα σχετικά έγγραφα παραμένουν απόρρητα στον ατομικό φάκελο κάθε βουλευτή [μέλους του Κοινοβουλίου]. Αυτό αποδυναμώνει το σύστημα ακόμη περισσότερο».⁶² Το άρθρο 47 μέρος 1 παράγραφος 3 είναι επίσης εναρμονισμένο με τα πρότυπα για τη δημόσια πρόσβαση, όπως αυτά περιγράφονται σε σχετική νομοθετική εργαλειοθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης στο πλαίσιο του PCF Project: «Οι δηλώσεις δημοσιεύονται στο διαδίκτυο και είναι ελεύθερα προσβάσιμες και τα δεδομένα αναρτώνται σε μηχαναγνώσιμη μορφή με δυνατότητα αναζήτησης».⁶³ Η Σύσταση των Δυτικών

62. GRECO (2015), *Fourth Evaluation Round, Evaluation Report Turkey*, σημείο 76.

63. Council of Europe PCF-Project (2015), *Legislative Toolkit on Conflict of Interest*, άρθρο 15 παρ. 2.

Βαλκανίων (Western Balcan Recommendation) αναφέρει (Η.1): «Καθώς ο έλεγχος από τους ίδιους τους πολίτες συνιστά ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία, οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Ιδανικά, οι δηλώσεις που υποβάλλονται διαδικτυακά, θα πρέπει να δημοσιεύονται σε πραγματικό χρόνο.» Μία συγκριτική μελέτη, που συμπεριέλαβε διάφορες χώρες, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πολλοί επιτυχείς έλεγχοι είχαν ως αφορμή ασυνέπειες που εντοπίστηκαν από πολίτες κατά τη μελέτη δημοσιευμένων δηλώσεων.⁶⁴

Ωστόσο, από το σύνολο των υποβληθεισών δηλώσεων, στον διαδικτυακό τόπο της Βουλής δημοσιεύονται μόνο οι δηλώσεις μόνο **ανώτατων πολιτικών αξιωματούχων** (όπως ο Πρωθυπουργός, οι Αρχηγοί πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και όσων λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση, οι Υπουργοί, αναπληρωτές Υπουργοί και οι Υφυπουργοί, οι βουλευτές και οι ευρωβουλευτές, καθώς και οι Περιφερειάρχες, οι Δήμαρχοι και όσοι διαχειρίζονται τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων). Πρόκειται για ένα μικρό μόνο ποσοστό των συνολικά υποβαλλόμενων δηλώσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμη και αναπτυσσόμενες χώρες με χαμηλό ΑΕΠ (όπως μεταξύ άλλων η Αρμενία, η Γεωργία και η Ουκρανία) έχουν κατορθώσει να θεσπίσουν ολοκληρωμένα διαδικτυακά συστήματα δημοσίευσης.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), ένα σημαντικό ποσοστό των χωρών που έχουν εισαγάγει την υποχρέωση δήλωσης περιουσιακών στοιχείων για τους δημόσιους υπαλλήλους, έχουν επίσης κατοχυρώσει και τη δημόσια πρόσβαση στο περιεχόμενό τους. Η πρακτική αυτή διευκολύνει τον δημόσιο έλεγχο, δεδομένου ότι η κοινωνία και οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό των παρατυπιών. Ο δημόσιος αυτός έλεγχος μπορεί συχνά να αποτελέσει έναυσμα για τη διενέργεια επίσημου ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές.

Η διαδικτυακή δημοσίευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης είναι επιτρεπτή και σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** (ΕΔΔΑ) έκρινε το 2005 υπέρ της δημοσίευσης στο διαδίκτυο:⁶⁵

«Σχετικά με τη δημόσια πρόσβαση στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, οι οποίες είναι [...] προσβάσιμες σε κάθε ενδιαφερόμενο μέσω του διαδικτύου, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρόκειται για ασφαλιστική δικλίδα, ώστε η υποχρέωση δημοσίευσης των δηλώσεων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο. Το ευρύ κοινό έχει έννομο συμφέρον να γνωρίζει ότι υπάρχει διαφάνεια στην τοπική πολιτική σκηνή και η πρόσβαση μέσω του διαδικτύου καθιστά την πρόσβαση σε αυτή την πληροφορία αποτελεσματική και εύκολη. Χωρίς την πρόσβαση αυτή, η υποχρέωση θα στερείτο πρακτικής σημασίας ή γνήσια δεδομένα σχετικά με τον βαθμό πληροφόρησης του κοινού [...].»

64. ReSPA/Tilman Hoppe (2013), [Asset declarations in practice – A regional study of Western Balkan countries](#), σελ. 132.

65. ΕΔΔΑ, Απόφαση της 25-10-2005, [Wypych v. Poland](#) (application no. 2428/05).

Η νομολογία του ΕΔΔΑ αποτελεί μέρος των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 52 παρ. 3 σημείο 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψιν ότι υπάρχουν διάφορες **επιλογές** για την παροχή διαδικτυακής πρόσβασης, όπως για παράδειγμα η δημοσίευση περίληψης του περιεχομένου της δήλωσης, απόκρυψη κάποιων στοιχείων, παροχή πλήρους πρόσβασης υπό προϋποθέσεις ή ακόμη και δημοσίευση ολόκληρου του περιεχομένου της δήλωσης στο διαδίκτυο.⁶⁶

Σύσταση 27: Να εξεταστούν οι πιθανές επιλογές για τη διεύρυνση του κύκλου των προσώπων, των οποίων οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τις ισχύουσες συνταγματικές επιταγές περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Οι δημοσιευτές δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς, είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας των υπόχρεων, καθώς και για **τρία έτη** μετά τη λήξη της. Ο περιορισμός αυτός είναι κάπως ασυνήθιστος, αλλά θεωρείται αποδεκτός, καθώς επιτρέπει τον έλεγχο του υπόχρεου από τους πολίτες, ακόμη και τρία χρόνια μετά τη λήξη της θητείας του.

Κρίσιμα **προσωπικά στοιχεία**, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση του υπόχρεου, όπως αριθμοί πινακίδων αυτοκινήτου ή αριθμοί τραπεζικών λογαριασμών, μπορούν να αφαιρεθούν από το κείμενο της δημοσίευσης. Η πρακτική αυτή είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα.⁶⁷

Ατομικά αιτήματα/ελευθερία της πληροφόρησης

Το άρθρο 16 ν. 1599/1986 περί Σχέσεων κράτους – πολίτη εισήγαγε το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης όλων των πολιτών στο μεγαλύτερο μέρος των διοικητικών εγγράφων. Ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2690/1999), κωδικοποίησε στο άρθρο 5 το δικαίωμα των πολιτών να γνωρίζουν το περιεχόμενο των «διοικητικών εγγράφων». Ωστόσο, οι δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων δεν θεωρείται ότι αποτελούν «διοικητικά έγγραφα». Αυτό είναι μάλλον ατυχής, οι πολίτες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι ΜΚΟ δεν μπορούν να προβαίνουν σε δηλώσεις μετά από προσωπικό αίτημα. Εξ όσων μπορώ να αντιληφθώ, καμία άλλη ευρωπαϊκή χώρα αρνείται (η πλειονότητα των δηλώσεων από τον δημόσιο έλεγχο, ενώ στις περισσότερες χώρες όλες οι δηλώσεις είναι ακόμη διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Όπως αναφέρεται ανωτέρω βασικά προσωπικά στοιχεία όπως αριθμός πλακών ή αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών μπορεί να αναδιατυπωθεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

66. OECD and the World Bank (2014), [Good practices in asset disclosure systems in G20 countries](#), σελ. 9.

67. Western Balkan Recommendation, ό.π., Η.1.

Σύσταση:2 Στο μέτρο που η Σύσταση 27 δεν έχει (ακόμη) εφαρμοστεί, να εξεταστούν οι δυνατότητες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συγκεκριμένων προσώπων κατόπιν ειδικού αιτήματος που να δικαιολογείται από έννομο συμφέρον βάσει της νομοθεσίας περί ελεύθερης πρόσβασης στην πληροφορία και σύμφωνα με τις ισχύουσες συνταγματικές αρχές.

Δικαστικές αποφάσεις δεσμευτικές για τον Έλληνα νομοθέτη, ιδίως νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, θα καθορίσουν το εύρος των επιλογών αυτών. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, το **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)** έκρινε ότι το κοινό θα πρέπει να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τα εισοδήματα των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.⁶⁸

Δεδομένα σε μηχαναγνώσιμη μορφή

Δηλώσεις που υποβλήθηκαν έως το 2016 είναι διαθέσιμα μόνο στο διαδίκτυο σάρωσης των χειρόγραφων δεδομένων (βουλευτές). Αυτό καθιστά δύσκολη, αν όχι αδύνατη, για τους δημοσιογράφους και την κοινωνία των πολιτών να παρακολουθούν με μεγάλο αριθμό δηλώσεων. Είναι σημαντικό ότι, δημοσιογράφων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών είναι σε θέση να μεταφέρει τα δεδομένα που περιέχονται στις δηλώσεις στο δικό τους σύστημα για περαιτέρω ανάλυση, κάτι το οποίο αρχεία εικόνων που δεν το επιτρέπουν. Ως εκ τούτου, ο αριθμός των Δυτικών Βαλκανίων Η.1 της «σύστασης», ορίζει τα εξής: «Μια χρήσιμη δημόσια βάση δεδομένων των δηλώσεων απαιτεί ειδικότερα ηλεκτρονικά και δωρεάν πρόσβαση, και μηχαναγνώσιμη μορφή με δυνατότητα αναζήτησης».⁶⁹ Με την καθιέρωση της ηλεκτρονικής υποβολής των δεδομένων, το πρόβλημα αυτό δεν θα υφίσταται πλέον.

Σύσταση:3 Να εξεταστούν οι πιθανές επιλογές, ώστε να διασφαλίζεται η μηχανική ανάγνωση και η δωρεάν λήψη των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που δημοσιεύονται.

Απαγόρευση των μέσων ενημέρωσης

Το άρθρο 2 παράγραφος 3, του νόμου 3213/2003 περιλαμβάνει μία σημαντική διάταξη: «*Η δημοσίευση των δημοσιοποιούμενων στοιχείων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι δημοσιεύεται ως πλήρες περιεχομένου. Σε καμία περίπτωση δεν είναι επιτρεπτή η επιλεκτική δημοσιοποίηση ονομαστικών στοιχείων.*

68. ΔΕΕ (Second Chamber), Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2011, Ciarán Toland κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Πρόσβαση στα έγγραφα – Κανονισμός (ΕΚ) 1049/2001 – Έκθεση ελέγχου των αποζημιώσεων των βοηθών των βουλευτών – Άρνηση προσβάσεως – Εξαίρεση σχετική με την προστασία των σκοπών της επιθεωρήσεως, της έρευνας και του οικονομικού ελέγχου – Εξαίρεση σχετική με την προστασία της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, [Υπόθεση T-471/08](#), Εκθέσεις υποθέσεων 2011 II-02717, T-471/08.

69. ό.π.

Κάθε παράβαση της διάταξης αυτής τιμωρείται πέραν αυτών που προβλέπει το άρθρο 7 παράγραφος 2, και με πρόστιμο από πέντε χιλιάδες (5,000) έως εκατό χιλιάδες ευρώ (EUR 100,000)».

Ο σκοπός της διατάξεως αυτής είναι προφανής: Αυτό δεν εμποδίζει τα μέσα ενημέρωσης από την **παραποίηση** πραγματικών περιστατικών. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη τα ακόλουθα ορθή έκθεση των πραγματικών περιστατικών θα αποτελούσε έγκλημα: «νομοθέτη ΧΥ δεν δήλωσε κανένα ακίνητο.» Η παρούσα δήλωση μπορεί να είναι απολύτως ορθή. ωστόσο, δεδομένου ότι δεν επανέλαβε ολόκληρη τη δήλωση, απαγορεύεται. Ομοίως, η ακόλουθη δήλωση θα συνιστούσε ποινικό αδίκημα, ακόμα και αν είναι: «νομοθέτη/ες ΧΥ έχει/έχουν δηλωθεί τριών αυτοκινήτων.»

Είναι πολύ πιθανόν ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα βρείτε αυτό το άρθρο 2 παράγραφος 3, αποτελεί παραβίαση του άρθρο 10 (**ελευθερία της έκφρασης**) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το άρθρο 2 παράγραφος 3 θα ήταν σαφώς αντισυνταγματική, για παράδειγμα στη Γερμανία. Το ΕΔΔΑ έχει ακόμη και προστατεύεται η δημοσίευση ψευδών στοιχείων· είναι, επομένως, αδιανόητο ότι θα επέτρεπε να ποινικοποιήσουν τη δημοσίευση των **πραγματικών** περιστατικών (και αφού έχει δηλωθεί ως απαλλαγμένη από το συγκεκριμένο πρόσωπο): «Όταν ένας δημοσιογράφος ή δημοσίευσης έχει θεμιτό σκοπό, το ζήτημα δημόσιου ενδιαφέροντος, και καταβλήθηκαν εύλογες προσπάθειες για να επαληθεύσει τα πραγματικά περιστατικά, το δελτίο δεν φέρει ευθύνη ακόμη και αν τα αντίστοιχα πραγματικά περιστατικά αποδεικνύεται αναληθής».⁷⁰ Το Δικαστήριο επανειλημμένα δέχθηκε ότι οι αξιολογικές κρίσεις μέσω των μέσων ενημέρωσης, καταγγελιών ή δηλώσεις είχε μόνο «μια ισχυρή πραγματική βάση» ή ότι αρκεί η απόδειξη ότι «δεν υπάρχει η περιγραφή των γεγονότων η οποία παρατίθεται στα άρθρα ήταν εντελώς αναληθές» ή ότι «οι γνωμοδοτήσεις βασίστηκαν σε πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν έχουν αποδειχθεί ανακριβείς».⁷¹

Συζήτηση σχετικά με δηλώσεις στα μέσα ενημέρωσης αποτελεί σημαντικό συστατικό στοιχείο της ευαισθητοποίησης, χρειάζεται να δοθεί έμφαση στην εσφαλμένες δηλώσεις, καθώς και αξιωματούχων λογοδοτούν δημοσίως. Το άρθρο 2 παράγραφος 3, του νόμου 3213/2003 αποτελεί, επομένως, δεν αποτελεί μόνο ζήτημα αντισυνταγματικότητας, αλλά και ένα ζήτημα σχετικό με την **αποτελεσματικότητα** του συστήματος. Το αδίκημα της δυσφήμισης, παρέχει την αναγκαία προστασία για τους υπόχρεους διασάφησης από εκούσια παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, με τυχόν αυστηρότερων ποινικοποίηση είναι αντισυνταγματική.

70. Council of Europe, [A guide to the implementation of Article 10 of the European Convention on Human Rights](#), σελ. 10.

71. ΕΔΔΑ 25 Νοεμβρίου 1999, Υπόθεση υπ' αριθμ. 23118/93, Nilsen και Johnsen κατά Νορβηγίας; ΕΔΔΑ 28 Σεπτεμβρίου 1999, Υπόθεση υπ' αριθμ. 28114/95, Dalban κατά Ρουμανίας; ΕΔΔΑ 26 Φεβρουαρίου 2002, Υπόθεση υπ' αριθμ. 29271/95, Dichand και λουτοί κατά Αυστρίας και ΕΔΔΑ 23 Οκτωβρίου 2007, Υπόθεση υπ' αριθμ. 28700/03, Flux και Samson κατά Μολδαβίας; όπως αναφέρονται σε: Dirk Voorhoof, *The European Convention on Human Rights: The Right to Freedom of Expression and Information restricted by Duties and Responsibilities in a Democratic Society*, σελ. 22.

Σύσταση:4

Να εξεταστούν οι πιθανές λύσεις, ώστε να αρθεί η απαγόρευση του άρθρου 2 παρ. 3 ν. 3213/2003 κατά τρόπο συμβατό με τις συνταγματικές επιταγές και τη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Κυρώσεις

Οι ακόλουθες κυρώσεις του ν. 3213/2003 στηρίζουν την υποβολή αληθών δηλώσεων:

Πράξη	Διοικητικές	Ποινικές
Παρακώλυση της διαδικασίας επαλήθευσης, συμπεριλαμβανομένης της άρνησης παροχής πληροφοριών	—	Ποινή φυλάκισης ≥ 6 μηνών
Εκπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης	Πρόστιμο: 150-400 EUR *	Δήμευση περιουσιακών στοιχείων (των ίδιων ή ίσης αξίας με αυτά)
Μη υποβολή δήλωσης, ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις	—	Ποινή φυλάκισης, χρηματική ποινή $\leq 100,000$ EUR, δήμευση περιουσιακών στοιχείων (των ίδιων ή ίσης αξίας με αυτά)
Σε περίπτωση που ο δράστης αποκρύπτει τα αποκτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, χρησιμοποιώντας την ιδιότητά του/της	—	Ποινή φυλάκισης ≥ 2 έτη, πρόστιμο 10,000-500,000 EUR
Εφόσον η συνολική αξία των δηλωτέων αποκρύψει περιουσιακά στοιχεία ανέρχεται σε ποσό μεγαλύτερο των 300,000 EUR (λόγω ανακριβούς, ελλιπούς ή μη υποβολής δήλωσης)	—	≤ 10 έτη κάθειρξη, χρηματική ποινή 20,000-1,000,000 EUR, Δήμευση περιουσιακών στοιχείων (των ίδιων ή ίσης αξίας με αυτά)
Εξ αμελείας παράλειψη υποβολής της δήλωσης	—	Χρηματική ποινή
Τρίτο πρόσωπο που εν γνώσει τους που συμμετέχουν σε μη υποβολή ή ανακριβή δήλωση	—	Ποινή φυλάκισης, χρηματική ποινή

Η μη αναφορά παραβιάσεων του νόμου 3213/2003	—	Ποινή φυλάκισης ≤ 2 έτη
Τρίτο πρόσωπο που αρνείται να παράσχει πληροφορίες ή την παρεμπόδιση της επαλήθευσης	—	Ποινή φυλάκισης ≥ 6 μηνών
Πρόσωπο το οποίο παραλείπει την υποχρέωση κατάρτισης/διαβίβαση καταλόγου των υπόχρεων	—	
Συμμετοχή σε εταιρίες εγκατεστημένες στην αλλοδαπή, με κράτη μέλη μη συνεργάσιμες στον φορολογικό τομέα και κράτη με ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα	—	Ποινή φυλάκισης ≥ 2 έτη, χρηματική ποινή από 10,000 έως 500,000 EUR, Δήμευση περιουσιακών στοιχείων (των ίδιων ή ίσης αξίας με αυτά)
Καταλογισμός (εφόσον δεν έχει δημευθεί το περιουσιακό στοιχείο)	—	Σε βάρος του ελεγχόμενου καταλογίζεται χρηματικό ποσό μέχρι της αξίας περιουσιακού αποκτήματος, το οποίο απέκτησε ο ίδιος, ο/η σύζυγος του ή το ανήλικο τέκνο του, εφόσον η προέλευση του περιουσιακού οφέλους δεν δικαιολογείται

* Η εφαρμογή των διοικητικών προστίμων από την εκπρόθεσμη υποβολή εξαρτάται από την έκδοση **υπουργικής απόφασης**.

Σύσταση:5

Να εκδοθεί η απαραίτητη Υπουργική Απόφαση για την επιβολή διοικητικών προστίμων σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, ο νόμος 3213/2003 θεσπίζει ένα **ολοκληρωμένο** σύστημα επιβολής κυρώσεων με επίκεντρο τις ποινικές κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένης της δήμευσης και της κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων. Το σύστημα αυτό είναι σύμφωνο με τα διεθνή πρότυπα. Οι αυστηρές κυρώσεις για περιπτώσεις μεγάλης αξίας που οδηγούν σε έως και δέκα χρόνια φυλάκισης είναι αξιόπαινο στοιχείο. Η αποτελεσματικότητα στην πράξη θα εξαρτηθεί από τον βαθμό στον οποίο: α) τα όργανα ελέγχου εντοπίζουν και επιβεβαιώνουν υποθέσεις, β) οι

εισαγγελείς παρακολουθούν τις υποθέσεις των ελεγκτικών οργάνων και υπάρχει συντονισμός του έργου τους, και γ) τα δικαστήρια αξιοποιούν το εύρος των προβλεπόμενων κυρώσεων. Τα όργανα ελέγχου έχουν εντοπίσει αρκετές περιπτώσεις ψευδών δηλώσεων που αφορούν σημαντικά ποσά. Οι σχετικές υποθέσεις εξακολουθούν να εκκρεμούν ενώπιον των δικαστηρίων.

Λόγω της έλλειψης του αδικήματος του **παράνομου πλουτισμού**, η παρακάτω περίπτωση θα παρέμενε ατιμώρητη: Ένας δημόσιος υπάλληλος με ειλικρίνεια δηλώνει όλα τα περιουσιακά του στοιχεία, με αποτέλεσμα να υπάρχουν περισσότερες δαπάνες απ' ό, τι έσοδα. Καμιά από τις παραπάνω κυρώσεις δεν μπορεί να επιβληθεί στην περίπτωση αυτή. Στο πλαίσιο συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, οι ερωτηθέντες επεσήμαναν ότι η **κατάσχεση** εφαρμόζεται μόνον αν οι εισαγγελείς μπορούν να αποδείξουν ότι ο πλουτισμός συνδέεται με τον χώρο εργασίας, δηλαδή με την ιδιότητα του υπόχρεου. Το γεγονός αυτό καθιστά δύσκολη την εφαρμογή της διάταξης στην πράξη. Ωστόσο, τα όργανα ελέγχου θα μπορούσαν να εφαρμόζουν τη διάταξη περί **«καταλογισμού»** (βλ. ανωτέρω πίνακα). Για παράδειγμα, το Ελεγκτικό Συνέδριο αποφασίζει ότι ο υπόχρεος πρέπει να καταβάλει τη χρηματική αξία του παράνομου πλουτισμού στο κράτος. Φαίνεται ότι η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα στην πράξη. Επιπλέον, δεν υπήρξε συναίνεση μεταξύ των ερωτηθέντων ως προς το αν η διάταξη αυτή μπορεί να εφαρμόζεται χωρίς να χρειάζεται να αποδειχθεί σύνδεσμος του παράνομου πλουτισμού με την εργασία και την ιδιότητα του υπόχρεου.

Σύσταση:6

Να εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης της νομοθεσίας, ώστε να είναι δυνατή η επιβολή κατάσχεσης ή δήμευσης ή/και ο καταλογισμός (ή άλλος παρόμοιος κυρωτικός μηχανισμός) χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του αδικαιολόγητου πλουτισμού και της επίσημης θέσης του υπόχρεου, από την οποία αντλεί την ιδιότητά του.

Επιπλέον, σε αυτές τις περιπτώσεις, οι **φορολογικές αρχές** πρέπει να φορολογούν τον υπόχρεο, συμπεριλαμβανομένης ενδεχομένως μιας ποινής επιβολής επιπλέον φόρου. Μια ακόμη πιθανή επιλογή θα μπορούσε να είναι και η διαδικασία που εφαρμόζεται στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Σε ποιο βαθμό το φορολογικό σύστημα αντιδρά καταλλήλως σε ανάλογες, υπερβαίνει τον σκοπό της παρούσας αξιολόγησης.

Εκπρόσωποι από όλα τα όργανα ελέγχου επιβεβαίωσαν ότι στις περιπτώσεις αυτές **ειδοποιούνται** οι φορολογικές αρχές. Επιπλέον, οι φορολογικές αρχές συνήθως εντοπίζουν τέτοιες υποθέσεις με δική τους πρωτοβουλία, δεδομένου ότι η έλλειψη εισοδήματος ικανού να δικαιολογήσει τις δηλούμενες δαπάνες αποτελεί σύνηθες φαινόμενο, το οποίο αντιμετωπίζουν οι φορολογικές αρχές.

Στην **αντίθετη** περίπτωση, όπου οι φορολογικές αρχές θα έπρεπε να ειδοποιούν τα όργανα ελέγχου, σημειώνεται ότι η συνεργασία φαίνεται να είναι λιγότερο ενεργή: Οι εκπρόσωποι των πέντε οργάνων ελέγχου που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις δήλωσαν ότι σπάνια λαμβάνουν ή έχουν λάβει σχετικές πληροφορίες από τις φορολογικές αρχές σε υποθέσεις όπου εντοπίζονταν ανακολουθίες στη φορολογική δήλωση.

Σύσταση:7 *Να εξεταστούν πιθανοί τρόποι για την ευαισθητοποίηση των φορολογικών αρχών σχετικά με την ανάγκη ειδοποίησης των οργάνων ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα όταν οι δαπάνες δεν δικαιολογούνται από το (δηλωθέν) εισόδημα.*

Οι **δικαστικές αρχές** στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες — τηρούν μάλλον παθητική στάση ως προς την παροχή πληροφοριών στα όργανα ελέγχου για την έκβαση της ποινικής διαδικασίας. Αυτό αφήνει τα όργανα ελέγχου χωρίς πολύτιμες πληροφορίες, τις οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για τη συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων τους και την προσαρμογή των εργασιών τους στις ανάγκες του δικαστικού σώματος.

Σύσταση:8 *Να εξεταστούν τρόποι για τη βελτίωση της συνεργασίας με τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές, ώστε οι τελευταίες να δεσμεύονται για την πληροφόρηση των οργάνων ελέγχου σχετικά με την έκβαση των σχετικών υποθέσεων.*

Όσον αφορά τις **πειθαρχικές** κυρώσεις που εφαρμόζονται για τους δημόσιους υπαλλήλους, οι υπηρεσίες διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού των εργοδοτών έχουν την αρμοδιότητα διεξαγωγής των πειθαρχικών διαδικασιών στο πλαίσιο του Κώδικα Δημοσίων Υπαλλήλων. Εκπρόσωποι των οργάνων ελέγχου δήλωσαν ότι σύμφωνα με την πάγια διαδικασία που εφαρμόζουν στην πράξη, ενημερώνουν τους εργοδότες (υπηρεσίες και τμήματα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού) σχετικά με κάθε σημαντική παράβαση (ψευδή δήλωση κ.τ.λ.).

Παράρτημα. Σχετική νομοθεσία, κώδικες και υπόδειγμα δήλωσης περιουσιακής κατάστασης

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3213 (ΦΕΚ Α'309/31.12.2003)

Δήλωση και έλεγχος περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων, ιδιοκτητών μέσων μαζικής ενημέρωσης και άλλων κατηγοριών προσώπων

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1 Υπόχρεοι σε δήλωση

1. Δήλωση της περιουσιακής τους κατάστασης, των συζύγων τους και των ανήλικων τέκνων τους υποβάλλουν:

α. Ο Πρωθυπουργός.

β. Οι Αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και όσων λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση.

γ. Οι Υπουργοί, οι αναπληρωτές Υπουργοί και οι Υφυπουργοί.

δ. Οι βουλευτές και οι ευρωβουλευτές.

«ε. Οι Περιφερειάρχες, οι Δήμαρχοι και όσοι διαχειρίζονται τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων της περίπτωσης β'.»

*** Η περίπτωση ε' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 172 παρ.1 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

στ. Οι γενικοί και ειδικοί γραμματείς της Βουλής και της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και οι υπάλληλοι ή σύμβουλοι ειδικών θέσεων και οι μετακλητοί υπάλληλοι, οι οποίοι τοποθετούνται από μονομελές ή συλλογικό κυβερνητικό όργανο.

ζ. Ο διοικητής και οι υποδιοικητές της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) και της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ).

«η. Οι Γενικοί Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και, όταν διοριστούν, οι Συντονιστές Αποκεντρωμένων Διοικήσεων (άρ. 28 του ν.4325/2015), οι Αντιπεριφερειάρχες, οι Πρόεδροι και τα μέλη των Περιφερειακών Συμβουλίων, καθώς και οι Προϊστάμενοι των Γενικών Διευθύνσεων και Διευθύνσεων των Περιφερειών».

«θ. Οι Αντιδήμαρχοι, οι Πρόεδροι και τα μέλη, τακτικά και αναπληρωματικά, των επιτροπών των Δήμων, οι Πρόεδροι και τα μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων, οι Πρόεδροι, οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι και τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων και οι Γενικοί Διευθυντές των δημοτικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των αμιγών ή μεικτών δημοτικών επιχειρήσεων των ανωτέρω Ο.Τ.Α. και των συνδέσμων Δήμων, καθώς και οι Προϊστάμενοι των Γενικών Διευθύνσεων και Διευθύνσεων των Δήμων.»

*** Οι περιπτώσεις η' και θ' αντικαταστάθηκαν ως άνω με το άρθρο 172 παρ.2 και 3 αντίστοιχα Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

ι. Οι Πρόεδροι, οι Αντιπρόεδροι, οι Διοικητές, οι Υποδιοικητές, τα εκτελεστικά μέλη, οι διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι και οι Γενικοί Διευθυντές νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δημοσίων επιχειρήσεων δημοσίων οργανισμών, καθώς και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται, τακτικώς, από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους ή τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

ια. Οι Πρόεδροι, τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη όλων των επιτροπών διαγωνισμών προμηθειών και παροχής υπηρεσιών των κρατικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των ενόπλων δυνάμεων, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται, τακτικώς, από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους ή τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, των δημόσιων επιχειρήσεων και των δημόσιων οργανισμών, εφόσον υπερβαίνουν το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ ανά διαγωνισμό, καθώς επίσης ο Γενικός Διευθυντής και Διευθυντές της Γενικής Διεύθυνσης Κρατικών Προμηθειών και οι κατέχοντες θέσεις προϊσταμένων οποιουδήποτε οργανωτικού επιπέδου οργανικών μονάδων προμηθειών στο Δημόσιο και στα ανωτέρω νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, στις δημόσιες επιχειρήσεις και τους δημόσιους οργανισμούς. Την ίδια υποχρέωση υπέχουν ο πρόεδρος και τα μέλη όλων των επιτροπών διαγωνισμού έργων των ανωτέρω φορέων, οι οποίοι διέπονται από τις διατάξεις του ν.1418/1984 (Α' 23) και του π.δ. 609/1985 (Α' 223), εφόσον ο προϋπολογισμός του έργου υπερβαίνει τις τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.

ιβ. Οι Δικαστικοί και οι Εισαγγελικοί λειτουργοί και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

ιγ. Ο Διοικητής, οι Υποδιοικητές, οι εντεταλμένοι σύμβουλοι και οι διευθυντές της Τράπεζας της Ελλάδος.

ιδ. Οι Πρόεδροι, οι Αντιπρόεδροι, οι Διευθύνοντες σύμβουλοι, οι Διοικητές, οι Υποδιοικητές, τα εκτελεστικά μέλη Δ.Σ. και οι γενικοί διευθυντές πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, καθώς και επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

ιε. Ο Πρόεδρος και τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικά Χρηματιστήρια ΑΕ (ΕΧΑΕ) και οι κατέχοντες διευθυντική θέση στην εταιρία αυτή σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα οργανισμό της ή σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου.

ιστ. Ο Πρόεδρος και τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των ελεγχόμενων από της Ελληνικά Χρηματιστήρια ΑΕ (ΕΧΑΕ) ανωνύμων εταιριών και οι κατέχοντες διευθυντική θέση στις εταιρίες αυτές σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα κανονισμό της εταιρίας ή σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου.

ιζ. Ο Πρόεδρος και τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε άλλου φορέα οργανωμένης χρηματιστηριακής αγοράς που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα και οι κατέχοντες διευθυντική θέση σε αυτόν σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα κανονισμό του ή σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου.

ιη. Οι ιδιοκτήτες, οι μέτοχοι, οι εταίροι, οι πρόεδροι, οι διευθύνοντες σύμβουλοι και τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., οι διαχειριστές, καθώς και οι γενικοί διευθυντές και οι διευθυντές ειδήσεων και ενημέρωσης κάθε μορφής επιχειρήσεων ή εταιριών, που κατέχουν άδεια λειτουργίας ή εν γένει έχουν την εκμετάλλευση τηλεοπτικών σταθμών, ελεύθερης λήψης ή παροχής κάθε μορφής συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών, καθώς και ραδιοφωνικών σταθμών, όπως και των βασικών μετόχων αυτών.

ιθ. Οι ιδιοκτήτες, οι μέτοχοι, οι εταίροι, οι πρόεδροι, οι διευθύνοντες σύμβουλοι και τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., οι διαχειριστές, καθώς και οι γενικοί διευθυντές και οι διευθυντές ειδήσεων και ενημέρωσης κάθε μορφής επιχειρήσεων ή εταιριών, που εκμεταλλεύονται διαδικτυακά ενημερωτικά μέσα ή εκδίδουν ημερήσια ή περιοδικά έντυπα πανελληνίας ή τοπικής κυκλοφορίας, όπως και των βασικών μετόχων αυτών.

κ. Οι δημοσιογράφοι μέλη των οικείων ενώσεων συντακτών, καθώς και όσοι παρέχουν δημοσιογραφικές υπηρεσίες σε επιχειρήσεις έκδοσης εντύπων και σε ραδιοτηλεοπτικά ή διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης με σύμβαση εργασίας ή έργου.

κα. Οι ιατροί Διευθυντές και Συντονιστές Διευθυντές που υπηρετούν στα νοσοκομεία και τα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ), στα στρατιωτικά νοσοκομεία, σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία, κλινικές και εργαστήρια, καθώς και στο Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας (ΠΕΔΥ).

κβ. Οι πρόεδροι, τα μέλη και οι προϊστάμενοι υπηρεσιακών μονάδων επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης και Διεύθυνσης όλων των Ανεξάρτητων Αρχών, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων διοικητικών και ρυθμιστικών Αρχών, της Επιτροπής Ανταγωνισμού, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, καθώς και ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης «και οι Ειδικοί Επιθεωρητές που εργάζονται με απόσπαση στο γραφείο του»

*** Η φράση «και οι βοηθοί του» της περ. κβ` διαγράφηκε και αντικαταστάθηκε από την φράση «και οι Ειδικοί Επιθεωρητές που εργάζονται με απόσπαση στο γραφείο του» με το άρθρο 66 Ν.4409/2016, ΦΕΚ Α 136/28.07.2016.

κγ. Οι Αρχηγοί, Υπαρχηγοί, διευθυντές κλάδων του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, των Γενικών Επιτελείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, οι δικαστικοί λειτουργοί του δικαστικού σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και ο Γενικός Διευθυντής και ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

κδ. Οι αρχηγοί και οι υπαρχηγοί της Ελληνικής Αστυνομίας, του Αιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής και του Πυροσβεστικού Σώματος.

«κε. Το αστυνομικό προσωπικό, οι συνοριακοί φύλακες, οι ειδικοί φρουροί και το πολιτικό προσωπικό που υπηρετεί στην Ελληνική Αστυνομία, το προσωπικό του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής, καθώς και το προσωπικό του Πυροσβεστικού Σώματος.»

*** Η περίπτωση κε` αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 83 παρ.1 Ν.4504/2017, ΦΕΚ Α 184/29.11.2017.

«κστ. Το πολιτικό προσωπικό του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.»

*** Η περίπτωση κατ', όπως είχε τροποποιηθεί με το άρθρο 51 Ν.4331/2015, ΦΕΚ Α 69, και το άρθρο Ν.4336/2015, ΦΕΚ Α 94, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 83 παρ.2 Ν.4504/2017, ΦΕΚ Α 184/29.11.2017.

κζ. Το προσωπικό της υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος- Ελληνικής Ακτοφυλακής.

κη. Οι Σωφρονιστικοί υπάλληλοι και οι εξωτερικοί φρουροί των καταστημάτων κράτησης.

κθ. Οι προϊστάμενοι των Δασαρχείων και των Δασονομείων

«λ. Τα μέλη όλων των Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου του Δημοσίου, οι προϊστάμενοι οργανικών μονάδων οποιασδήποτε Υπηρεσίας Επιθεώρησης, Εσωτερικού Ελέγχου ή Εσωτερικών Υποθέσεων του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. α` και β` βαθμού, το προσωπικό της Υπηρεσίας Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος, καθώς και οι υπάλληλοι των μονάδων αυτών που ασκούν οποιαδήποτε ελεγκτικά καθήκοντα.»

*** Η περίπτωση λ', όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 172 παρ.4 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 393 Ν.4512/2018, ΦΕΚ Α 5/17.1.2018.

λα. Οι Γενικοί Διευθυντές του Υπουργείου Οικονομικών, οι Προϊστάμενοι Διευθύνσεων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.), των Διαπεριφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων (Δ.Ε.Κ.) του Κέντρου Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π.), του Κέντρου Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.), οι Προϊστάμενοι των Τμημάτων Ελέγχου και όλοι οι υπάλληλοι που υπηρετούν στα Τμήματα Ελέγχου των παραπάνω υπηρεσιών, καθώς και όλοι οι υπάλληλοι που ασκούν ελεγκτικά καθήκοντα και υπηρετούν στις υπηρεσίες αυτές, ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης της Επιχειρησιακής Μονάδας Είσπραξης, οι Προϊστάμενοι Διευθύνσεων των Τελωνείων, οι Προϊστάμενοι των Τμημάτων Γενικών θεμάτων και Τελωνειακών Διαδικασιών των Τελωνείων, όλοι οι υπάλληλοι των Τελωνείων που ασκούν ελεγκτικά καθήκοντα, οι Προϊστάμενοι Διευθύνσεων και Τμημάτων, καθώς και οι υπάλληλοι των Ελεγκτικών Υπηρεσιών Τελωνείων (ΕΛ.Υ.Τ.) και της Διεύθυνσης Παρακολούθησης και Ελέγχου Ανασταλτικών Καθεστώτων (Δι.Π.Ε.Α.Κ), καθώς και οι Προϊστάμενοι των οργανικών μονάδων των Κτηματικών Υπηρεσιών του Δημοσίου.

λβ. Οι Προϊστάμενοι των Επιχειρησιακών Διευθύνσεων Ειδικών Υποθέσεων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ), οι Προϊστάμενοι των Περιφερειακών Διευθύνσεων και Τμημάτων ελέγχου-δράσης αυτών, καθώς και οι υπάλληλοι-ελεγκτές που υπηρετούν στις παραπάνω υπηρεσίες.

λγ. Οι προϊστάμενοι και οι υπάλληλοι των οργανικών μονάδων δόμησης οποιουδήποτε οργανωτικού επιπέδου των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

λδ. Το προσωπικό της Ειδικής Γραμματείας Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, καθώς και οι Πρόεδροι, Διευθύνοντες Σύμβουλοι ή διαχειριστές των εταιριών του ιδιωτικού τομέα που μετέχουν σε τέτοιου είδους συμπράξεις.

λε. Ο Πρόεδρος και τα μέλη ΔΣ Αθλητικών Ομοσπονδιών και τα πρόσωπα που είναι μέλη Διοίκησης Αθλητικών Ανωνύμων Εταιριών (Α.Α.Ε.) ή Τμημάτων Αμειβόμενων Αθλητών (Τ.Α.Α.) ή τους έχει ανατεθεί η διαχείριση Τ.Α.Α. ή είναι μέτοχοι Α.Α.Ε. με συνολικό ποσοστό μεγαλύτερο του 1% του μετοχικού της κεφαλαίου. Σε περίπτωση που το εν λόγω ποσοστό συμμετοχής ανήκει σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ή εταιρία, η υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης βαρύνει τον πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου αυτών.

λστ. Οι αξιολογημένοι διαιτητές, βοηθοί διαιτητές και παρατηρητές διαιτησίας πρωταθλημάτων επαγγελματικού αθλητισμού και όσοι μετέχουν στα αντίστοιχα όργανα ή τις επιτροπές διαιτησίας, καθώς και ο Πρόεδρος, τα μέλη της Επιτροπής Επαγγελματικού Αθλητισμού και οι αναπληρωτές αυτών.

λζ. Οι Πρόεδροι, Διευθύνοντες Σύμβουλοι, οι εντεταλμένοι σύμβουλοι και Γενικοί Διευθυντές των αναφερόμενων στις περιπτώσεις ε` και στ` της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 280 Α) όπως αυτές ισχύουν νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, εφόσον τα νομικά αυτά πρόσωπα είναι φορείς ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιων έργων ή ανάθεσης και εκπόνησης μελετών δημόσιων έργων.

λη. Οι Προϊστάμενοι Γενικών Διευθύνσεων, Διευθύνσεων και Τμημάτων της Γενικής Γραμματείας Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ως και οι σύμφωνα με τα άρθρα 28 του π.δ. 609/1985 (Α` 223) και 15 του ν. 716/1977 (Α` 205) ασκούντες καθήκοντα επιβλεπόντων μηχανικών δημόσιων έργων και μελετών δημοσίων έργων. Οι κατέχοντες αντίστοιχες θέσεις στο Δημόσιο, στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εφόσον κατά το νόμο ή τον οργανισμό του οικείου Υπουργείου ή του νομικού προσώπου έχουν αρμοδιότητες σχετικές με την ανάθεση δημόσιων έργων ή μελετών δημόσιων έργων ή ασκούν καθήκοντα επιβλεπόντων μηχανικών δημόσιων έργων ή μελετών.

λθ. Ο Ιδιοκτήτης, οι Εταίροι, οι Βασικοί Μέτοχοι, τα εκτελεστικά μέλη οργάνου διοίκησης και τα διευθυντικά στελέχη ελληνικών επιχειρήσεων που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις, καθώς και τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία έχουν τη μόνιμη κατοικία τους στην Ελλάδα και φέρουν οποιαδήποτε από τις ανωτέρω ιδιότητες σε αλλοδαπές επιχειρήσεις που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις, εφόσον το αντικείμενο τους υπερβαίνει τα αναφερόμενα στην περίπτωση ια` ποσά ανά περίπτωση.

λι. Τα μέλη και οι εισηγητές των γνωμοδοτικών επιτροπών, τα μέλη των οργάνων ελέγχου τα επιφορτισμένα με την εκταμίευση των ενισχύσεων όργανα, τα μέλη των οργάνων αξιολόγησης και εξέτασης των επενδυτικών σχεδίων, ελέγχου επενδύσεων και εκταμίευσης των παρεχόμενων ενισχύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας.

μ. Οι προϊστάμενοι των Διευθύνσεων Αλλοδαπών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων

μα. Τα μέλη των Επιτροπών Εξετάσεων Υποψηφίων Οδηγών.

μβ. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κοινωνίας της Πληροφορίας, οι Διευθυντές και οι Αναπληρωτές Διευθυντές των Επιχειρησιακών Μονάδων. Τα μέλη του Μητρώου Αξιολογητών Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων και άλλοι εξωτερικοί συνεργάτες που έχουν συμμετάσχει σε αξιολογήσεις, Γνωμοδοτικές Επιτροπές και Επιτροπές Προσφυγών Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων, οι Πρόεδροι και τα Μέλη Επιτροπών Αξιολόγησης Προσφορών κάθε βαθμού, καθώς και Επιτροπών Προσφυγών έργων Δημοσίου Τομέα, οι Πρόεδροι και τα Μέλη των επιτροπών Παρακολούθησης και Παραλαβής Έργων Δημοσίου Τομέα, οι Υπεύθυνοι Έργων Δημοσίου Τομέα και Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων. Οι Προϊστάμενοι, οι αναπληρωτές Προϊστάμενοι και οι Προϊστάμενοι Μονάδων όλων των Ειδικών Υπηρεσιών και των λοιπών φορέων που ασκούν καθήκοντα ή και αρμοδιότητες διαχείρισης, εφαρμογής, συντονισμού και ελέγχου, στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 και 2014-2020.

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 38 του Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α' 265/23.12.2014) ισχύουν τα ακόλουθα:

"4. Το προσωπικό που υπηρετεί σε Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ του παρόντος Νόμου, στην Κεντρική Υπηρεσία της ΜΟΔ ΑΕ και σε Ενδιάμεσους Φορείς, που απασχολείται σε δραστηριότητες που αφορούν στην αξιολόγηση πράξεων, στις επαληθεύσεις και στις πληρωμές, υπόκειται εφεξής στις διατάξεις της παραγράφου 1 εδάφιο (μβ) του άρθρου 1 του ν. 3213/2003 (Α' 309) όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4281/2014 (Α' 160) σε ότι αφορά τη δήλωση περιουσιακής κατάστασης".

μγ. Οι προϊστάμενοι των Υπηρεσιών Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

μδ. Οι προϊστάμενοι Διευθύνσεων των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (Υ.Δ.Ε.) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

με. Ο πρόεδρος, τα μέλη και οι υπάλληλοι της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

μστ. Ο πρόεδρος και οι διαχειριστές Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) που επιχορηγούνται από το κράτος.

μζ. Το προσωπικό του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ), του Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) και του Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) που ασκεί καθήκοντα ελεγκτικής μορφής ή χορήγησης αδειών κάθε μορφής και οι προϊστάμενοι των παραπάνω υπηρεσιών.

μη. Κάθε άλλο πρόσωπο για το οποίο προβλέπεται υποχρέωση υποβολής δήλωσης από ειδική διάταξη νόμου.

2. Η δήλωση της παραγράφου 1 υποβάλλεται από τους υπόχρεους μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες από την απόκτηση της ιδιότητας τους (αρχική δήλωση). Τα μετέπειτα έτη, η δήλωση υποβάλλεται κάθε χρόνο κατά το διάστημα της θητείας, της άσκησης της δραστηριότητας ή της διατήρησης της ιδιότητας των υπόχρεων και για ένα (1) έτος,

ειδικά δε για τους υπόχρεους των περιπτώσεων α` έως ε` της παραγράφου 1 για τρία (3) έτη, μετά από την απώλεια ή τη λήξη της, και το αργότερο τρεις (3) μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

«Κατ' εξαίρεση και ειδικώς για την υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης του έτους 2015 (χρήση 2014), η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων αυτών λήγει την 31η Δεκεμβρίου 2015».

*** Το τελευταίο εδάφιο της παρ.2 προστέθηκε με το άρθρο 16 Ν.4346/2015, ΦΕΚ Α 152/20.11.2015.

** ΠΡΟΣΟΧΗ: Με τη παρ.6 άρθρου 66 παρ.6 Ν.4409/2016.ΦΕΚ Α 136,όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 20 του Ν.4425/2016,ΦΕΚ Α 185/30.9.2016, ορίζεται ότι:

"6. Κατ' εξαίρεση και ειδικώς για την υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης του έτους 2016 (χρήση 2015) του Ν. 3213/2003 και των δηλώσεων οικονομικών συμφερόντων του άρθρου 229 του Ν. 4281/2014 η προθεσμία υποβολής αρχίζει τη "15η Οκτωβρίου 2016 και λήγει την 15η Ιανουαρίου 2017".

3. Το μήνα Φεβρουάριο κάθε έτους διαβιβάζεται, κατά περίπτωση, στα αρμόδια όργανα ελέγχου κατάλογος των ελεγχόμενων προσώπων. Ο κατάλογος συντάσσεται από τον Πρόεδρο της Βουλής για τα πρόσωπα που αναφέρονται στις περιπτώσεις α` έως και ε` της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και από τον αρμόδιο Υπουργό, τον γενικό γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης ή το όργανο διοίκησης του νομικού προσώπου για τα πρόσωπα που υπάγονται στο φορέα αυτόν ή από τον οποίο εποπτεύονται και σε κάθε άλλη περίπτωση από τα όργανα διοίκησης του οικείου φορέα. Το αρμόδιο όργανο ελέγχου μπορεί να ζητά από οποιαδήποτε υπηρεσία, φορέα ή νομικό ή φυσικό πρόσωπο που διαθέτει στοιχεία για πρόσωπα που υπάγονται στις περιπτώσεις της παραγράφου 1, κατάλογο των οικείων προσώπων.

4. Αμφισβητήσεις ως προς την ιδιότητα του υπόχρεου επιλύονται με πράξη των κατά περίπτωση αρμοδίων οργάνων ελέγχου, η οποία εκδίδεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή σχετικής αίτησης του ενδιαφερομένου ή των οργάνων, που είναι αρμόδια να υποβάλλουν την κατά την προηγούμενη παράγραφο, του παρόντος άρθρου, κατάσταση υπόχρεων.»

*** Το άρθρο 1,όπως είχε πολλάκις τροποποιηθεί και συμπληρωθεί (Βλ. προϋσχύσασες εκδόσεις) αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 222 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος,σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλ. ΚΑΙ άρθρο 229 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014, σχετ. με την υποχρέωση δήλωσης οικονομικών συμφερόντων.

«5. Τα τραπεζικά και τα κάθε είδους πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται, μέσα σε τρεις (3) εργάσιμες ημέρες από την υποβολή σε αυτά σχετικού αιτήματος του υπόχρεου, να

χορηγούν χωρίς επιβάρυνση βεβαιώσεις περί του υπολοίπου των καταθέσεων αυτού την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους. Ειδικά για τους υπόχρεους των περιπτώσεων α` έως ε` του άρθρου 1 παράγραφος 1 του παρόντος νόμου, τα τραπεζικά και τα κάθε είδους πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται, ομοίως χωρίς επιβάρυνση και μέσα στην ίδια προθεσμία, να εκδίδουν αναλυτική κατάσταση των προς αυτά οφειλών των ως άνω υπόχρεων κατά την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους.»

*** Η παρ.5 προστέθηκε με το άρθρο 172 παρ.5 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

Άρθρο 2 Περιεχόμενο δήλωσης περιουσιακής κατάστασης

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Η ΚΥΑ 1069 (ΦΕΚ Β` 3702/19.10.2017), η οποία εκδόθηκε κατ` εξουσιοδότηση της παρ. 2 του άρθρου του παρόντος, ΑΚΥΡΩΘΗΚΕ με την απόφαση με αριθμ. 3212/2017 ΣΤΕ (ΟΛΟΜ).

1. «α. Η δήλωση περιουσιακής κατάστασης περιέχει λεπτομερώς τα υφιστάμενα κατά την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους περιουσιακά στοιχεία στην ημεδαπή και την αλλοδαπή. «με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 8 του παρόντος νόμου».

Ειδικώς, η αρχική δήλωση περιλαμβάνει τα υφιστάμενα κατά το χρόνο υποβολής της περιουσιακά στοιχεία.

Ως περιουσιακά στοιχεία θεωρούνται ιδίως:

- i. Τα έσοδα από κάθε πηγή.
- ii. Τα ακίνητα, καθώς και τα εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά, με ακριβή προσδιορισμό τους.
- iii. Οι μετοχές ημεδαπών και αλλοδαπών εταιρειών (με την επιφύλαξη της απαγόρευσης των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 8 του παρόντος νόμου), τα ομόλογα και ομολογίες κάθε είδους, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων κάθε είδους και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα κάθε είδους.»
- iv. Οι κάθε είδους καταθέσεις σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τα κάθε είδους χρηματιστηριακά ή ασφαλιστικά προϊόντα και συμμετοχές σε κεφάλαια επιχειρηματικών ή επενδυτικών συμμετοχών (funds) και καταπιστεύματα (trusts).
- v. Η μίσθωση θυρίδων σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα ημεδαπά ή αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, το σύνολο των μετρητών, που δεν περιλαμβάνονται στην περίπτωση
- iv. του παρόντος εδαφίου, εφόσον το συνολικό ποσό υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ. Τα προαναφερόμενα ποσά αφορούν αθροιστικά τον υπόχρεο, το σύζυγο και τα ανήλικα τέκνα.
- vi. Τα κινητά μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.. Αν τα κινητά πράγματα αποτελούν κατά τις συναλλακτικές αντιλήψεις ενιαίο σύνολο, για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία του συνόλου των πραγμάτων. Η δηλούμενη αξία

προκύπτει είτε από σχετικό παραστατικό αγοράς ή από πράξη της φορολογικής αρχής για την επιβολή φόρου αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής ή προίκας κατά το χρόνο κτήσης τους. Στην περίπτωση κατά την οποία τα κινητά είναι ασφαλισμένα κατά κινδύνων κλοπής, πυρκαγιάς και λοιπών κινδύνων, η εκτιμώμενη αξία δεν μπορεί να είναι κατώτερη αυτής που αναγράφεται στη σχετική σύμβαση.

vii. Τα πλωτά και τα εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και τα κάθε χρήσης οχήματα.

viii. Η συμμετοχή σε κάθε είδους εταιρεία ή επιχείρηση (με την επιφύλαξη της απαγόρευσης των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 8 του παρόντος νόμου).»

ix. Ειδικά η δήλωση των υπόχρεων, που αναφέρονται στις περιπτώσεις α` έως και ε` του άρθρου 1 παράγραφος 1, περιλαμβάνει και τις δανειακές τους υποχρεώσεις προς ημεδαπά και αλλοδαπά πιστωτικά και τραπεζικά ιδρύματα, λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και φυσικά πρόσωπα. Η δήλωση των παραπάνω υπόχρεων περιλαμβάνει και κάθε οφειλή που προέρχεται από διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, φόρους και τέλη προς το Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέλη προς Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και εισφορές προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και υπερβαίνει τις πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ κατά την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους.»

*** Η περίπτωση α' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 173 παρ.1 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Η μέσα σε « » φράση του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης α` προστέθηκε και τα στοιχεία iii και viii αυτής αντικαταστάθηκαν ως άνω με το άρθρο τέταρτο παρ.1 -3 Ν.4396/2016,ΦΕΚ Α 111/8.6.2016.

β. i. Σε περίπτωση απόκτησης νέου περιουσιακού στοιχείου ή επαύξησης υφιστάμενου, στη δήλωση περιλαμβάνεται, υποχρεωτικώς, το ύψος της σχετικής δαπάνης, καθώς και αναλυτική παράθεση της πηγής προέλευσης των σχετικών πόρων. Σε περίπτωση εκποίησης μνημονεύεται το εισπραχθέν τίμημα.

ii. Στη δήλωση αναφέρονται τα προσωπικά, υπηρεσιακά και φορολογικά στοιχεία των υπόχρεων. Οι υπόχρεοι προσκομίζουν στο αρμόδιο όργανο ελέγχου αντίγραφα των οικείων παραστατικών εφόσον τους ζητηθεί.

γ. Μετά την αρχική δήλωση, στην ετήσια δήλωση τους οι υπόχρεοι δηλώνουν μόνον τις μεταβολές που επήλθαν στην περιουσιακή τους κατάσταση κατά το χρονικό διάστημα που αφορά η δήλωση.

Η δήλωση υποβάλλεται από τον υπόχρεο και υπογράφεται από τον ίδιο, για τα δικά του περιουσιακά στοιχεία, τη σύζυγο του, για τα δικά της στοιχεία, και από αμφότερους τους συζύγους, για τα περιουσιακά στοιχεία των ανήλικων τέκνων τους. Η δήλωση συνοδεύεται από αντίγραφο της φορολογικής δήλωσης του υπόχρεου για το προηγούμενο έτος και αντίγραφο του τελευταίου Εντύπου Ε9 που υποβλήθηκε στην αρμόδια ΔΟΥ.

«Ειδικότερα, τα πρόσωπα που ελέγχονται υποχρεωτικά, σύμφωνα με το άρθρο 3B παρ. 2 του παρόντος νόμου και το άρθρο 7Α παρ. 3 περίπτωση γ στοιχεία αα έως ζζ του ν. 3691/2008 επισυνάπτουν στη δήλωση αντίγραφα των αναγκαίων εγγράφων, από τα οποία προκύπτει η δηλούμενη περιουσιακή κατάσταση, όπως αυτά θα εξειδικευθούν

στην απόφαση του Προέδρου της Βουλής και την κοινή υπουργική απόφαση, η έκδοση των οποίων προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 3213/2003».

*** Το τελευταίο εδάφιο της περ.γ' προστέθηκε με το άρθρο 79 Ν.4427/2016, ΦΕΚ Α 188/8.10.2016.

«δ. Οι συμβολαιογράφοι υποχρεούνται να υποβάλουν στον Πρόεδρο της Γ` Μονάδας Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης αντίγραφο κάθε συμβολαιογραφικού εγγράφου, που συντάσσεται από αυτούς, με το οποίο αναλαμβάνεται η υποχρέωση ή μεταβιβάζεται από ή προς δικαστικό ή εισαγγελικό λειτουργό, σύζυγο ή τέκνο του, οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο, κινητό ή ακίνητο, ή δικαίωμα, εφόσον οι εν λόγω λειτουργοί είναι εν ενεργεία και μέχρι δύο χρόνια από την παύση της ιδιότητας. Το αυτό ισχύει και για την αποδοχή κληρονομίας.»

*** Η περίπτωση δ' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 173 παρ.2 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

2. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης συντάσσονται σε ειδικό έντυπο, το περιεχόμενο του οποίου καθορίζεται, για μεν τους υπόχρεους των περιπτώσεων του άρθρου 3 παράγραφος 1 περίπτωση α` με απόφαση του Προέδρου της Βουλής και για τους άλλους υπόχρεους, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Με όμοιες αποφάσεις, μπορεί να ορίζεται ότι η δήλωση υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω ενιαίας ειδικής εφαρμογής, οπότε προσδιορίζεται ο κατά περίπτωση υπεύθυνος διαχείρισης και καθορίζεται κάθε αναγκαία προς τούτο λεπτομέρεια, οι αναγκαίες διασφαλίσεις για τα πρόσωπα και τους όρους πρόσβασης στα στοιχεία τους και τυχόν ρυθμίσεις μεταβατικού χαρακτήρα.

Οι δηλώσεις υπόκεινται σε ηλεκτρονική επεξεργασία από αυτοτελή ειδική βάση δεδομένων, μετά την οποία πρέπει να προκύπτει ευκρινώς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και η αξία τους ανά κατηγορία περιουσιακών στοιχείων, καθώς και η χρονολογία κτήσης. Για την επεξεργασία λαμβάνεται υπόψη, εφόσον είναι διαθέσιμη, η αξία κτήσης.

*** "Η απόφαση του Προέδρου της Βουλής και η κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 3213/2003 και αφορούν στην ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης εκδίδονται εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου" (άρθρο 173 παρ.5 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.5.2016).

3. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των προσώπων των περιπτώσεων α` έως ε` του άρθρου 1 παράγραφος 1, δημοσιεύονται στον διαδικτυακό τόπο της Βουλής με μέριμνα του Προέδρου της Επιτροπής του άρθρου 3Α. Η δημοσιοποίηση λαμβάνει χώρα μετά τον έλεγχο και σε κάθε περίπτωση το αργότερο εντός τριών μηνών από την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 2 του άρθρου 1. Η δημοσιοποίηση των δηλώσεων διαρκεί όσο η θητεία των υπόχρεων πλέον τριών ετών από την λήξη αυτής.

Το αντικείμενο της δημοσιοποίησης και ιδίως η μορφή, ο τύπος, τα προς δημοσίευση συγκεντρωτικά ή μη στοιχεία ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία εκδίδεται το αργότερο «τέσσερις (4) μήνες», μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Από τη δημοσιοποίηση εξαιρούνται σε κάθε περίπτωση εκείνα τα στοιχεία που είναι ικανά να προκαλέσουν βλάβη στη ζωή ή την περιουσία του δηλούντος και της οικογένειάς του (όπως διεύθυνση κατοικίας, αριθμοί κυκλοφορίας μεταφορικών μέσων, αριθμός φορολογικού μητρώου κ.λπ.). Η δημοσίευση των δημοσιοποιούμενων στοιχείων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι δημοσιεύεται ολόκληρο το περιεχόμενό τους. Σε κάθε περίπτωση, δεν είναι επιτρεπτή η επιλεκτική δημοσιοποίηση ονομαστικών στοιχείων. Κάθε παράβαση της διάταξης αυτής τιμωρείται, πέραν της προβλεπόμενης από το άρθρο 7 παράγραφος 2 ποινής φυλάκισης, και με χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) μέχρι εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ.»

*** Η παράγραφος 3 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 173 παρ.3 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Η φράση «δυο μήνες» του τέταρτου εδαφίου της παρ. 3 αντικαταστάθηκε από τη φράση «τέσσερις (4) μήνες», ως άνω, με το άρθρο 66 Ν.4409/2016,ΦΕΚ Α 136/28.07.2016.

4. Ελλείψεις ή ανακρίβειες της δήλωσης, μπορούν να συμπληρωθούν από τον υπόχρεο αυθορμήτως σε προθεσμία ενός μηνός από την υποβολή της δήλωσης.»

*** Η παράγραφος 4 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 173 παρ.4 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Το άρθρο 2,όπως είχε διαδοχικά τροποποιηθεί και συμπληρωθεί (βλ. προϊσχύσασες εκδόσεις) αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 223 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015.

Άρθρο 3— Όργανα και διαδικασία ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης

1. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των υπό χρεων προσώπων της παραγράφου 1 του άρθρου 1 υποβάλλονται και ελέγχονται ως ακολούθως:

«α) των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις α` έως και ε` της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου στην Επιτροπή του άρθρου 3Α,»

«αα) των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις

"στ έως και κδ, σστ έως και κζ, λα έως και μγ και μστ έως μη" της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου, στην Γ` Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Για τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης

των εν λόγω προσώπων εφαρμόζονται όσα ορίζονται στα στοιχεία γ` και δ` της παραγράφου 3 του άρθρου 7Α του ν. 3691/2008 (Α` 166), όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 3932/2011 (Α` 49). Ειδικά για τα πρόσωπα της περίπτωσης μη`, τυχόν ειδικές διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν.»

*** Το στοιχείο α` αντικαταστάθηκε ως άνω και το στοιχείο αα' προστέθηκε με το άρθρο 174 παρ.1 και 2 αντίστοιχα Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Η φράση «στ έως και κδ, κζ, λα έως και μγ και μστ έως μη» αντικαταστάθηκε από τη μέσα σε " " φράση ως άνω με το άρθρο 83 παρ.3 Ν.4504/2017, ΦΕΚ Α 184/29.11.2017.

β) των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις «λ`, μδ` και με`». στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης.

*** Η φράση «λ` και μδ`» της περ.β' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 174 παρ.3 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Σύμφωνα με το άρθρο 7 της ΥΑ ΑΥΤ. ΤΜ. ΣΤΡ. 0000910 ΕΞ 2015/24.11.2015 (ΦΕΚ Β'2579/30.11.2015) ισχύουν τα ακόλουθα:

"Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του Ν. 3213/2003, η ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων αρχίζει από 1 Ιανουαρίου 2016, εκτός από τα πρόσωπα της περίπτωσης β` της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 3213/2003, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 224 του Ν. 4281/2014, για τα οποία η υποχρέωση ηλεκτρονικής υποβολής των Δ.Π.Κ. και των Δ.Ο.Σ. αρχίζει από τη δημοσίευση της παρούσας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως."

«γ) των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις κε`, κη` και κθ` στον εποπτεύοντα την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας εισαγγελικό λειτουργό της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών, ο οποίος επικουρείται προς τούτο από την οικεία υπηρεσία, καθώς και την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, για τις δηλώσεις που αφορούν στο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής,».

*** Η περ. γ' αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 13 παρ.1 Ν.4532/2018,ΦΕΚ Α 63/5.4.2018.

(δ) των προσώπων που αναφέρονται στην περίπτωση στ` σε εισαγγελικό λειτουργό της Εισαγγελίας Εφετών Πειραιά, ο οποίος ορίζεται από τον Προϊστάμενο της οικείας Εισαγγελίας, και επικουρείται προς τούτο από την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής].

*** Το στοιχείο δ' ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 83 παρ.4 Ν.4504/2017,ΦΕΚ Α 184/29.11.2017.

2. Ο έλεγχος της αρχικής δήλωσης αφορά στη διαπίστωση του αληθούς περιεχομένου για τα υφιστάμενα κατά το χρόνο υποβολής της περιουσιακά στοιχεία. Για τα μετέπειτα έτη ο έλεγχος, πέραν της διαπίστωσης του αληθούς περιεχομένου της δήλωσης, περιλαμβάνει, σε κάθε περίπτωση, τη διακρίβωση, εάν η απόκτηση νέων περιουσιακών στοιχείων ή η επαύξηση υφιστάμενων, δικαιολογείται από το ύψος των πάσης φύσεως εσόδων σε συνδυασμό με τις δαπάνες διαβίωσης των υπόχρεων σε δήλωση προσώπων. Η δήλωση δεν θεωρείται ανακριβής ή ελλιπής σε περίπτωση επουσιώδους

ανακρίβειας ή έλλειψης ή εφόσον, ύστερα από πρόσκληση του οργάνου ελέγχου, αποδεικνύεται η νομιμότητα της πηγής προέλευσης του ανακριβώς δηλωθέντος στοιχείου.

3. Σε περιπτώσεις δειγματοληπτικού ή στοχευμένου ελέγχου, το αρμόδιο όργανο ελέγχου λαμβάνει υπόψη του και τεχνικές ανάλυσης επικινδυνότητας με τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων. Το όργανο ελέγχου μπορεί να καταρτίζει πρόγραμμα συνοπτικών ή/ και ειδικών -θεματικών ελέγχων, δίχως να θίγεται η δυνατότητα επέκτασης τους σε τακτικούς (κατά την παράγραφο 2 εδάφια α' και β εφόσον συντρέξει προς τούτο περίπτωση).

4. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου, το όργανο ελέγχου μπορεί να καλεί τους ελεγχόμενους για να δώσουν διευκρινίσεις ή να προσκομίσουν συμπληρωματικά παραστατικά στοιχεία, εντός ρητής προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις είκοσι (20) ημέρες, η οποία μπορεί να παραταθεί για διάστημα δέκα (10) το πολύ ημερών. Σε έκτακτες περιπτώσεις αδυναμίας των ελεγχόμενων προσώπων για έγκαιρη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, το όργανο ελέγχου δύναται κατ' εξαίρεση να παρεκτείνει την προθεσμία με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση. Σε όσους καλούνται από όργανο ελέγχου και δεν ανταποκρίνονται στην κλήση είτε αυτοπροσώπως είτε δια νόμιμου αντιπροσώπου επιβάλλεται από το όργανο ελέγχου πρόστιμο από πενήντα (50) έως τριακόσια (300) ευρώ, το οποίο εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Με Κοινή Απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών που εκδίδεται «εντός πέντε (5) μηνών» από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ορίζονται οι λεπτομέρειες αναφορικά με τα αρμόδια για την επιβολή του προστίμου όργανα και τη διαδικασία επιβολής και είσπραξής του.»

*** Η παρ.4 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 174 παρ.4 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Η φράση «εντός τριών (3) μηνών» του τέταρτου εδαφίου της παρ. 4 αντικαταστάθηκε από τη φράση «εντός πέντε (5) μηνών»,ως άνω, με το άρθρο 66 Ν.4409/2016,ΦΕΚ Α 136/28.07.2016.

5. Τα αναφερόμενα στο άρθρο 5 του ν. 3691/2008 πρόσωπα έχουν υποχρέωση να ενημερώνουν αμελλητί τα αρμόδια όργανα ελέγχου της παραγράφου 1, όταν γνωρίζουν ή έχουν σοβαρές ενδείξεις ή υποψίες ότι διαπράττεται, επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί οποιαδήποτε παράβαση των υποχρεώσεων των ελεγχόμενων που απορρέουν από τον παρόντα νόμο ή τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού υπουργικές αποφάσεις.

*** Το άρθρο 3,όπως είχε τροποποιηθεί με τα άρθρα 4 Ν.3327/2005, 1 Ν.3849/2010, 9 Ν.3932/2011, 5 και 6 Ν.4065/2012,143 Ν.4251/2014, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 224 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015, η δε υπαγωγή των νέων κατηγοριών υπόχρεων προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 περίπτωση α', όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 224 του αυτού νόμου 4281/2014 στην αρμοδιότητα της Επιτροπής του άρθρου 3Α, αρχίζει την 1η Ιουλίου 2015.

Άρθρο 3Α — Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

«1. Ο έλεγχος της περιουσιακής κατάστασης των αναφερομένων στις περιπτώσεις α' έως και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 προσώπων ανατίθεται σε Επιτροπή Ελέγχου, η οποία ενεργεί ως ειδικό όργανο. Η Επιτροπή είναι ανεξάρτητη, διαθέτει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και αποτελείται από εννέα (9) μέλη με ισάριθμους αναπληρωτές. Η έδρα της καθορίζεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

2. Η Επιτροπή συγκροτείται από:

α) τον/την Πρόεδρο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, ως Πρόεδρο, με τον αναπληρωτή του, που ορίζεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής,

β) Αρεοπαγίτη ως τακτικό μέλος, με τον αναπληρωτή του,

γ) Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως τακτικό μέλος, με τον αναπληρωτή του, και

δ) Σύμβουλο της Επικρατείας, ως τακτικό μέλος, με τον αναπληρωτή του, που ορίζονται με απόφαση των Ανωτάτων Δικαστικών Συμβουλίων των οικείων δικαστηρίων μετά από ερώτημα του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,

ε) Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ως τακτικό μέλος, με τον αναπληρωτή του, που ορίζονται με απόφαση του Διοικητή της, μετά από ερώτημα του Προέδρου της Βουλής,

στ) Τον Πρόεδρο της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης ως τακτικό μέλος με τον αναπληρωτή του.

ζ) Τον Συνήγορο του Πολίτη ως τακτικό μέλος με τον αναπληρωτή του.

η) Βουλευτή της μεγαλύτερης σε δύναμη κοινοβουλευτικής ομάδας που μετέχει στην Κυβέρνηση ως τακτικό μέλος με τον αναπληρωτή του που ορίζονται με ενυπόγραφη δήλωση του Προέδρου της εν λόγω κοινοβουλευτικής ομάδας.

θ) Βουλευτή της μεγαλύτερης σε δύναμη κοινοβουλευτικής ομάδας που δεν μετέχει στην Κυβέρνηση «ως τακτικό μέλος» με τον αναπληρωτή του που ορίζονται με ενυπόγραφη δήλωση του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης.

*** Η μέσα σε « » φράση του στοιχείου θ' προστέθηκε με το άρθρο τέταρτο παρ.4 Ν.4396/2016, ΦΕΚ Α 111/8.6.2016.

Οι δικαστές τακτικά μέλη της Επιτροπής είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και απολαμβάνουν, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται υπάλληλος που υπηρετεί στην υπηρεσία της παραγράφου 4 με απόφαση του Προέδρου της Επιτροπής.

Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η αποζημίωση των μελών που δεν είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, καθώς και του Γραμματέα της Επιτροπής, η οποία δεν δύναται να υπερβαίνει το όριο που προβλέπεται από το άρθρο 21 του ν. 4354/2015. Οι πιστώσεις για τη λειτουργία της Επιτροπής και της υπηρεσίας της παράγραφο 4 εγγράφονται στον προϋπολογισμό της Βουλής υπό ίδιο φορέα και θα καλυφθούν από τις εγγεγραμμένες πιστώσεις εντός των ορίων του ισχύοντος ΜΠΔΣ. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο κύριος διατάκτης των οικείων δαπανών. Θέματα οικονομικής διαχείρισης ρυθμίζονται με ειδικό κανονισμό οικονομικής διαχείρισης που καταρτίζεται από την Επιτροπή και εγκρίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.»

*** Οι παράγραφοι 1 και 2 αντικαταστάθηκαν ως άνω με το άρθρο 175 παρ.1 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

3. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής. Οι δικαστές μέλη της Επιτροπής ορίζονται για θητεία δύο (2) ετών, που δύναται να ανανεωθεί έως δύο (2) ακόμη έτη.

[Κατά την πρώτη εφαρμογή, ο Αρεοπαγίτης τακτικό μέλος και ο αναπληρωτής του ορίζονται για θητεία τριών (3) ετών].

Ο Υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος ορίζεται για θητεία τεσσάρων (4) ετών. Σε περίπτωση γενικών βουλευτικών εκλογών, η Επιτροπή ανασυγκροτείται ως προς τα κοινοβουλευτικά μέλη εντός μηνός από την εκλογή του Προεδρείου της νέας Βουλής. Τυχόν προαγωγή των δικαστών μελών δεν επηρεάζει τη συμμετοχή τους. Σε περίπτωση κενώσεως θέσης τακτικού μέλους, ο αναπληρωτής ασκεί τα καθήκοντα του τακτικού μέλους έως τον ορισμό νέου τακτικού μέλους.

*** Το τρίτο εδάφιο της παρ. 3 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 175 παρ.3 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

4. Την Επιτροπή υποστηρίζει ειδική υπηρεσία επιπέδου διεύθυνσης υπαγόμενη στον Πρόεδρο της Επιτροπής. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής καθορίζεται η διάρθρωση της και το επιστημονικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό που το στελεχώνει, οι θέσεις, ο αριθμός και οι αρμοδιότητες. Οι θέσεις τους πληρούνται και με αποσπάσεις από το δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και την Τράπεζα της Ελλάδος, οι οποίες διενεργούνται, σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 4024/ 2011, με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, ύστερα από πρόταση του Προέδρου της Επιτροπής και, στην τελευταία περίπτωση, του Διοικητή της Τραπέζης. Η διάρκεια της απόσπασης είναι τριετής, μπορεί να ανανεώνεται για ισάριθμα χρονικά διαστήματα, και είναι υποχρεωτική για την υπηρεσία προέλευσης του υπαλλήλου. Οι υπηρετούντες

λαμβάνουν το σύνολο των αποδοχών και επιδομάτων της οργανικής τους θέσης που δεν συνδέονται άμεσα με την ενεργό άσκηση των καθηκόντων τους.

5. Μέχρι την τριακοστή πρώτη Μαρτίου κάθε έτους, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση των πεπραγμένων της κατά το προηγούμενο έτος στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής και στους Υπουργούς Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στην ανωτέρω ετήσια έκθεση αναφέρονται κατ' ελάχιστο ο αριθμός των υπόχρεων σε δήλωση προσώπων, ο αριθμός των προσώπων που υπέβαλαν δηλώσεις, τα μέτρα που ελήφθησαν για όσους δεν υπέβαλαν δήλωση και τα αποτελέσματα των ελέγχων, που πραγματοποιήθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων της επιτροπής, με στατιστική απεικόνιση αυτών. Η έκθεση αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής στο διαδίκτυο το αργότερο μία (1) εβδομάδα μετά την υποβολή της, όπου και παραμένει αναρτημένη για επτά (7) έτη. Την ίδια υποχρέωση υποβολής έκθεσης, με το ίδιο περιεχόμενο και με την ίδια προθεσμία υποβολής και ανάρτησης έχουν όλα τα αρμόδια όργανα τα οποία λαμβάνουν και επεξεργάζονται δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης.»

*** Η πιο πάνω νέα παράγραφος 5 προστέθηκε με το άρθρο 175 παρ.2 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

*** Το άρθρο 3Α προστέθηκε με το άρθρο 225 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015.

6. Όλα τα θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση και τη λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου και της Ειδικής Υπηρεσίας ρυθμίζονται με Κανονισμό Λειτουργίας, ο οποίος εκδίδεται από την Επιτροπή και εγκρίνεται από την Ολομέλεια της Βουλής.»

*** Η αρχική παράγραφος 5 αναριθμήθηκε σε παρ.6 και τροποποιήθηκε ως άνω με τις παραγράφους 2 και 4 αντίστοιχα άρθρου 175 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλ. αποφ. 11536/7963/2016 (ΦΕΚ Α' 146/05.08.2016) περί δημοσιεύσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής «Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής του άρθρου 3Α` του Ν. 3213/2003 (ΦΕΚ 309 Α`）」.

Άρθρο 3B — Λειτουργία της Επιτροπής

1. Στο πλαίσιο του ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, η Επιτροπή του άρθρου 3Α μπορεί να ζητά από τα υπόχρεα πρόσωπα όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, στις οποίες περιλαμβάνονται και ομαδοποιημένες πληροφορίες που αφορούν ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών ή δραστηριοτήτων φυσικών ή νομικών προσώπων ή οντοτήτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, τις κρατικές χρηματοδοτήσεις τους, τις ιδιωτικές και τις παντός είδους εισφορές ή προσφορές. Η Επιτροπή αξιολογεί και διερευνά τις πληροφορίες που

διαβιβάζονται ή καθ' οιονδήποτε τρόπο περιέρχονται σε αυτήν σχετικά με την υποβολή των δηλώσεων, τις ανακρίβειες ή ελλείψεις αυτών. Η Επιτροπή έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής, υπηρεσίας ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, καθώς και στο σύστημα «Τειρεσίας» και μπορεί να ζητά, στο πλαίσιο των ελέγχων και των ερευνών, τη συνεργασία και την παροχή στοιχείων κάθε είδους από φυσικά πρόσωπα, δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου και οργανισμούς οποιασδήποτε μορφής, υποχρεωμένων όλων στην άμεση παροχή των ανωτέρω στοιχείων ενημερώνουν δε τις αρμόδιες αρχές για περιπτώσεις ελλιπούς συνεργασίας ή μη συμμόρφωσης τους προς τις υποχρεώσεις τους, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο. Εναντι της Επιτροπής δεν ισχύει, κατά τη διάρκεια των ελέγχων και ερευνών της, οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο, με την επιφύλαξη των άρθρων 212, 261 και 262 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σε κάθε περίπτωση και εφόσον κρίνεται αναγκαίο, η Επιτροπή συνεπικουρείται στο έργο της από επίκουρο Εισαγγελέα Διαφθοράς του ν. 4139/2013, τον οποίο προτείνει ο Εισαγγελέας Διαφθοράς μετά από αίτημα της Επιτροπής.

«2. Η Επιτροπή ελέγχει όλες τις δηλώσεις της αρμοδιότητάς της.»

*** Η παρ. 2 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 17 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

3. Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η Επιτροπή μπορεί να αναθέτει τη διενέργεια λογιστικής ή οικονομικής πραγματογνωμοσύνης ή άλλων ελεγκτικών πράξεων σε ορκωτούς ελεγκτές και ειδικούς επιστήμονες, οι οποίοι εξετάζουν λεπτομερώς τα στοιχεία των δηλώσεων και των αντίστοιχων δικαιολογητικών και συντάσσουν αναλυτική έκθεση που υποβάλλεται στην Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της. Προς τον ίδιο σκοπό, η Επιτροπή μπορεί να ζητά τη συνδρομή οποιασδήποτε δημόσιας ελεγκτικής αρχής προσδιορίζοντας το αντικείμενο της.

4. Με το πέρας κάθε ελέγχου, η Επιτροπή αποφασίζει αν πρέπει να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο ή να διαβιβαστεί με αιτιολογημένο και εμπειριστατωμένο πόρισμα της στον αρμόδιο Εισαγγελέα, εφόσον τα στοιχεία κρίνονται βάσιμα και επαρκή. Αν συντρέχει περίπτωση καταλογισμού, το πόρισμα αποστέλλεται και στον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και εφόσον κρίνεται ανάγκη διερεύνησης επί θεμάτων φορολογικής ή άλλης αρχής ή υπηρεσίας, το πόρισμα αποστέλλεται και σε αυτές. Σε περίπτωση υποθέσεως που τέθηκε στο αρχείο, αυτή δύναται να ανασυρθεί μόνο όταν γίνεται επίκληση ή αναφέρονται νέα πραγματικά στοιχεία που δικαιολογούν την επανεξέταση ή καθίσταται αναγκαίος ο συσχετισμός της υποθέσεως με άλλη έρευνα της Επιτροπής.

5. Η διαδικασία ελέγχου είναι εμπιστευτική. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ο Πρόεδρος, τα Μέλη, το προσωπικό της Επιτροπής, καθώς και τα πρόσωπα της παραγράφου 3 έχουν υποχρέωση να τηρούν τις αρχές της αντικειμενικότητας και της

αμεροληψίας και να απέχουν από την εξέταση υποθέσεων για τις οποίες υπάρχει πιθανότητα σύγκρουσης συμφερόντων ή στις οποίες εμπλέκονται πρόσωπα συγγενικά ή οικεία. Έχουν καθήκον να τηρούν εχεμύθεια για πληροφορίες των οποίων λαμβάνουν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η υποχρέωση αυτή διατηρείται και μετά από την αποχώρηση τους από την Επιτροπή ή την εκετέλεση των καθηκόντων τους όσον αφορά τα πρόσωπα της παραγράφου 3. Οι παραβαίνοντες το ανωτέρω καθήκον εχεμύθειας τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών.

6. Όποιος παρεμποδίζει, με οποιονδήποτε τρόπο, το ελεγκτικό έργο και ιδίως αρνείται την παροχή στοιχείων στην Επιτροπή ή στους ορκωτούς ελεγκτές τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

7. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο θέμα που αφορά στο αντικείμενο, στη διαδικασία ελέγχου, καθώς επίσης στην οργάνωση και τη λειτουργία της Επιτροπής για την εξέλεξη των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των ανωτέρω προσώπων.»

*** Το άρθρο 3B προστέθηκε με το άρθρο 226 Ν.4281/2014,ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015

*** Τα άρθρα 4 και 5 του παρόντος ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΑΝ με το άρθρο πρώτο υποπαρ.ΙΕ.20 περ.10 Ν.4254/2014,ΦΕΚ Α 85/7.4.2014.

Άρθρο 4 — Παράνομος πλουτισμός

1. Υπόχρεος σε δήλωση, ο οποίος επωφελούμενος από την ιδιότητα του αποκτά ή προσπορίζει σε τρίτον αθέμιτο περιουσιακό όφελος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και με χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ.

2. Ο υπαίτιος των παραπάνω πράξεων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών και με χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ:

(α) αν το αποκτηθέν ή προσπορισθέν αθέμιτο περιουσιακό όφελος υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εβδομήντα τριών χιλιάδων (73.000) ευρώ, ή

(β) αν ενεργεί κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος.

3. Με τις ποινές των παραγράφων 1 και 2 τιμωρούνται και οι τρίτοι που πορίζονται το αθέμιτο όφελος που προκύπτει από τα αδικήματα των παραγράφων 1 και 2 εν γνώσει της τέλεσης αυτών από τον υπόχρεο σε δήλωση.

4. Οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται, εφόσον η πράξη του υπόχρεου σε δήλωση ή του τρίτου δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη."

*** Το αρχικό άρθρο 4 καταργήθηκε και το πιο πάνω νέο άρθρο 4 προστέθηκε με τα άρθρα 1 παρ.5 και 2 αντίστοιχα Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

*** Τα άρθρα 4 και 5 του παρόντος ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΑΝ με το άρθρο πρώτο υποπαρ.ΙΕ.20 περ.10 Ν.4254/2014,ΦΕΚ Α 85/7.4.2014.

Άρθρο 5 — Προσφορά για άσκηση επιρροής

1. Όποιος αξιώνει, λαμβάνει ή δέχεται υπόσχεση οικονομικού ανταλλάγματος για τον ίδιο ή τρίτο, προκειμένου ο ίδιος ή ο τρίτος να ασκήσει επιρροή σε πρόσωπο υπόχρεο σε δήλωση ώστε να λάβει απόφαση που ανάγεται στα υπηρεσιακά του καθήκοντα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή από δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ έως επτακόσιες πενήντα χιλιάδες (750.000) ευρώ. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και αυτός που υπόσχεται ή προσφέρει οικονομικό αντάλλαγμα σε άλλον, προκειμένου αυτός που το λαμβάνει ή τρίτος να ασκήσει επιρροή σε πρόσωπο υπόχρεο σε δήλωση ώστε να λάβει απόφαση που ανάγεται στα υπηρεσιακά του καθήκοντα. Σε κάθε περίπτωση, είναι αδιάφορο αν η επιρροή ασκήθηκε ή όχι ή αν η επιρροή που ασκήθηκε οδηγεί ή όχι στο σκοπούμενο αποτέλεσμα.

2. Εάν η αξία των ανταλλαγμάτων υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εβδομήντα τριών χιλιάδων (73.000) ευρώ ή αν ο υπαίτιος ενεργεί κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών και χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ μέχρι ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ."

*** Το αρχικό άρθρο 5 καταργήθηκε και το πιο πάνω νέο άρθρο 5 προστέθηκε με τα άρθρα 1 παρ.5 και 3 αντίστοιχα Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο 6 — Μη υποβολή ή υποβολή ανακριβούς δήλωσης

1. Διοικητικό πρόστιμο εκατό πενήντα (150) έως τετρακόσια (400) ευρώ, το οποίο εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων, επιβάλλεται σε όποιον υποβάλλει δήλωση μετά την πάροδο της προθεσμίας που ορίζεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου. Οι λεπτομέρειες αναφορικά με τα αρμόδια για την επιβολή όργανα, την διαδικασία επιβολής και είσπραξης του προστίμου ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών που εκδίδεται «εντός πέντε (5) μηνών», από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου.

*** Η φράση «εντός τριών (3) μηνών» του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 αντικαταστάθηκε από τη φράση «εντός πέντε (5) μηνών», ως άνω, με το άρθρο 66 Ν.4409/2016,ΦΕΚ Α 136/28.07.2016.

2. Υπόχρεος που παραλείπει να υποβάλει δήλωση μετά την πάροδο τριάντα (30) ημερών από την παρέλευση της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου, ή υποβάλλει ανακριβή ή ελλιπή δήλωση, τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ. Σε περίπτωση που ο υπόχρεος τελεί το αδίκημα με σκοπό την απόκρυψη περιουσιακού στοιχείου που απέκτησε επωφελούμενος της ιδιότητάς του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

3. Ο υπαίτιος του δεύτερου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών και με χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ, αν η συνολική αξία της αποκρουπτόμενης περιουσίας του ιδίου και των λοιπών προσώπων για τα οποία αυτός οφείλει να υποβάλει δήλωση υπερβαίνει συνολικά το ποσό των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ευρώ, ανεξαρτήτως αν η απόκρυψη επιχειρείται με τη μη υποβολή δήλωσης ή την υποβολή ελλιπούς ή ανακριβούς δήλωσης.

4. Αν οι πράξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 τελέστηκαν από αμέλεια, επιβάλλεται χρηματική ποινή. Το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο, εκτιμώντας ελεύθερα όλες τις περιστάσεις, μπορεί να κρίνει τις πράξεις αυτές ατιμώρητες.

5. Τρίτος ο οποίος εν γνώσει του συμπράττει στην υποβολή ανακριβούς δήλωσης και ιδίως στην παράλειψη δήλωσης περιουσιακών στοιχείων τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή.

6. Τα φυσικά πρόσωπα και οι υπάλληλοι των νομικών προσώπων του άρθρου 5 του ν. 3691/2008 που παραβιάζουν την υποχρέωση γνωστοποίησης της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

7. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με καταδικαστική απόφαση για εγκλήματα του παρόντος νόμου, συμπεριλαμβανομένης της ανάρτησης της απόφασης στο διαδίκτυο, καθώς και της πλήρους ή μερικής δημοσίευσής της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.»

*** Το άρθρο 6, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 227 Ν.4281/2014, ΦΕΚ Α 160, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 177 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

Άρθρο 7— Παρακώλυση ελέγχου - Μη σύννομη δημοσίευση δήλωσης

1. Τρίτος, ο οποίος αρνείται την παροχή στοιχείων και πληροφοριών, καθώς και όποιος παρεμποδίζει με οποιονδήποτε τρόπο τον έλεγχο "της περιουσιακής κατάστασης υπόχρεου προσώπου" τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

*** Η φράση «που διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου» της παρ.1 αντικαταστάθηκε με τη φράση "της περιουσιακής κατάστασης υπόχρεου προσώπου", ως άνω, με το άρθρο 11 παρ.1 Ν.3932/2011,ΦΕΚ Α 49/10.3.2011.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος δημοσιεύει τη δήλωση περιουσιακής κατάστασης υπόχρεου ή υπόχρεων προσώπων με τρόπο που αντιβαίνει στις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 2."

*** Το αρχικό άρθρο 7 καταργήθηκε και το πιο πάνω νέο άρθρο 7 προστέθηκε με τα άρθρα 1 παρ.5 και 5 αντίστοιχα Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

3. Με την ίδια ποινή τιμωρείται, επίσης, όποιος, παρ' ότι είναι υπεύθυνος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 1, για τη σύνταξη και διαβίβαση καταλόγου των υπόχρεων προσώπων των περιπτώσεων ζ', η', ιβ', ιγ', ιδ' και ιε' της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου, παραλείπει τη σύνταξη και διαβίβαση του καταλόγου αυτού."

*** Η παρ.3 προστέθηκε με το άρθρο 11 παρ.2 Ν.3932/2011,ΦΕΚ Α 49/10.3.2011.

Άρθρο 8 — Απαγόρευση συμμετοχής σε εταιρεία με έδρα στην αλλοδαπή για πολιτικά πρόσωπα, απαγορεύσεις συμμετοχής σε εταιρείες με έδρα μη συνεργάσιμα φορολογικά κράτη και κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς

1. Στον Πρωθυπουργό, στους Αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και όσων λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση, στους Υπουργούς, στους αναπληρωτές υπουργούς και τους Υφυπουργούς, στους βουλευτές και τους ευρωβουλευτές και όσους διαχειρίζονται τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων ως ανωτέρω, στους Γενικούς και Ειδικούς Γραμματείς της Βουλής και της Γενικής Κυβέρνησης, στους περιφερειάρχες και στους Δημάρχους απαγορεύεται η συμμετοχή στη διοίκηση ή στο κεφάλαιο εταιρειών, που έχουν έδρα πραγματική ή καταστατική στην αλλοδαπή είτε αυτοπροσώπως, είτε με παρένθετα πρόσωπα.

2. Στους Συντονιστές των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, στους δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς, στους Προέδρους, Διοικητές, Υποδιοικητές και Γενικούς Διευθυντές πιστωτικών ιδρυμάτων, που ελέγχονται από το κράτος, καθώς επίσης στα πρόσωπα των περιπτώσεων θ' και ι' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου ως και στα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου απαγορεύεται να συμμετέχουν είτε οι ίδιοι, είτε με παρένθετα πρόσωπα, στο κεφάλαιο ή στη διοίκηση εταιρειών, που έχουν πραγματική ή καταστατική έδρα σε κράτος μη συνεργάσιμο στο, φορολογικό τομέα ή σε κράτος, που έχει προνομιακό φορολογικό καθεστώς κατά την έννοια του άρθρου 65 του Ν. 4172/2013 (Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, Α' 167) και των υπουργικών αποφάσεων, που έχουν εκδοθεί βάσει των ως άνω διατάξεων και ισχύουν κάθε φορά.

3. Η κατά παράβαση της παραγράφου 1 άμεση ή δια παρένθετου προσώπου συμμετοχή σε εταιρεία, που έχει έδρα στην αλλοδαπή τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Η κατά παράβαση της παραγράφου 2 άμεση ή δια παρένθετου προσώπου συμμετοχή σε εταιρεία, που έχει έδρα σε: α) κράτος μη συνεργάσιμο στο φορολογικό τομέα κατά την έννοια υπουργικής απόφασης, που εκδίδεται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 5 του άρθρου 65 του Ν. 4172/2013, ή β) κράτος, που έχει προνομιακό φορολογικό καθεστώς, κατά την έννοια υπουργικής απόφασης, που εκδίδεται σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 6 και 7 του άρθρου 65 του Ν. 4172/2013, τιμωρείται με την ίδια ποινή.

4. Για τις ανάγκες του παρόντος άρθρου παρένθετα πρόσωπα των ατόμων, που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, είναι:

α) οι σύζυγοι και οι εν διαστάσει σύζυγοί τους και τα πρόσωπα, με τα οποία έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης,

β) οι πρώτου βαθμού συγγενείς τους,

γ) το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο ενεργεί, για οποιαδήποτε αιτία, για λογαριασμό ή καθ' υπόδειξη ή κατ' εντολή άλλου προσώπου, που κατέχει μία εκ των ιδιοτήτων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

5. α Μέσα σε αποκλειστική προθεσμία εξήντα ημερών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου οφείλουν να μεταβιβάσουν τα περιουσιακά στοιχεία που αναφέρονται στην διάταξη.

β. Η μεταβίβαση δεν επηρεάζει και δεν αίρει το αξιόποινο για τις ήδη συντελεσθείσες παραβάσεις των διατάξεων που αφορούν σε εταιρίες που έχουν πραγματική ή καταστατική έδρα σε κράτος μη συνεργάσιμο στο φορολογικό τομέα ή σε κράτος που έχει προνομιακό φορολογικό καθεστώς κατά την έννοια του άρθρου 65 του Ν. 4172/2013 (Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, Α` 167) και των υπουργικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατ' επίκληση των ως άνω διατάξεων, όπως ισχύουν.

6. Η διάταξη του άρθρου 2 του Ποινικού Κώδικα δεν εφαρμόζεται για τις άνω παραβάσεις.

7. Το άρθρο 178 του Ν. 4389/2016 (Α` 97) καταργείται από τότε, που τέθηκε σε ισχύ.»

*** Το πιο πάνω νέο άρθρο 8, το οποίο είχε προστεθεί με το άρθρο 6 του Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80 και αντικατασταθεί με το άρθρο 178 Ν.4389/2016, ΦΕΚ Α 94, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο τέταρτο παρ.5 Ν.4396/2016, ΦΕΚ Α 111/8.6.2016.

*** Τα αρχικά άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο 9 — Γενικές ποινικές διατάξεις

1. Όπου στις διατάξεις των προηγούμενων άρθρων προβλέπεται αθροιστικά ποινή στερητική της ελευθερίας και χρηματική, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 83 περ. ε` του Ποινικού Κώδικα.

2. Στον υπαίτιο των αδικημάτων που προβλέπονται στα άρθρα [4, 5,] 6 παράγραφος 2 και 8 παράγραφος 2 επιβάλλεται και αποστέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων από ένα (1) έως πέντε (5) έτη, αν η ποινή είναι φυλάκιση, και από δύο (2) έως δέκα (10) έτη, αν η ποινή είναι κάθειρξη. Η έκπτωση του υπαιτίου από το αιρετό δημόσιο, δημοτικό ή κοινοτικό αξίωμα ή τη δημόσια, δημοτική ή κοινοτική θέση που κατέχει, ως συνέπεια της αποστέρησης των πολιτικών του δικαιωμάτων, επέρχεται αυτοδικαίως μόλις η καταδικαστική απόφαση καταστεί αμετάκλητη και δεν μπορεί να αποκλειστεί με εφαρμογή του άρθρου 64 του Ποινικού Κώδικα.»

*** Η παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.4.α. άρθρου 143 Ν.4251/2014, ΦΕΚ Α 80/1.4.2014.

3.α. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν προϊόν κάποιου από τα αδικήματα των άρθρων 4 και 5 ή που αποκτήθηκαν αμέσως ή εμμέσως από προϊόν τέτοιων αδικημάτων δημεύονται με την καταδικαστική απόφαση.

Αν τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία έχουν αναμιχθεί με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, η περιουσία αυτή υπόκειται σε δήμευση μέχρι την καθορισμένη αξία των αναμειχθέντων περιουσιακών στοιχείων. Το εισόδημα ή άλλα οφέλη που προέρχονται από την αξιοποίηση του προϊόντος κάποιου από τα αδικήματα των άρθρων 4 και 5 ή από περιουσία που αποκτήθηκε με τα προϊόντα αυτά ή από περιουσία με την οποία έχουν αυτά αναμιχθεί, υπόκεινται επίσης σε δήμευση στον ίδιο βαθμό, όπως τα προϊόντα του αδικήματος].

*** Η περίπτωση α` της παρ. 3 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 180 παρ.2 Ν.4389/2016 ΦΕΚ Α 94/27.5.2016

β. Τα περιουσιακά στοιχεία που δεν δηλώθηκαν στην περίπτωση κάποιου από τα αδικήματα των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 6, [και εφόσον δεν έχει προηγηθεί εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 2], δημεύονται με την καταδικαστική απόφαση, εκτός αν ο υπαίτιος αποδεικνύει τη νόμιμη προέλευση τους.»

*** Η περ. β` όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 8 Ν.4065/2012, ΦΕΚ Α 77, αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.4.β. άρθρου 143 Ν.4251/2014, ΦΕΚ Α 80/1.4.2014, η δε φράση «, και εφόσον .... του άρθρου 2,» διαγράφηκε με το άρθρο 180 παρ.2 Ν.4389/2016 ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

γ. Το μερίδιο συμμετοχής που ανήκει άμεσα ή έμμεσα στον υπαίτιο του αδικήματος της παραγράφου 2 του άρθρου 8 και τα προϊόντα, το εισόδημα ή τα άλλα οφέλη που αποκτήθηκαν από το μερίδιο αυτό ή τη συμμετοχή στη διοίκηση της εξωχώριας εταιρείας δημεύονται υποχρεωτικά με την καταδικαστική απόφαση.

δ. Αν τα περιουσιακά στοιχεία που υπόκεινται σε δήμευση, σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, δεν υπάρχουν πλέον, δεν έχουν βρεθεί, δεν είναι δυνατόν να κατασχεθούν ή ανήκουν σε τρίτο σε βάρος του οποίου δεν είναι δυνατόν να επιβληθεί δήμευση, δημεύονται περιουσιακά στοιχεία του υπαιτίου ίσης αξίας με αυτά κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης, όπως προσδιορίζονται από το δικαστήριο. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει και χρηματική ποινή μέχρι το ποσό της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, αν κρίνει ότι δεν υπάρχουν πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία για δήμευση ή τα υπάρχοντα υπολείπονται της αξίας των υποκειμένων σε δήμευση.

4. Η διάταξη του άρθρου 263B του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζεται και στα εγκλήματα των άρθρων [4, 5] και 8 παρ. 2 του παρόντος νόμου."

*** ΠΡΟΣΟΧΗ: "Στις παραγράφους 2 και 4 του άρθρου 9 του ν. 3213/2003 και στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ίδιου νόμου, όπου γίνεται αναφορά στα άρθρα 4 και 5 αυτού, διαγράφονται οι σχετικές λέξεις" (άρθρο 180 παρ.1 εδ. πρώτο Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016).

5. Η περίπτωση α` της παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 3213/2003 καταργείται. Στην περίπτωση β` της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 4(β) του άρθρου 143 του ν. 4251/2014 (Α` 80), διαγράφεται η φράση «, και εφόσον δεν έχει προηγηθεί εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 2,».

*** Το αρχικό άρθρο 9 αναριθμήθηκε σε 15 και το πιο πάνω νέο άρθρο 9 προστέθηκε με τα άρθρα 1 παρ.5 και 7 αντίστοιχα του Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

«Άρθρο 10. — Ποινική διαδικασία.

1. Για τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στα «άρθρα 6 έως 8» των υπόχρεων προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις α` έως και στ` και ια` της παραγράφου 1 του άρθρου 1, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 62, 85 και 86 παρ.1 και 2 του Συντάγματος, του Κανονισμού της Βουλής και του νόμου για την ποινική ευθύνη των Υπουργών, η ποινική δίωξη ασκείται από τον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών και ενεργείται ανάκριση στο εφετείο, ύστερα από παραγγελία του εισαγγελέα και ορισμό εφέτη ανακριτή από την ολομέλεια του οικείου εφετείου. Για την κατηγορία, εφόσον αυτή έχει χαρακτήρα κακουργήματος, αποφαινεται το συμβούλιο των εφετών σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

2. Για τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στα «άρθρα 6 έως 8» των λοιπών υπόχρεων προσώπων, που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1, στο άρθρο 14, καθώς και σε άλλους ειδικούς νόμους, η ποινική δίωξη ασκείται από τον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών και ενεργείται με παραγγελία για προανάκριση ή κύρια ανάκριση, ανάλογα με τη βαρύτητα της πράξης. Για την κατηγορία, εφόσον αυτή έχει χαρακτήρα κακουργήματος, αποφαινεται το συμβούλιο πλημμελειοδικών

*** Η φράση «άρθρα 4 έως 8» στις παραγράφους 1 και 2 αντικαταστάθηκε από την φράση «άρθρα 6 έως 8» με το άρθρο 180 παρ.1 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

3. Στις Εισαγγελίες Εφετών Αθηνών και Θεσσαλονίκης και στις Εισαγγελίες Πλημμελειοδικών Αθηνών και Θεσσαλονίκης ορίζονται αντίστοιχα από τους διευθύνοντες αυτών τουλάχιστον ένας Αντεισαγγελέας Εφετών και ένας Αντεισαγγελέας Πλημμελειοδικών, οι οποίοι χειρίζονται τις δικογραφίες που σχηματίζονται για τις αξιόποινες πράξεις του παρόντος νόμου.»

*** Η πιο πάνω νέα παράγραφος 3 προστέθηκε και οι παράγραφοι 3 και 4 αναριθμήθηκαν σε 4 και 5 με το άρθρο 179 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016.

4. Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των πράξεων που τιμωρούνται σε βαθμό κακουργήματος είναι το τριμελές εφετείο, ενώ για τις σε βαθμό πλημμελήματος το τριμελές πλημμελειοδικείο.

5. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.»

*** Το άρθρο 10 το οποίο είχε προστεθεί με το άρθρο 8 του Ν.3849/2010, (ΦΕΚ Α 80) και τροποποιηθεί με το άρθρο 75 παρ. 3 του ν. 3994/2011 (Α 165) αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 36 Ν.4055/2012,ΦΕΚ Α 51/12.3.2012.

Σύμφωνα δε με τις παραγράφους 7 και 8 του άρθρου 110 του αυτού νόμου:

7. Υποθέσεις του άρθρου 36 οι οποίες δεν έχουν παραπεμφθεί στο ακροατήριο του αρμοδίου μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου δικαστηρίου με επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος ή κλήσης στον κατηγορούμενο, εισάγονται αμέσως με πράξη του εισαγγελέα εφετών στο κατά τόπον και σύμφωνα με τις νέες διατάξεις καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο.

8. Υποθέσεις του άρθρου 36 που εκκρεμούν στην ανάκριση ή σε οποιοδήποτε στάδιο και σε οποιονδήποτε βαθμό συνεχίζονται σύμφωνα με τις νέες διατάξεις. Οι πράξεις της ποινικής προδικασίας που τελέστηκαν υπό την ισχύ των διατάξεων που τροποποιούνται με το άρθρο 36 διατηρούν το κύρος τους".

Άρθρο 11 — Δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων

1. Όταν η τακτική ανάκριση αφορά κάποιο από τα αδικήματα των άρθρων [4,5,] 6 παράγραφοι 1 και 2 και του άρθρου 8, μπορεί ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, να απαγορεύσει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να υπαχθούν σε δήμευση σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 9. Σε

περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης, η απαγόρευση της κίνησης των λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή του ανοίγματος των θυρίδων μπορεί να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση έκθεσης κατάσχεσης, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορούμενου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο, χρηματοπιστωτικό προϊόν ή θυρίδα και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στο νόμιμο εκπρόσωπο του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού ή στον διευθυντή του υποκαταστήματος του τόπου όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινών λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή κοινής θυρίδας, επιδίδεται και στον τρίτο.

*** ΠΡΟΣΟΧΗ: "Στις παραγράφους 2 και 4 του άρθρου 9 του ν. 3213/2003 και την παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ίδιου νόμου, όπου γίνεται αναφορά στα άρθρα 4 και 5 αυτού, διαγράφονται οι σχετικές λέξεις.

Στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 10 του ν. 3213/2003 όπως ισχύει, η φράση «άρθρα 4 έως 8» αντικαθίσταται από την φράση «άρθρα 6 έως 8» (άρθρο 180 παρ.1 Ν.4389/2016,ΦΕΚ Α 94/27.5.2016).

2. Η απαγόρευση της προηγούμενης παραγράφου ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα ή στο χρηματοπιστωτικό οργανισμό της διάταξης του ανακριτή ή του βουλεύματος. Από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό ή εκποίηση τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή.

3. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1, ο ανακριτής ή το δικαστικό συμβούλιο μπορεί να διατάξει την απαγόρευση εκποίησης ορισμένου ακινήτου του κατηγορούμενου. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα επέχει θέση έκθεσης κατάσχεσης, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορούμενου και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον προϊστάμενο του αρμόδιου Υποθηκοφυλακείου ή κτηματολογικού γραφείου, ο οποίος υποχρεούται να προβεί την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχειοθετήσει το έγγραφο που του κοινοποιήθηκε. Κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη που εγγράφεται στα βιβλία του υποθηκοφυλακείου ή κτηματολογικού γραφείου μετά την εγγραφή της πιο πάνω σημείωσης είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

4. Ο κατηγορούμενος, σε βάρος του οποίου διενεργείται προκαταρκτική εξέταση και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διάταξης του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος, με αίτηση που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή ή στον εισαγγελέα, μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την επίδοση σε αυτόν τις διατάξεις ή του βουλεύματος. Η υποβολή της αίτησης δεν

αναστέλλει την εκτέλεση της διάταξης ή του βουλεύματος. Η διάταξη ή το βούλευμα μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, αν προκύψουν νέα στοιχεία."

*** Το αρχικό άρθρο 11 αναριθμήθηκε σε 17 και το πιο πάνω νέο άρθρο 11 προστέθηκε με τα άρθρα 1 (παρ.5) και 9 αντίστοιχα του Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο 12 — Καταλογισμός

Σε βάρος του ελεγχόμενου καταλογίζεται χρηματικό ποσό μέχρι της αξίας περιουσιακού αποκτήματος, το οποίο απέκτησε ο ίδιος, ο/η σύζυγος του ή το ανήλικό τέκνο του, εφόσον η προέλευση του περιουσιακού οφέλους δεν δικαιολογείται. Ο καταλογισμός γίνεται υπέρ του Δημοσίου από το αρμόδιο τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Ο καταλογισμός αποκλείεται εάν το περιουσιακό στοιχείο έχει δημευθεί σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 9.»

*** Το αρχικό άρθρο 12 αναριθμήθηκε σε 18 και το πιο πάνω νέο άρθρο 12 προστέθηκε με τα άρθρα 1 (παρ.5) και 10 αντίστοιχα του Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010 και στη συνέχεια αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 228 Ν.4281/2014, ΦΕΚ Α 160/8.8.2014.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 253 του αυτού νόμου, από 1ης Ιανουαρίου 2015.

Άρθρο 13 — Περιορισμοί διενέργειας χρηματιστηριακών συναλλαγών

1. Οι περιορισμοί των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 32 του ν. 2843/2000 (ΦΕΚ 219 Α') επεκτείνονται στους βουλευτές και ευρωβουλευτές, στον γενικό γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, στους γενικούς γραμματείς περιφερειών, στους προέδρους των διευρυμένων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, στους νομάρχες και στους δημάρχους, καθώς επίσης στα πρόσωπα των περιπτώσεων θ', ι' και ια' της παραγράφου 1 του παρόντος νόμου. Στους ίδιους περιορισμούς υπόκεινται οι πρόεδροι, οι διοικητές, οι υποδιοικητές και οι γενικοί διευθυντές πιστωτικών ιδρυμάτων που ελέγχονται από το κράτος, όταν ενεργούν ατομικά, καθώς και για λογαριασμό των συζύγων και των ανήλικων τέκνων τους.

2. Ως Επιτροπή κατά την παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 2843/2000 θεωρείται η αντίστοιχη της παρ. 1 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου ή η Γ Μονάδα της Αρχής του άρθρου 7 του ν. 3691/2008."

*** Η παρ.2 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 12 Ν.3932/2011, ΦΕΚ Α 49/10.3.2011.

*** Το άρθρο 13 προστέθηκε με το άρθρο 11 του Ν.3849/2010, ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο (8) 14 — Ειδικές ρυθμίσεις για το σώμα επιθεωρητών - ελεγκτών δημόσιας διοίκησης και άλλες κατηγορίες ελεγχόμενων προσώπων

1. Στο Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης εξακολουθεί να ανήκει ο έλεγχος της περιουσιακής κατάστασης των υπαλλήλων του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, καθώς και των επιχειρήσεών τους, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, κατά την ειδικότερη πρόβλεψη του άρθρου 2 παρ. 4 του Ν. 3074/2002 (ΦΕΚ 296 Α'), με εξαίρεση όσους υπαλλήλους περιλαμβάνονται στην παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος νόμου.

2.α. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης του αστυνομικού προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, των συνοριακών φυλάκων και των ειδικών φρουρών, των συζύγων και των τέκνων τους, υποβάλλονται στην Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας, από την οποία και ελέγχονται

*** Βλ. σχ. ΠΔ 106/2006 (Σύσταση Τμήματος Παραλαβής και Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων)

β. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δημόσιας Τάξης, καθορίζονται οι υπόχρεοι σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, η διαδικασία, ο τύπος και ο τρόπος υποβολής των σχετικών δηλώσεων, η διαδικασία ελέγχου και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

γ. Με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης καθορίζεται ο χρόνος υποβολής της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης των ανωτέρω.

3.α. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης του προσωπικού του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, των συζύγων και των τέκνων τους υποβάλλονται στην Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων του Αρχηγείου, από την οποία και ελέγχονται. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης του προσωπικού της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων (Υ.Ε.Υ.) κατά τη διάρκεια της θητείας στην Υ.Ε.Υ. υποβάλλονται στη Γ' Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του ν. 3932/2011 (Α' 49)."

***Η περ.α` αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.8 του άρθρου 21 του Ν. 4058/2012 (ΦΕΚ Α'63/22/03/2012)

β. Οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των πολιτικών υπαλλήλων του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας και των εποπτευόμενων από αυτό νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου υποβάλλονται και ελέγχονται από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.

γ. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Προστασίας του Πολίτη, καθορίζονται οι υπόχρεοι από το προσωπικό του Λιμενικού Σώματος -Ελληνικής Ακτοφυλακής για την υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, η διαδικασία και ο

τρόπος υποβολής των δηλώσεων και του ελέγχου τους, καθώς επίσης κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια."

***Η περ.γ` αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.8 του άρθρου 21 του Ν. 4058/2012 (ΦΕΚ Α'63/22/03/2012)

δ. Με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη καθορίζεται ο χρόνος υποβολής της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης των περιπτώσεων α` και γ`."

***Η περ.δ` αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.8 του άρθρου 21 του Ν. 4058/2012 (ΦΕΚ Α'63/22/03/2012)

4. Στο πλαίσιο των ελέγχων, επιθεωρήσεων και ερευνών που διενεργούνται από το Σώμα Επιθεωρητών -Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, είναι δυνατή η άρση του τραπεζικού, χρηματιστηριακού και φορολογικού απορρήτου εμπλεκόμενων προσώπων με απόφαση του Ειδικού Γραμματέα του Σώματος."

*** Η παρ.4 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.7 άρθρο 4 Ν.3613/2007,ΦΕΚ Α 263/23.11.2007.

5. Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη μπορεί να ζητά από τις αρμόδιες κατά περίπτωση Υπηρεσίες να διενεργούν έλεγχο συγκεκριμένων υπόχρεων σε υποβολή δήλωσης αστυνομικών και λιμενικών, όταν υπάρχει επώνυμη καταγγελία σε βάρος τους η οποία υποβάλλεται απευθείας στον Υπουργό από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή από Ανεξάρτητες Αρχές ή από ελεγκτικά σώματα της δημόσιας διοίκησης ή όταν με οποιονδήποτε τρόπο δημοσιοποιούνται στοιχεία σε βάρος τους. Όταν η διεξαγωγή του ελέγχου στηρίζεται σε προηγούμενη καταγγελία, τηρείται η ανωνυμία του καταγγέλλοντος."

*** Η παρ.5 προστέθηκε με την παρ.6 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

*** Τα άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο (9) 15 — Μεταβατικές διατάξεις

1. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος νόμου, ο κατάλογος της παρ. 3 του άρθρου 1 διαβιβάζεται εντός δύο (2) μηνών από την έναρξη ισχύος του.

2. Όσοι ανήκουν σε κατηγορίες προσώπων, για τις οποίες επιβάλλεται για πρώτη φορά η υποχρέωση υποβολής δήλωσης, υποβάλλουν τη σχετική δήλωσή τους μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες από τη δημοσίευση του παρόντος.

3.α. Ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των προσώπων των περιπτώσεων α` έως και ε` της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος, ανάγεται, υποχρεωτικώς, ως το έτος 1990.

β. Για τις λοιπές κατηγορίες των υποχρέων σε δήλωση, ο έλεγχός τους είναι δυνατόν να αναχθεί, κατά την κρίση της πενταμελούς Επιτροπής, ως το έτος 1990.

4. Η πώληση μετοχών ημεδαπών ή αλλοδαπών εταιριών εισηγμένων ή μη στο χρηματιστήριο δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του άρθρου 7 παρ. 1 του παρόντος νόμου, εφόσον η απόκτησή τους έγινε πριν από την έναρξη ισχύος του.

5. Ως την έκδοση και δημοσίευση των προβλεπόμενων στο νόμο αυτόν, για την εφαρμογή του, υπουργικών αποφάσεων, εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 25 έως και 29 του Ν. 2429/1996 (ΦΕΚ 155 Α). Η προθεσμία του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 1 ισχύει και για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου."

*** Η παρ.5 προστέθηκε με την παρ.4β άρθρου 13 Ν.3242/2004, ΦΕΚ Α 102/24.5.2004

*** Τα άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο (10) 16

Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του Ν. 3023/2002 (ΦΕΚ 146 Α) αντικαθίσταται ως εξής:

"Η επιτροπή αποτελείται από έναν βουλευτή εκπρόσωπο κάθε κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων που εκπροσωπείται στη Βουλή, καθώς και από ένα μέλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ένα του Αρείου Πάγου και ένα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίοι ορίζονται με κλήρωση με τους αναπληρωματικούς τους από τις ολομέλειες των αντίστοιχων δικαστηρίων."

*** Τα άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο (11) 17

Η παρ. 3 του άρθρου 4 του Ν. 3115/2003 αντικαθίσταται ως εξής:

"3. Τα μέλη της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.) τελούν, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, σε αναστολή άσκησης οποιουδήποτε δημόσιου λειτουργήματος ή επαγγέλματος και δεν επιτρέπεται να αναλαμβάνουν άλλα καθήκοντα, αμειβόμενα ή μη στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Στα μέλη της Α.Δ.Α.Ε., εκτός του Προέδρου που είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, επιτρέπεται η άσκηση διδακτικών καθηκόντων μέλους διδακτικού προσωπικού πανεπιστημίων υπό καθεστώς πλήρους ή μερικής απασχόλησης."

*** Τα άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Άρθρο (12) 18 — Τελικές διατάξεις

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται τα άρθρα 24 έως και 29 του Ν. 2429/1996 (ΦΕΚ 155 Α), 7 του Ν. 2622/1998 (ΦΕΚ 138 Α) και 54 του Ν. 2935/2001 (ΦΕΚ 162 Α).

2. Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

*** Τα άρθρα 8-12 του παρόντος νόμου αναριθμήθηκαν σε 14 έως 18 με την παρ.5 άρθρου 1 Ν.3849/2010,ΦΕΚ Α 80/26.5.2010.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 24 Δεκεμβρίου 2003

Κώδικας Δημοσίων Υπαλλήλων**Άρθρο 28**

Περιουσιακή κατάσταση

1. Ο υπάλληλος υποχρεούται να δηλώσει εγγράφως, κατά το διορισμό του, την Περιουσιακή κατάσταση του ίδιου, συζύγου και παιδιών του, εφόσον συνοικούν με αυτόν, καθώς και κάθε μεταγενέστερη ουσιώδη μεταβολή της. Οι υπάλληλοι, εντός τριών (3) μηνών από την τέλεση γάμου, υποχρεούνται να δηλώσουν την Περιουσιακή κατάσταση των συζύγων τους. Οποιαδήποτε αγορά κινητών σημαντικής αξίας ή ακινήτων, από τον υπάλληλο ή τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου, αιτιολογείται υποχρεωτικά με την υποβαλλόμενη δήλωση. Αν για την αγορά αυτή ο υπάλληλος επικαλείται οικονομική ενίσχυση προσώπων άλλων από τα οριζόμενα στο πρώτο εδάφιο, οφείλει να δηλώσει και την Περιουσιακή κατάσταση αυτών.

2. Κάθε δύο (2) χρόνια η αρμόδια υπηρεσία προσωπικού υποχρεούται να ζητεί από τους υπαλλήλους να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση για την ουσιώδη μεταβολή ή μη της περιουσιακής τους κατάστασης.

3. Αν η μεταβολή της περιουσιακής κατάστασης του υπαλλήλου είναι δυσανάλογη προς τις αποδοχές και την εν γένει οικονομική του κατάσταση, η αρμόδια υπηρεσία υποχρεούται να ενεργήσει έρευνα για την προέλευση των πόρων του υπαλλήλου. Αν μετά την έρευνα αυτή προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ότι ο υπάλληλος απέκτησε τους πόρους αυτούς κατά τρόπο που συνιστά ποινικό αδίκημα ή πειθαρχικό παράπτωμα, ο αρμόδιος Υπουργός προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την ποινική ή πειθαρχική δίωξη αυτού. Προκειμένου για υπαλλήλους νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τη δίωξη αυτή ασκούν και τα όργανα που είναι αρμόδια για την παραπομπή των υπαλλήλων στο υπηρεσιακό συμβούλιο.

4. Η δήλωση περιουσιακής κατάστασης συντάσσεται σε ειδικό έντυπο το περιεχόμενο του οποίου καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών. Με την ίδια απόφαση

μπορεί να οριστούν δικαιολογητικά τα οποία πρέπει να αναγράφονται ή να συνοδεύουν τις δηλώσεις. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις ανωτέρω δηλώσεις αποτελούν υποχρεωτικά αντικείμενο επεξεργασίας και διαβιβάζονται σε ηλεκτρονική μορφή στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων τηρεί ειδικό μητρώο υπόχρεων και μεριμνά για τη μηχανογραφική επεξεργασία των δηλώσεων και την κατοχύρωση του απόρρητου χαρακτήρα των στοιχείων που περιέχονται σε αυτές.

5. Ο έλεγχος των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, επιφυλασσομένων των διατάξεων της περίπτωσης ε' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3074/2002 (ΦΕΚ 296 Α') και της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 3491/2006 (ΦΕΚ 207 Α'), διενεργείται είτε αυτεπαγγέλτως είτε μετά από αίτημα της υπηρεσίας του υπαλλήλου είτε μετά από καταγγελία, από υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών.

6. Η υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης σύμφωνα με το άρθρο αυτό είναι ανεξάρτητη από την υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης που προβλέπεται από Ειδικές διατάξεις.

Δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης και Δήλωση Οικονομικών Συμφερόντων

[Ακολουθούν οι φόρμες υποβολής της δήλωσης περιουσιακής κατάστασης και της δήλωσης οικονομικών συμφερόντων. Πρόκειται για τις έγχαρτες φόρμες υποβολής πριν την εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής υποβολής. Η παρουσίαση της φόρμας που χρησιμοποιείται για την **ηλεκτρονική υποβολή** των δηλώσεων δεν είναι εφικτή στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους τα στοιχεία που υποχρεούνται να δηλώνουν οι υπόχρεοι στην ηλεκτρονική φόρμα υποβολής συμπίπτουν με τα απαιτούμενα στοιχεία της έγχαρτης φόρμας. Η βασική διαφορά εντοπίζεται στην κατηγορία των **«κινητών πραγμάτων»**, η οποία απουσιάζει από την έγχαρτη φόρμα υποβολής, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά δεν δηλώνονταν από τους υπόχρεους σύμφωνα με το προϊσχύσαν καθεστώς. Ως εκ τούτου, οι έγχαρτες φόρμες υποβολής των δηλώσεων παρουσιάζονται εδώ προκειμένου ο αναγνώστης να αποκτήσει μια σαφή εικόνα για τον τρόπο λειτουργίας της δήλωσης των στοιχείων στην πράξη. Ο αριθμός των κενών γραμμών, όπως αυτές περιλαμβάνονται στις πρωτότυπες φόρμες, έχουν μειωθεί στην παρούσα έκδοση για λόγους εξοικονόμησης χώρου.]

Δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης

Αριθμός Πρωτοκόλλου : .....

Αριθμός Μητρώου : .....

Ημερομηνία : .....

ΔΗΛΩΣΗ

Περιουσιακής Κατάστασης έτους 20....

κατά το άρθρο 2 του ν.3213 / 2003

Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 223 του ν.4281/2014
(Φ.Ε.Κ. Α 160/8.8.2014)

Παραλήπτης της δήλωσης: Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του άρθρου 3Α του νόμου 3213/2003 όπως προστέθηκε με το άρθρο 225 του ν.4281/2014,(Φ.Ε.Κ. Α 160/8.8.2014)

1. Στοιχεία του/της υπόχρεου

Επώνυμο..... κύριο όνομα..... όνομα πατέρα.....

Α.Φ.Μ..... Αρμόδια Δ.Ο.Υ..... Α.Δ.Τ.....

ιδιότητα με την οποία υποβάλλεται η δήλωση .....

επάγγελμα..... διεύθυνση επαγγέλματος..... τηλ.....

Διεύθυνση κατοικίας..... τηλ.....

Χρόνος ανάληψης καθηκόντων για πρώτη φορά .....

2. Στοιχεία του ή της συζύγου

Επώνυμο..... κύριο όνομα..... όνομα πατέρα.....
 Α.Φ.Μ..... Αρμόδια Δ.Ο.Υ..... Α.Δ.Τ.....
 ιδιότητα με την οποία υποβάλλεται η δήλωση.....
 επάγγελμα..... διεύθυνση επαγγέλματος..... τηλ.....

3. Στοιχεία ανήλικων παιδιών

3.1 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....
3.2 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....
3.3 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....
3.4 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....
3.5 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....
3.6 Επώνυμο.....	κύριο όνομα.....	έτος γεννήσεως.....

A. Κατάσταση περιουσιακών στοιχείων.**A.1.1 Έσοδα από κάθε πηγή κατά το προηγούμενο έτος.**

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ.....		ΛΟΙΠΑ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΕΣΟΔΑ (ΟΙΚΟΝ. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ, ΔΑΝΕΙΑ, ΔΩΡΕΕΣ Κ.Λ.Π)
		ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	
-	1	2	3	4

A.1.2 Ακίνητα καθώς και εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ή ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ	ΕΚΤΑΣΗ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ Μ2	ΕΚΤΑΣΗ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ ΣΕ Μ2	ΕΤΟΣ ΚΤΗΣΗΣ	ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	ΔΙΚΑΙΩΜΑ %	ΤΡΟΠΟΣ ΚΤΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕ Ν Ή ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝ ΤΙΜΗΜΑ (ΣΕ €)	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ
-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

A.1.3 Μετοχές ημεδαπών και αλλοδαπών εταιρειών, ομόλογα και κάθε είδους ομολογίες: αμοιβαία κεφάλαια, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ή ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΜΕΡΙΔΑΣ ΕΠΕΝΔΥΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦΟΥ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΡΟΠΟΣ ΚΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΕΣ ΚΤΗΣΗΣ Ή ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ (ΣΕ €)	
								ΑΞΙΑ ΚΤΗΣΗΣ	ΑΞΙΑ ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ
-	1	2	3	4	5	6	7	8α	8β

A.1.4 Καταθέσεις σε Τράπεζες, Ταμειυτήρια και άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΟΣΟ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ	ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	ΧΩΡΑ (ΓΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ)	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ
-	1	2	3	4	5	6	7	8

A.1.5 Πλωτά και εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και τα κάθε χρήσης οχήματα.

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ή ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΙΔΟΣ ΟΧΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΗΟΛΟΓΙΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΚΥΒΙΣΜΟΣ	ΛΙΜΕΝΑΣ ΝΗΟΛΟΓΗΣΗΣ	% ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	ΕΤΟΣ ΚΤΗΣΗΣ	ΤΡΟΠΟΣ ΚΤΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝ Ή ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝ ΤΙΜΗΜΑ (ΣΕ €)	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

A.1.6 Συμμετοχές σε κάθε είδους επιχείρηση.

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΧΡΕΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ή ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΙΔΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ (ΣΕ €)	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
-	1	2	3	4	5	6	7

Η ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΝΟΔΕΥΕΤΑΙ ΑΠΟ

1. Αντίγραφο της φορολογικής δήλωσης των υπόχρεων του ελεγχόμενου έτους (Ε1)
2. Αντίγραφο του τελευταίου Ε9 ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΑ

Οι υπόχρεοι προσκομίζουν στο αρμόδιο όργανο ελέγχου αντίγραφα όλων των οικείων παραστατικών εφ' όσων τους ζητηθεί.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η δήλωση υποβάλλεται από τους υπόχρεους μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες από την απόκτηση της ιδιότητάς τους (αρχική δήλωση). Τα μετέπειτα έτη, η δήλωση υποβάλλεται κάθε χρόνο κατά το διάστημα της θητείας, της άσκησης της δραστηριότητας ή της διατήρησης της ιδιότητας των υπόχρεων και για ένα (1) έτος, ειδικά δε για τους υπόχρεους των περιπτώσεων α' έως ε' της παραγράφου 1 του ν.3213/2003 για τρία (3) έτη, μετά την απώλεια ή τη λήξη της, και το αργότερο τρεις (3) μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

Η Δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης περιέχει, λεπτομερώς, τα υφιστάμενα κατά τις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους περιουσιακά στοιχεία στην ημεδαπή και την αλλοδαπή. Ειδικώς, η αρχική δήλωση περιλαμβάνει τα υφιστάμενα κατά το χρόνο υποβολής της περιουσιακά στοιχεία. Μετά την αρχική δήλωση, στην ετήσια δήλωσή τους οι υπόχρεοι δηλώνουν μόνον τις μεταβολές που επήλθαν στην περιουσιακή τους κατάσταση κατά το χρονικό διάστημα που αφορά η δήλωση.

Αθήνα, 20.....

Ο/Η ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ/Η

Ο/Η ΣΥΖΥΓΟΣ

(υπογραφή)

(υπογραφή)

(καθένας χωριστά για τα προσωπικά του στοιχεία και από κοινού για τα περιουσιακά στοιχεία των ανήλικων παιδιών)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ & ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ

Παρατήρηση : Σε περίπτωση που κάποιος ή κάποιοι πίνακες δεν επαρκούν, συμπληρώνονται πρόσθετοι.

Α) Στον Πίνακα Α1.1 καταχωρούνται τα έσοδα από κάθε πηγή, κατά το προηγούμενο έτος, όπως αυτά δηλώθηκαν στη δήλωση φόρου εισοδήματος (έντυπο Ε1).

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο υπόχρεος με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το φορολογητέο εισόδημα, καθώς και το εισόδημα που φορολογείται αυτοτελώς ή με ειδικό τρόπο.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται, σύμφωνα με τα παραπάνω, το αφορολόγητο εισόδημα.
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται το σύνολο των λοιπών εσόδων από κάθε πηγή προέλευσης. (οικονομικές ενισχύσεις, δάνεια (πλην αυτών που δαπανήθηκαν για απόκτηση περιουσιακών στοιχείων που αναφέρονται σε αντίστοιχους πίνακες).

Β) Στον Πίνακα Α1.2 καταχωρούνται τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά (άρθρο 2 Ν.3213/2003).

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο κάτοχος του ακινήτου με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στο ακίνητο με **0** για το ακίνητο που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει το χρόνο που αφορά η δήλωση, με **1** για το ακίνητο που αποκτήθηκε κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση, με **2** για το ακίνητο που εκποιήθηκε αντίστοιχα και με **3** για το ιδιόκτητο ακίνητο που ευρίσκεται υπό ανέγερση κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται ο Νομός στον οποίο ευρίσκεται το ακίνητο.
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται ο Δήμος ή η Κοινότητα στην οποία ευρίσκεται το ακίνητο.
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται η Οδός ή η Τοποθεσία στην οποία ευρίσκεται το ακίνητο.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται το είδος του ακινήτου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ Ι)**
7. Στη **θέση 7** σημειώνεται η έκταση του εδάφους σε τετραγωνικά μέτρα (m²).
8. Στη **θέση 8** σημειώνεται η έκταση των κτισμάτων σε τετραγωνικά μέτρα (m²).
9. Στη **θέση 9** σημειώνεται το έτος κτήσης του ακινήτου.
10. Στη **θέση 10** σημειώνεται το εμπράγματο δικαίωμα επί του ακινήτου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ VIII)**
11. Στη **θέση 11** σημειώνεται το ποσοστό επί του ακινήτου που κατέχει ο υπόχρεος.
12. Στη **θέση 12** αναγράφεται ο τρόπος κτήσης του ακινήτου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ VII)**
13. Στη **θέση 13** σημειώνεται το τίμημα που καταβλήθηκε για την κτήση ή εισπράχθηκε από την διαγραφή του ακινήτου.
14. Στη **θέση 14** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση κτήσης του ακινήτου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ II).**
15. Στη **θέση 15** σημειώνεται ο τίτλος μεταβολής κατάστασης του ακινήτου. (πχ. αριθμός συμβολαίου αγοράς, αριθμός οικοδομικής άδειας, αριθμός σύμβασης γονικής παροχής κλπ.).

Σημείωση Για ακίνητα τα οποία στη θέση 2 σημειώθηκαν με 0, δεν συμπληρώνονται οι θέσεις 12 και 13, δεδομένου ότι οι θέσεις αυτές έχουν συμπληρωθεί κατά το έτος κτήσης.

Γ) Στον Πίνακα Α1.3 καταχωρούνται Μετοχές ημεδαπών και αλλοδαπών εταιρειών, εισηγμένων ή μη σε χρηματιστήρια, ομόλογα, και ομολογίες κάθε είδους, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο υπόχρεος με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στους πάσης φύσεως τίτλους με **0** για τους τίτλους που προϋπάρχουν της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθούν να υπάρχουν το χρόνο που αφορά η δήλωση, με **1** για τους τίτλους που αποκτήθηκαν κατά την περίοδο που αφορά η δήλωση και με **2** για τους τίτλους που εκποιήθηκαν αντίστοιχα.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται ο χειριστής μερίδας Επενδυτή, δηλαδή η Χρηματιστηριακή, Α.Χ.Ε.Π.Ε.Υ., Α.Ε.Δ.Α.Κ. ή οποιοσδήποτε φορέας μεσολάβησε στην αγορά του τίτλου.
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται το είδος του τίτλου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ ΙΙΙ)**
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται ο εκδότης του τίτλου.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται η ποσότητα του τίτλου.
7. Στη **θέση 7** σημειώνεται ο τρόπος κτήσης των τίτλων. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ VII)**
8. Στις **θέσεις 8α και 8β** σημειώνεται κατά περίπτωση το τίμημα που καταβλήθηκε για την απόκτηση ή εισπράχθηκε από την εκποίηση του τίτλου.

Δ) Στον Πίνακα Α1.4 καταχωρούνται οι κατεχόμενες καταθέσεις σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.**ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:**

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο υπόχρεος με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για τα ανήλικα τέκνα του. **Οι υπόχρεοι οφείλουν να αναφέρουν και τους λογαριασμούς, στους οποίους οι παραπάνω είναι συνδικαιούχοι με τρίτα πρόσωπα.**
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται ο αριθμός του λογαριασμού.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται το υπόλοιπο του λογαριασμού.
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται το είδος του λογαριασμού (Προθεσμιακός, Ταμειυτηρίου κτλ.)
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται το νόμισμα της κατάθεσης.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται το Πιστωτικό Ίδρυμα στο οποίο τηρείται η κατάθεση
7. Στη **θέση 7** σημειώνεται η Χώρα για καταθέσεις σε Πιστωτικό Ίδρυμα Εξωτερικού.
8. Στη **θέση 8** σημειώνεται η προέλευση των κεφαλαίων της κατάθεσης. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ ΙΙ)**

Ε) Στον Πίνακα Α1.5 καταχωρούνται τα πλωτά και εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και τα οχήματα κάθε χρήσης.**ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:**

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο κάτοχος του μεταφορικού μέσου με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για το/τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στο μεταφορικό μέσο με **0** για το μεταφορικό μέσο που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει κατά την περίοδο που αφορά η δήλωση, με **1** για το μεταφορικό μέσο που αποκτήθηκε κατά την περίοδο που αφορά η δήλωση και **2** για το μεταφορικό μέσο που εκποιήθηκε αντίστοιχα.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται το είδος του μεταφορικού μέσου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ ΙV)**
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται ο αριθμός νηολογίου ή κυκλοφορίας κατά περίπτωση.
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται η χωρητικότητα ή ο κυβισμός κατά περίπτωση.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται ο λιμένας νηολόγησης σε περίπτωση πλωτών μεταφορικών μέσων.
7. Στη **θέση 7** σημειώνεται το ποσοστό ιδιοκτησίας επί του μεταφορικού μέσου.
8. Στη **θέση 8** σημειώνεται το έτος κτήσης του μεταφορικού μέσου.
9. Στη **θέση 9** αναγράφεται ο τρόπος κτήσης του μεταφορικού μέσου. **(Βλ. ΠΙΝΑΚΑ VII)**
10. Στη **θέση 10** σημειώνεται το τίμημα που καταβλήθηκε για την κτήση ή εισπράχθηκε από την εκποίηση του μεταφορικού μέσου.
11. Στη **θέση 11** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση κτήσης του μεταφορικού

μέσου. (βλ. ΠΙΝΑΚΑ ΙΙ)

Σημείωση I Για μεταφορικά μέσα τα οποία στη θέση 2 σημειώθηκαν με 0 δεν συμπληρώνονται οι θέσεις 9,10 και 11

Σημείωση II Δεν περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα Α1.5 μεταφορικά μέσα που προέρχονται από LEASING (χρηματοδοτική μίσθωση) ή χρονομίσθωση.

ΣΤ) Στον Πίνακα Α1.6 καταχωρούνται οι συμμετοχές σε κάθε είδους επιχείρηση.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

1. Στη **θέση 1** σημειώνεται ο κάτοχος της συμμετοχής με **0** για τον/την υπόχρεο, με **1** για τον/την σύζυγο του και με **2** για τα ανήλικα τέκνα του.
2. Στη **θέση 2** σημειώνεται το είδος της κατάστασης ή της μεταβολής που επήλθε στη συμμετοχή με **0** για την συμμετοχή που προϋπάρχει της περιόδου που αφορά η δήλωση και εξακολουθεί να υπάρχει κατά το χρόνο που αφορά η δήλωση, με **1** για την επαύξηση της ήδη υπάρχουσας ή τη νέα συμμετοχή κατά τη χρονική περίοδο που αφορά η δήλωση και με **2** για την μείωση προϋπάρχουσας συμμετοχής ή την εκποίηση αντίστοιχα.
3. Στη **θέση 3** σημειώνεται το είδος της συμμετοχής. (βλ. ΠΙΝΑΚΑ V)
4. Στη **θέση 4** σημειώνεται το είδος της επιχείρησης. (βλ. ΠΙΝΑΚΑ VI)
5. Στη **θέση 5** σημειώνεται το έτος κτήσεως της συμμετοχής.
6. Στη **θέση 6** σημειώνεται το κεφάλαιο εισφοράς.
7. Στη **θέση 7** σημειώνεται η προέλευση των χρημάτων σε περίπτωση επαύξησης υπάρχουσας ή νέας συμμετοχής.

(βλ. ΠΙΝΑΚΑ ΙΙ)

Σημείωση: Για συμμετοχές οι οποίες στη θέση 2 σημειώθηκαν με 0, δεν συμπληρώνεται η θέση 7.

ΠΙΝ. Ι	ΕΙΔΟΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ
1	ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ
2	ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΟ
3	ΟΙΚΟΠΕΔΟ
4	ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ
5	ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΣΤΑΣΙΟ
6	ΟΙΚΙΑ
7	ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ
8	ΑΠΟΘΗΚΗ
9	ΠΑΡΚΙΝΓΚ
10	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
11	ΓΡΑΦΕΙΟ
12	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΙΝ. ΙV	ΕΙΔΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ
1	ΕΠΙΒΑΤΙΚΟ
2	ΦΟΡΤΗΓΟ
3	ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΑ
4	ΜΟΤΟΠΟΔΗΛΑΤΟ
5	ΣΚΑΦΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ
6	ΙΣΤΙΟΦΟΡΟ
7	ΒΑΡΚΑ
8	ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΟ
9	ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ
10	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΙΝ. VI	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
1	ΕΜΠΟΡΙΚΗ
2	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ

ΠΙΝ. ΙΙ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ
1	ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΕΤΟΥΣ
2	ΠΩΛΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ
3	ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ
4	ΔΩΡΕΑ
5	ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ
6	ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ
7	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ
8	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΙΝ. ΙΙΙ	ΕΙΔΟΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦΟΥ
1	ΜΕΤΟΧΕΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
2	ΜΕΤΟΧΕΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
3	ΜΕΤΟΧΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
4	ΜΕΤΟΧΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ
5	ΟΜΟΛΟΓΑ
6	ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ
7	ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
8	ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
9	ΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ Ξ.Ν.
10	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΙΝ. V	ΕΙΔΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
1	ΜΕΤΟΧΟΣ ΣΕ Α.Ε.
2	ΕΤΑΙΡΟΣ ΕΠΕ
3	ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ
4	ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ
5	ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
6	ΑΦΑΝΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ

3	ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
4	ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ
5	ΑΤΟΜΙΚΗ
6	ΑΓΡΟΤΙΚΗ
7	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ
8	ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ
9	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΠΙΝ VIII ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	
1	ΠΛΗΡΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ
2	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΞ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ
3	ΨΙΛΗ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ
4	ΕΠΙΚΑΡΠΙΑ
5	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

7	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
---	-------------------

ΠΙΝ VII ΤΡΟΠΟΣ ΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
1	ΑΓΟΡΑ
2	ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
3	ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ
4	ΔΩΡΕΑ
5	ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1983 ΚΤΗΣΕΙΣ
6	ΆΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Δήλωση Οικονομικών Συμφερόντων**ΔΗΛΩΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ**

Υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 229 ν.4281/2014 στην Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (Άρθρου 3Α ν.3213/2003 όπως προστέθηκε με το άρθρο 225 του ν.4281/2014 ΦΕΚ Α 160 8/8/2014) από τους

υπόχρεους σε δήλωση περιουσιακής κατάστασης με τις ίδιες προθεσμίες. Η δήλωση περιλαμβάνει τα συμφέροντα και δραστηριότητες που αφορούν στο προηγούμενο της υποβολής οικονομικό έτος. Η δήλωση υπογράφεται χωριστά από τον υπόχρεο ή τη σύζυγο για τα στοιχεία εκάστου.

Υπόχρεος

Επώνυμο: Όνομα:.....

Σύζυγος

Επώνυμο: Όνομα:.....

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος, δηλώνω υπεύθυνα και με πλήρη επίγνωση του άρθρου **229** του **Ν.4281/2014** ότι:.....

(Α) Σύμφωνα με το άρθρο 229(α) του ν.4281/2014 δηλώνω τις επαγγελματικές δραστηριότητες μου

Α/Α	Κωδικός Υπόχρεου	Επαγγελματική δραστηριότητα ή συμμετοχή

(Β) Σύμφωνα με το άρθρο 229)(β) του ν.4281/2014 δηλώνω τη συμμετοχή μου στη διοίκηση πάσης φύσεως νομικών προσώπων και εταιριών, ενώσεων προσώπων και μη κυβερνητικών οργανώσεων

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Συμμετοχή ή δραστηριότητα

(Γ) Σύμφωνα με το άρθρο 229(γ) του ν.4281/2014 δηλώνω οποιαδήποτε αμειβόμενη τακτική δραστηριότητα που αναλαμβάνω παράλληλα, με την άσκηση των καθηκόντων μου, είτε ως υπάλληλος είτε ως αυτοαπασχολούμενος:

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Δραστηριότητα

(Δ) Σύμφωνα με το άρθρο 229 (δ) του ν.4281/2014 δηλώνω οποιαδήποτε αμειβόμενη περιστασιακή δραστηριότητα (περιλαμβανομένων της συγγραφικής δραστηριότητας, του διδακτικού έργου ή της παροχής συμβουλών), που αναλαμβάνω παράλληλα με την άσκηση των καθηκόντων μου, εάν η συνολική αμοιβή υπερβαίνει τα 5.000 ευρώ ανά ημερολογιακό έτος:

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Περιστασιακή δραστηριότητα εάν η συνολική αμοιβή υπερβαίνει τα 5000 ευρώ σε ένα ημερολογιακό έτος

(Ε) Σύμφωνα με το άρθρο 229 (ε) του ν.4281/2014 δηλώνω οποιαδήποτε συμμετοχή σε εταιρεία ή κοινοπραξία, όταν αυτή ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στη δημόσια πολιτική ή όταν μου δίνει τη δυνατότητα σημαντικής επιρροής επί υποθέσεων της εν λόγω εταιρίας ή σύμπραξης:

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Συμμετοχή σε εταιρεία ή σύμπραξη που ενδέχεται να έχει επιπτώσεις επί της δημόσιας πολιτικής	Συμμετοχή με δυνατότητα σημαντικής επιρροής

(ΣΤ) (Συμπληρώνεται μόνο από πρόσωπα που υπηρετούν σε αιρετή δημόσια θέση). Σύμφωνα με το άρθρο 229 (στ) του ν.4281/2014 δηλώνω οποιαδήποτε οικονομική υποστήριξη από τρίτους, σε προσωπικό ή σε υλικούς πόρους, που μου χορηγείται σε συνάρτηση με τη δημόσια δραστηριότητά μου, εάν η συνολική αξία υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ:

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Οικονομική Υποστήριξη	(*) Που χορηγήθηκε από

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Υποστήριξη σε προσωπικό	(*) Που χορηγήθηκε από

A/A	Κωδικός Υπόχρεου	Υποστήριξη σε υλικούς	(*) Που χορηγήθηκε από

(*) Ταυτότητα του (των) εμπλεκόμενου (ων) τρίτου (ων).

(Ζ) Σύμφωνα με το άρθρο 229 (ζ) του ν.4281/2014 δηλώνω οποιαδήποτε άλλα οικονομικά συμφέροντα που μπορεί να επηρεάζουν την εκτέλεση των καθηκόντων μου:

Α/Α	Κωδικός Υπόχρεου	Οικονομικό Συμφέρον

Αθήνα,.....20.....

Ο ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ

Ο/Η ΣΥΖΥΓΟΣ

(υπογραφή)

(υπογραφή)

oecd.org/corruption

